

✻ Epist. ✻

445

B. L. lat. pag. 831.

Ms. L. 4827. —

<36633598630018

<36633598630018

Bayer. Staatsbibliothek

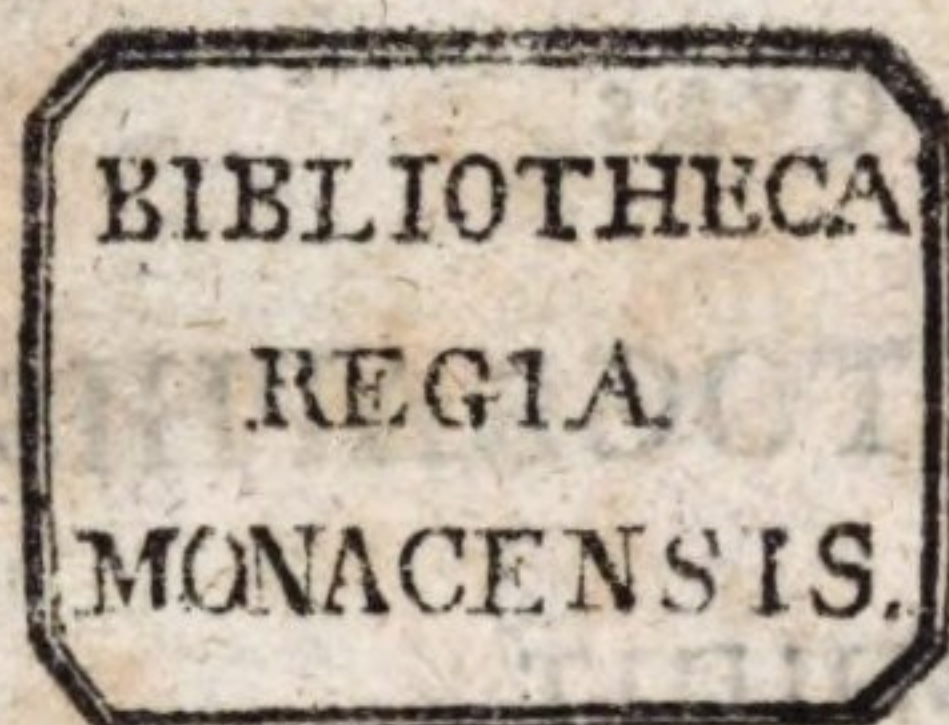
Ensl 745

CONRADI, GEORGII ET NICOLAI
RITTERSHVSIORVM,
Patris et filiorum, et variorum ad eos datae
EPISTOLAE,

QVAS
EX AVTOGRAPHIS
EDIDIT
GEORGIVS THEODORVS STROBELIVS.

NORIMBERGAE,
EX OFFICINA AMMERMVLLERIANA.
MDCCLXVIII.

LECTORI

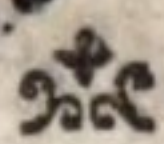
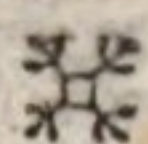
SALVTEM.

Non est, vt ingentem vsum,
quem lectio epistolarum
Virovum eruditorum adfert, mul-
tis demonstrem. Varii iam de
hoc argumento scripserunt. * lu-
* 2 uat

* cf. praeter alios multos Dan. Ge. Morhofii Poly-
histor. T. I. p. 270 etc. Ad. Rechenbergii com-
mentatio de vfu epistolarum clarorum et illustrium
virovum, inserta Volumini Exercitatt. in N. T.
H. E. et litt. p. 425. etc. et Ad Henr. Lackmanni
dissertatio de multiplici Eruditorum studio episto-
lis haftenus impenso, quae praemissa est Epistolis
ad Luc. Losium.

uat enim et delectat maximopere, in litteris clarorum virorum statum et conditionem praeteriti temporis sine fuco cognoscere, genuinum scribentium characterem, vitae rationem, mores, vitia et virtutes illorum intueri, iudicia de variis rebus legere, controuersias inter eos ortas, multaque alia ad historiam ecclesiasticam litterariam atque politicam pertinentia, nullibique fere alias occurrentia, perspicere. Recte igitur CEL. SCHELHOR-
NIVS in Amoenit. litter. Tomo I. p. 101. Ea virtute pollent eruditorum epistolae, ut non plura solum nos doceant recondita, sed et mira quadam iucunditate mentem legentium exhilarent atque impleant. Ego quidem litterario doctorum com-
mer-

mercio nihil animo recreando
accommodatius fingi posse mihi
persuadeo, et omnium fabula-
rum Romanensium lectioni, qua
alias tempus decipere mentem
otio quodam refecturi solent,
longe praefero dulcissima isthaec
gaudia, quae inde vberissima flu-
unt. Hac ex caussa ab aliquot
iam annis eruditorum viro-
rum epistolas horis subsecius cum sum-
ma animi voluptate legere ac
perlustrare soleo, inprimis LV-
THERI, MELANCHTHONIS
et ETASMI, quae ad historiam
tunc temporis propius perspici-
endam perquam sunt necessa-
riae, et magis magisque experi-
entia ipsa edoceor, maxima ex
iis capere incrementa rem litte-
rariam.

Quamuis autem minime inficias ire velim, tam multas nos iam habere epistolarum collectiones, vt numerum earum vix amplius inire possimus* multasque inter eas inueniri, quibus facile absque detrimento carere possemus, in spem tamen haud dubiam adducor, fore, vt **LECTOR BENEVOLVS** has, quas in praesentia, promissi mei, quod in praefatione ad epistolas Io. Ge. Styrzelii feci, probe memor, e scriniis meis in lucem emitto, ob varias, quae in illis occurrunt, res non inutiles, prelo haud indignas iudicet. Merita enim **RITTERSHVSIORVM** in rem litte-

* Epistolarum catalogum nobis dedit Sylu. Io. Arenhold in conspectu bibliothecae vniuersal. epistol. Hannov. 1746. 4.

litterariam tanta fuerunt, vt
scripta eorum nostra adhuc ae-
tate cum maxima vtilitate et iu-
cunditate ab eruditis legantur.

Superuacaneum existimo de
vitis horum Triumvirorum hic
quaedam commentari, quoniam
praeter alios multos hanc spar-
tam optime obiit Vir Celeberri-
mus Willius in Lexici Erudito-
rum Norimbergensium P. III.

Mea opera in iis edendis ea-
dem fuit, qua vsus sum in epistolis
Styrzelii: argumentum scilicet
cuius epistolae praeposui, notu-
las paucas adieci, indicemque
rerum composui. Et quoniam
variorum, ad quos Rittershusii
suas

suas exararunt, epistolas respon-
sorias possideo, earum aliquot,
quippe quae ad rectum intelle-
ctum multum faciunt, huic fa-
sciculo adiiciendas quoque esse
censui. Vale. Scrib. Norim-
bergae, d. XII. Sept. Anno Chri-
sti MDCCLXVIII.

EXEM-

EXEMPLVM
TESTIMONII DOCTORALIS TRIBVTI
CONRADO RITTERSHVSIO
IN ACADEMIA BASILIENSI
A. C. MDXCI. d. IX. SEPT.

In nomine S. S. ac indiuiduae Trinitatis,
Samuel Grynaeus, Iureconsultorum Collegii
in Academia Basiliensi Decanus et Promotor
Lectoribus S.

Quandoquidem virtutis et gloriae ea est
coniunctio et necessitudo, vt neque ad hono-
ris penetralia ullus, quam per virtutis sacra
pateat aditus, neque virtuti praestantius
aliud digniusue praemium ipso honore repen-
di inter homines possit; non videtur laus bo-
norum incorrupta vox de excellenti uirtute
recte iudicantium a probis et sapientibus vi-
ris esse temere repudianda, sed et Reipubli-
cae bene constitutae moderatoribus omnino

A

fa-

2 EXEMPLVM TESTIMONII DOCTORAL.

faciendum, ne praeclare facta careant gloriae fructu. Id enim etsi perfectior illa ratio nequaquam requirat, quae scilicet honestatis pulcritudine, siue potius perenni eius et inexhausto fonte sit abunde contenta: rationi tamen et aequitati conuenit, ita recte factis praemia proponere, quemadmodum peccatis supplicia deberi, apud omnes certum est, quo videlicet vel unicuique suum tribuatur, vel honestatis desiderium in ceteris quoque hominibus honorum stimulis excitetur, foveatur atque conseruetur. Quodsi reliqui ergo, qui fortiter, iuste, temperanter, prudenterue egerunt, fructu nequaquam caruerunt, certe qui ex inscitiae tenebris illato doctrinae lumine maximis exantlatis laboribus emerferunt, ac sese ex teterrimis ignorantiae carceribus in sapientiae cognitionisque libertatem vindicarunt, sua laude minime fraudandi videntur; praesertim si doctrina et prudentia sua quam plurimis et possint et cupiant prodesse. Quorum in numero quia vel principem locum obtinent Iuris prudentes h. e. eius scientiae periti, quae ad ciues, populos, reges, vniuersum denique humanum genus defendendum et iuuandum tradita est diuinitus: recte maiores eos, qui indefessa diligentia, maximis sudoribus, inexhaustis laboribus ad iuris penetralia contendissent, publico virtutis et eruditionis testimonio exornandos censuerunt. Itaque cum doctus et egregius vir Dn. CONRADVS RITTERSHVSIVS BRVNSVICENSIS in celeberrimis Germaniae Gymna-

Gymnasiis eam iuri ciuili et canonico addiscendo operam nauarit, vt Iureconsultorum Basiliensium censuram acrem subire non sit veritus; hancque (prolatis pro more legitimae natiuitatis, vitaeque cum laude transactae testimoniis) ingenii et eruditionis insigni specimine dato, luculenter comprobarit, locos insuper duos ex Iure Ciuili et Canonico ad explicandum propositos, perdocte et eruditissime explicarit atque defenderit, publica quoque disputatione * argumentis obiectis omnibus eruditissime accuratissimeque responderit: ob eam causam huius ordinis Collegae omnes vnanimi consensu nemine dissentiente, dignum iudicarunt, qui Doctoris Iuris Ciuilis et Canonici honore afficeretur, hocque decretum nostra sententia comprobari et auctoritate absolui perficique desiderauere. Quia ergo perspectam huius viri praeclaram eruditionem ipsi quoque exornare, honestaeque Collegarum voluntati satisfacere cupimus, et quia Illustris Principis Dn. IACOBI CHRISTOPHORI BASILIENSIS EPISCOPI Academiaeque Cancellarii vices gerentes iure id possumus, eum qui ante scriptus est Dn. CONRADVM RITTERSHVSIVM publice in frequenti omnium ordinum Basiliensis Academiae confessu praeunte tabellione iurisiurandi consueta formula, diuino implorato nomine Doctorem Iuris Caesarei et Pontificii fecimus, concessa ei potestate iuris scientiam

A 2

pro-

* agebat de bonis maternis aliisque aduentitiis,

4 EXEMPLVM TESTIMONII DOCTORAL.

profitendi, interpretandi, docendi, agendi, defendendi, respondendi, iudicandi, ceteraque in vniuersum et singulatim sine impedimento libere in hac vrbe et vbique locorum peragendi et obeundi, quorum est Doctoribus vtriusque Iuris more legere potestas tributa. Illud insuper largientes, vt honoribus, immunitatibus, priuilegiis, praerogatiuis omnibus iis vtatur, fruatur, quibus in hoc fastigium dignitatis euecti potiuntur.

Verum enim vero cooptationis quoque insignia more adscita ex decreto collegii, voluntate vero autoritateque nostra rite recteque attribuimus omnia. Nam eundem Dn. **CONRADVM RITTERSHVSIVM** in sedem Doctoream tanquam Iureconsultorum ordinem, omniumque iurium et honorum possessionem induximus scientiae ciuilis et canonicae libros et apertos proposuimus, diademate doctoreo caput eius muniuimus, annulo aureo digitum exornauimus, complexu et osculo exceptum ad pacem, aequitatem, iustitiamque sectandam hortati sumus, ritibusque singulis copiosius explicatis, insuper et bene precati Doctorem Iuris ciuilis et Canonici renuntiauimus. Quae omnia eidem **CONRADO RITTERSHVSIO**, tum vero inprimis reip. christianae felicia, fausta, fortunataque **DEVS OPT. MAX.** esse velit. Fidei gratia instrumentum hoc ab Acad. Basiliensis tabellione confici, nostrique Collegii signo muniri iussimus. Acta sunt haec Basileae in
Aca-

Academiae Brabeuterio. A. D. V. Id. Mensis Septembris, anno Domini millesimo, quingentesimo, nonagesimo primo, indictione quarta, imperii Dn. RODOLPHI II. CAESARIS anno decimo quinto, Dn. IOANNE GVTT, IC. Basiliensis Academiae Rectore. Testes adfuerunt Clarissimi, Ornatissimi, Nobilesque Viri, Io. Iacobus Grynæus, Th. Lodouicus Isselius, IC. Felix Platerus, Io. Nicolaus Stupanus, Casparus Bauhinus, Nicolaus Taurellus, Thomas Coccius, Petrus Ryff, Philosophi et Medici et alii complures.

SAMVEL GRYNÆVS, ICtus
in Academia Basiliensi Decanus.

M. MARQVARDVS MVELLER,
imperiali auctoritate publicus
Academiae Basiliensis iuratus
Notarius, quia praedicto actui
dum Doctoratus titulus, ita vt
antescriptum est, conferretur,
praesens interfui, cumque sic
peragi vidi et audiui, manu
mea subscripsi, rogatus de his
omnibus et requisitus.

NOTA.

Sigillum appensum in cera rubra capsulae ferreae impressum, habet effigiem Papae et Imperatoris inter stellas circumfusas stantium, quorum ille ad dextram habet in dextra librum, in laeva clauem, hic ad sinistram habet in dextra gladium, in laeva globum imperialem.

Horum ad pedes est signum ciuitatis Basileensis. In circulo hae litterae: S. Facultatis Iuridice studii basilien.

CON-

CONRADI RITTERSHVSI
EPISTOLAE

AD DIVERSOS.

NOTA.

Christoph. Girsnerus, cum quo Contr. Rittershusius frequens inuit commercium litterarium, natus erat Vratislaviae A. C. 1552. Diuersis in Academiis Iuri operam nauauit. Deinde apud quatuor Episcopos Bambergenses munere Secretarii intimi functus ob religionem reliquit Bambergam et Norimbergae ad satis splendidum officium Primicerii vel Syndici Illustris Senatus (vulgo Rathschreiber) admotus, obiit A. 1629. Plura vide de hoc viro in Murnb. gel. Lexico.

CONR. RITTERSHVSII
EP. AD CHRISTOPH. GIRSNERVM.

Arg. De Scioppii mutatione religionis.

S. D. Reuersus nuper domum a colloquio Theologico, * Vir opt. et doctiss. M. Volcartus, compater meus cariss. nuntiata mihi a te, Vir integerrime, salute, simul legendam exhibuit epistolam ** tuam ante annum ad M. Hofmannum de religionis mutatione scriptam. Ago gratias utroque nomine humanitati tuae, tum quod salute me impertiueris, tum quod mecum illam epistolam communicare volueris. Vtrumque mihi fuit gratissimum, utpote ex quo facile mihi fuerit intelligere, te notitiae et amicitiae illius, quae bono quodam fato et omine inter nos instituta est superiore panegyri nostra Academica, memorem esse, eamque cupere conseruatam, auctam, et propagatam, quod salute ultro citroque dicta et officiorum communicatione fieri consuevit. Qua quidem in re mutuum studebo facere. Mutuum autem in amicitia id esse nosti, cum idem accipitur et redditur. Ad epistolam tuam quod attinet, grauitate, cordate et pie scriptam existimo, quaeque omnino

A 5

acu-

* De hoc colloquio in curia Norimb. inter Iac. Schopperum et Ge. Volcartum et de controuersis inter eos ortis consuli potest Cl. Zeltnerus in vitis Theologorum Altdorfia.

** quoniam haec epistola nobis ad manus est, et luculentum de fide et pietate Girsneri testimonium nobis exhibet, eam Lectoris gratia typis exscribi curauimus.

aculeos in animo eius, ad quem pertinet, reliquisse videatur. Ac fuit mihi eius lectio hoc tempore vel ideo tanto gratior, quia cum mihi redderetur, commode in simili argumento versabar, et negotium mihi erat cum vetere discipulo * et amico, qui Romam se contulit et mutata religione orthodoxa in qua natus et educatus erat, Pontificias partes sequi coepit, ** iamque ut Summo Sacerdoti hic velut Malchus supparasitans, tanto magis placeat, hoc unice agit, ut etiam alios ad easdem partes trahat litteris et libellis partim scriptis partim editis. Mecum ut egerit et qua fide, longa est fabula, cuius epitomen cognoscere poteris ex adiuncta epistola, *** quam hac de re ad amicum quendam scripsi. Plenius autem omnia, si vacabit tibi et lubebit, breui intelligere poteris ex aliis, quae tecum communicabo. Epistolam illam Ingolstadinam aduersus me editam videre poteris apud filium Ampliss. et Magnif. Viri D. Achacii Hülfsii discipulum nostrum, qui iam in vrbe est, huic enim dedi, ut Patri suo ostenderet, qui et ipse hominem nouit, quantaque ambitione laboret, expertus est Pragae. Libello contrario rescripsi ad epistolam illam Ingolstadianam, quem nunc curo describi a librario, de quo plura fortasse alias. Nunc vale feliciter et epistolam illam meam, ubi legeris, (nec prohibeo, quin et D. D. Hul-

* intelligit hic Casp. Scioppium, Grammaticorum flagellum.

** Iust. Lipsius, ipse quoque desertor religionis Euangelicae, ob hanc causam ad Scioppium misit litteras gratulatorias, quae leguntur in eius Chiliade Epp. selectarum, Lugd. 1616. 8. p. 297.

*** haec epistola Rittershusii post Girsneri ep. ad Hofmannum legi potest.

D. Hulsius legat) mihi remitte. Tuam recipies a
D. Volcarto. Iterum vale. Altorfi die 22. Dec.
1599.

T. A. stud.

Cunradus Rittershusius. D.

Inscr.

Integerrimo et Ornatissimo Viro D. Christophoro
Girsnero, Inclytae Reipub. Noribergensis Se-
cretario, Domino et amico honorando

Nürnberg.

C. GIRSNERI

EP. AD M. HOFFMANNVM.

*Dolet mutatam Hofmanni religionem et argumenta Pon-
tificiorum destruere conatur.*

S. D. Qui meus est in te, Magister Hoffmannne,
germanus amor, quae animorum nostrorum a mul-
tis iam annis coniunctio, vt scis, plane fraterna,
facere non possum, quin has ad te bono et sincero
studio dem litteras. Audiui, nec sine incredibili
animi affectione et stupore audiui, te abdicata pu-
riore Euangelii doctrina, in qua natus, in qua edu-
catus, quam haftenus magno cum zelo tam voce
quam scriptis semper es professus, Religioni Pon-
tificiae Romanae te addixisse. Itane est? Ecquid
te ad hoc compulit? In historiis, inquis, (sic enim
te praetendere aiunt) inuenio ordinariam et perpe-
tuam Episcoporum successionem. At quam succes-
sionem tu dicis? Personarumne an doctrinae? Suc-
cessio-

cessionem doctrinae eaeque orthodoxae et sinceræ pro vera quidem et indubitabili Ecclesiae nota lubenter agnoscimus: nam et contra haereticos ea saepe usos esse Patres, iis praesertim in causis, in quibus nihil inuersum fuisse constabat, luculenter ex illorum scriptis apparet. Personarum autem tum demum, ac ea tantum lege, et non aliter, quam si cum doctrinae Propheticae et Apostolicae successionem coniungatur, agnoscimus. Sed cum te tantopere personarum quarum multae fuerunt bestiae, *ὁ δὲ αὐτὸς*, et haereticae &c. successionem affici et permoueri perhibearis, quo fundamento abs te id fiat, tu videris. Nam vt de multis vnum tantum consideremus, quo, quaeso, modo successit Papa Romanus Petro? qua in re? qua in religione? Lege et relege epistolas et doctrinam Petri et aliorum Apostolorum. Quid cum illorum doctrina conforme docuerunt haecenus Successores illi tui (paucos aliquot pios et orthodoxos Papas in primitiua Ecclesia excipio) Pontificii? Pharisei etiam iactarunt successiones suas et genus et sanguinem Abrahami. At vos, inquit Christus, quaeritis me interficere, hominem, qui veritatem vobis locutus sum, quam audiui a Deo, hoc Abraham nunquam fecit. Vos ex patre Diabolo estis, et eius voluntati vultis obsequi. Et quod ad successionem hanc porro attinet, dic, fides, vbi fuit successio tempore Samosatani Antiochiae? vbi Alexandriae in Athanasii exilio? vbi tempore Papae Honorii, qui propter execrabilem Eutychetis doctrinam damnatus fuit? vbi Iohannis vigesimi secundi tempore, qui *αἰρεσις* est condemnatus? nisi dicas, manifestos haereticos Pastores esse posse. Mitto, quae Papissae Ioannae illius tempore acci-

accidisse, et tot Antipaparum tumultus in historiis, quae omnia tibi *ισογενεφιλω* clam esse non possunt, commemorantur. Relinquitur ergo, quamuis Papistarum Cathedra Episcoporum habeat, veritatis tamen non habere successionem. Caeterum si penitus expendas et consideres totum hodiernum Papatum, quid, quaeso, in illo, (falsam et corruptam doctrinam et mores ut taceam) aliud inuenias, quam externum et in oculos incurrentem quendam splendorem, ornatum, magnificentiam, fastum, ostentationem, omnis generis delitias et voluptates, nullum autem in religione zelum uerum, nullam feriam et solidam pietatem, quod in primitiua ecclesia non fuit. Et colluies illorum malorum omnium in Pontificiam hanc ecclesiam cunctasque eius partes latissime iamdudum peruasit, ut non tantum S. Bernhardus perditissimum illum statum deplorarit, serpit, inquit, hodie putida tabes per omne corpus Ecclesiae. Serui Christi seruiunt Antichristo, a planta pedis usque ad verticem non est sanitas vlla: sed et Cornelius Episcopus Bipontinus in Concilio Tridentino tota astante et audiente Ecclesia dixerit: utinam a Religione ad superstitionem, a fide ad infidelitatem, a Christo ad Antichristum, a Deo ad Epicurum, velut prorsus vnanimes non declinassent. Et licet florere iam aliquo modo et praeclares in persequendis et profligandis piis et orthodoxis successus habere videantur, iudicium tamen Domini, in quo ad reddendam rationem tyrannidis et facinorum suorum adigentur, prope, imo prae foribus adesse, nihil certius est. Haec breuissimis in memoriam tibi reuocanda duxi, cum de his et aliis plenior et accuratior, si opus sit, possit institui com-
memo-

memoratio et exemplificatio, et in consueta historia-
rum lectione talia et consimilia subinde prolixè tibi
occurrere dubium nullum est. Memini me ex te
saepius audiuisse, quod de Engerddo, Poeta et Apo-
stata illo celebri, Praeceptor ipsius aliquando dicere
fuerit solitus, Illum, videlicet, propter os et offam
et Deum et homines aliquando abiuraturum esse,
quod et euentus tandem comprobauit. Quibus di-
ris hominis leuitatem deuouere, quanta indigna-
tione ἀποσυσταὶ ipsius execrare solitus es! Quid iam
tu facis? At sic vult, ais, Princeps meus. Quid
agam? quo me recipiam? homo non amplius iuue-
nis et corpore minus valente. Quis me recipiet lo-
cus? Relinquendae erunt domus, villa, agri, vi-
neae, horti, fruges, amici domestici, abiectus ali-
bi ero et contentus, viuendum mihi erit fortassis
dure et misere &c. At viuit Deus et orbis est ca-
pax. Sub solo iacebimus uno, dicere ante solitus
es. Nec Domini manus est decurtata. Promisit is
fore, vt si verbum ipsius audiamus, et mandatis,
non hominum, sed ipsius obtemperemus, ea, qui-
bus opus est, alendo corpori abunde nobis, vbi-
cunque locorum simus, suppeditatum iri. Quid?
quod tibi Dei beneficio tantum est facultatum, vt
egendum aut seruitium aliquod subeundum non ne-
cesse sit. Vide, obsecro, ne tibi et tuis sub quo-
cunque sane praetextu, delitias vel spem aliquam
faciens et aureum domi seculum somnians, iram in
te Altissimi prouoces. Miserum sane est, inter con-
tinuos animi motus ob tristissimos conscientiae mor-
fus aestuare: quod tibi (rebus tecum sic constitutis)
vfu venire non dubito. Et quam, cum conscientia
tua, quae sicut Baldus praecclare dixit, est de apici-
bus

bus animae et quasi cordis scientia, pacem habere potes? Nosti enim, qua in pietate, qua in religione a teneris ad haec vsque tempora sis versatus. E contrario multa iam manifeste impia, multa superstitiosa et idololatrica, quorum odio et detestatione, relinquenda erat potius vita, quam vt quis se illis pollueret, subinde tibi in oculos incurrere, auribus obtonare, et putibundo quasi obuersari negare potes? Vt pacem habeas et gratiam cum hominibus, bellum cum Deo suscipis, et contra conscientiae tuae manifestum iudicium aperte, sciens, prudens, viuus, vidensque agis, nec in quae te exitialia pericula, nisi resipueris coniicias, vides. Verum hisce meis ex singulari commiseratione et *συμπάθεια* profectis querimoniis finem tandem faciens, per salutem tuam te adhortor, precorque, vt considerato tuo periculosissimo statu, et quod vita nostra brevis sit et incerta, ac saepius hominem ante opprimere mors solet, quam sentiatur, expergiscaris aliquando, te recolligas, conscientiam tuam examines, et in rectam viam mature tandem redeas, ne forte praetereat tempus illud acceptabile, quo Deum quaeri Propheta iubet, dum inueniri potest: neue opportunitate neglecta frustra deinde cum fatuis illis virginibus ad ianuam clausam tibi standum sit. Asperior sane fui, quam vellem, sed vt tibi Deus, quod opto, parcat, parcere ipse non volui. Quare haec de sincera fraterni amoris sollicitudine profecta esse, etiam atque etiam tibi persuadeas velim. B. V. Dab. Iphis Martinalibus Anni currentis 1598.

T.

ex animo

Christophorus Girschner.

Inscr.

Inscr.

Viro Clarissimo et Doctissimo M. Martino Hoffmanno, IC. Poetae, et Historico Bambergensi, Amico suo optimo carissimoque.

EPIST. CONR. RITTERSHVSII

AD N. N.

Nuntiat, Scioppium ad castra Pontificiorum transisse, seque ab eo ingentem accepisse iniuriam.

S. D. Non dubito, Vir Cel. Domine et Amice colende, quin de Schoppio quondam nostro inaudiueris, ut is Romam sese contulerit, mutata religionis professione, ibique in aulis Cardinalium ipsiusque adeo Summi Sacerdotis supparasitetur: quae de causa concinne ipsum Malchum appellare solet noster Ladislaus. Is Schoppius quomodo mecum agere incipiat, oblitus veteris necessitudinis et meritorum (fuit enim meus et discipulus et domesticus et ὁμογενετός) hac epistola tibi exponam, vel ideo, ut mea tecum communicata, et velut in sinu tuo deposita molestia leuior fiat. Insultarat pene mihi ante semestre Roma scriptis litteris in haec verba: prodirem aliquando et ostenderem, me haec in Patribus Ecclesiasticis legisse (simul proferebat aliquot loca, quae pro Pontificiis facere videntur, et ipsis perpetuo in ore esse consueuerunt) nec legisse modo, sed et intelligere et probare. Nimirum huc tendebant omnia, ut fierem, qualis ipse esset Papicola. Hic ego ne silentio meo fateri viderer, me ab ipso victum,

viſtum, nec habere, quae aduerſus illa Achillea, quae putabat, arma, auderem conſiſtere, omnino aliquid homini reſpondendum iudicaui, ne de me triumphum caneret. Itaque cum extremo Menſe Iulio ſuperioris aetatis Anguſtam Vindelicorum animi cauſſa excurriſſem, naſtus ibi occaſionem aliquid ad eum mittendi, epiſtolam dictabam, quod aeger oculis ex puluere et aeſtu itineris ipſe tunc ad ſcribendum parum idoneus eſſem. In ea epiſtola rationes aliquot, quas mihi tunc libris, vt apud exteros, deſtituto, ſuggerebat memoria, indicabam potius quam explicabam. (neque enim commentarios aut diſputationem conſcribere animus erat ſed epiſtolam dictabam, imo concertationem de religione omnem penitus declinabam atque deprecabar, quam aſſectabam, et ad aliud deinceps uſurpandum litterarum argumentum ipſum inuitabam.) Ob quas rationes non poſſem neque deberem ipſius factum imitari, neque vellem vnquam Romanorum ſectam ſequi, niſi prius illi ſuam de his capitibus (quae quaſi octo afferebam) mutaſſent ſententiam; quod quidem nunquam ipſi facturi videntur. Atque haec omnia haecenus priuatim ſic inter nos acta ſunt. Nunc quid ad haec Schoppius, cognoſce. Ille vero priuſquam priuatim mihi, vt lex epiſtolarum, et mos maiorum iubet, reſponderet, non tam epiſtolam pro epiſtola reponit, quam libellum aduerſus me parat, ac Roma Ingolſtadium mittit imprimendum. Inprimitur, inſcribitur Epifcopo Ratiſponenſi, et quidem non ab auctore, ſed a Typogra- pho (aut certe ab illo ſed ſub huius velamento nominis) praefixa epiſtola amarulenta et maledica, in totum genus noſtrum haereticorum ſcilicet, quem-

admodum ipsi vocant. Ita spargitur passim libellus prius aliis quam mihi visus. Quanquam autem me non nominat (nam hoc tantum habet titulus:) *Gasp. Schoppii Franci, de variis fidei catholicae dogmatibus epistola ad quendam in Germania Iurisprudentiae Doctorem et Professore*,* tamen quia etiam demonstratio secundum I. Consultum fungitur vice nominis, nemo non viso hoc libello statim animadvertere potuit, non alium ibi, quam Rittershusium peti. Me igitur omnes oculis et vocibus designabant. Ego re tam noui h. e. iniqui exempli grauissime sum commotus, cum praesertim multa non incommode a me dicta sinistre viderem ab ipso detorqueri atque in calumniam rapi. Ita ille oblitus non tantum veteris nostrae necessitudinis et iuris hospitii, sed etiam humanitatis et honestatis omnis, me nescio quem facit, hominumque oculis ac sermonibus exponit. Cum autem animaduernerem in multarum manibus Schoppianum istum libellum versari, vel sine aliqua offensione et sinistra de me opinione a nonnullis lectum esse, coactus sum aliquod ei scriptum** opponere, in quo scripto non solum calumnias detergo atque refello, sed etiam simul attingo quam breuissime praecipuas, quae inter nostros

* mentio eius fit in B. G. Struuii Act. litter. T. I. Fasc. VII. p. 39. vbi varia de Scioppio leguntur.

** Vix credo, hoc scriptum typis impressum extare: nusquam enim illius mentionem factam esse inuenio. Attamen quaedam contra Scioppium a Conrado scripta esse, didici ex Th. Sinceri Nachrichten von lauter alten und raren Büchern, Band II. p. 242. vbi Satirae duae, Hercules tuam fidem! s. Munsterus hypobolimaeus, et Virgula diuina &c. Lugd. B. 1617. 12. recensetur. Ibi enim inter alia p. 243. legitur: Gasp Sagittarius in seinem Sendschreiben p. 618. meldet, die Cathra contra Scioppium, Hercules tuam fidem! habe Conr. Rittersh. selbst gemacht, wie ihm sein Sohn Nic, Rittersh. selber gesagt hatte.

stros et Romanos sunt, controuersias, et quid de his sentiam, expono. Quanquam enim a concertationibus et disputationibus de religione tum per naturam alienus sum, tum etiam vitae genere atque instituto diuerso abstrahor; tamen facere non potui, quin meum honorem, qui hic simul agebatur, *συνοφαντες δειγμα* defenderem. Antischoppium libro meo titulum feci, cui tamen meum nomen necesse non habui adscribere, quando nec in Schoppiano libello appositum fuit. Curo iam ea, quae composui, ab aliis calamo describi atque in plura diffundi exemplaria, vt ad amicos quosdam, qui Schoppiana legerunt, mittere possim, nam vt edam, operae pretium non videtur, satis iam antea est huiusmodi chartarum contentiosarum, etiamsi nos non augeamus numerum. Si forte ad vos quoque Schoppianus libellus aduolauit, facies me certiore, et mittam tibi legendum meum Apologeticum, in quo conscribendo saepe mihi obuersabatur illud sacram litterarum: *ὁ τραγων τον ἀρτον μου* (qui vescitur pane meo,) et quae sequuntur: nec non et illud nostratum hominum: non diutius cuiquam licere quieto et pacato esse, quam suus vicinus permittat. Sed hunc missum faciamus et suis relinquamus furiis. Tibi autem si huius commemorationis prolixitate molestus forte fui, velim mihi ignoscas. Vale

Conr. Rittershusius. D.

C. GIRSNERI EP. AD CONR. RITTERVHVSIVM.

*Gratias agit pro receptione inter amicos. Disputatio
Girsnerum inter et Dumnium de religione.*

S. D. Redditae mihi sunt tuae, Vir Clarissime, ipso profecto Natalitiorum vnici Saluatoris nostri Iesu Christi, quae multis nominibus mihi fuerunt gratissimae; inprimis autem iucundum mihi accidit, me a Te, Viro doctiss. et integerrimo in amicitiam partim ex commendatione Camerarii, illius quondam vtriusque nostri summi et parentis loco mihi venerandi p. m. partim in superiore Panegyri vestra Academica συνηθῶ, bono quodam, vt scribis, fato et omine inter nos institutam et contractam, tam humaniter, tam amanter recipi; quam sane inter nos firmari et perpetuam esse volo. De mea certe voluntate meoque studio, quaecunque praestari a me poterunt, nunquam non prompta et parata futura esse non dubites. Nam γνησιος εἰμι φίλος, καὶ τὸν φίλον ὡς φίλον οἶδα (sincerus sum amicus, et amicum vt amicum aestimo.) Antagonistam tuum Schoppium Apostatam quod attinet, accidit tibi, quod multis aliis, iisque bonis. Quid enim non factum est D. D. Luthero* et Melanchthoni** ab ingrattissimis cuculis, ipforum discipulis et ὁμοτραπετοῖς, Staphylo et flaccido illo Flacio Illyrico? Hoc vere est ser-

* Conf. I. H. Ackeri comment. de Lutheri discipulis chamicis, Martisb. 1728. 4. in qua omissis multis aliis de G. Wicelio, Io. Islebio et Friderico Staphylo agit.

** de hoc testatur Camerarius in vita eius §. CXXI.

serpentem in sinu fouere, et pascere canes, qui te
lanient catulosque luporum. Sed inueniet ille,
quanquam meo quidem iudicio, ingenio non infelici,
admodum tamen futili, inflato et peruerso, quae
vlturae illum aliquando sunt, suas furias, quibus
ipsum cum deploratissimo et idololatrico Papismo
suo loco relinquamus. Ex scholiis tuis doctissimis
ad epistolam ipsius cognoscere mihi visus sum ex
vngue, vt aiunt, leonem, hoc est, Antischoppium
tuum, quem te parasse et describendum dedisse feri-
bis. Illius mihi copiam aliquando fieri vehementer
aueo, idque operam vt des, etiam atque etiam pe-
to. Facies rem mihi gratissimam et sartus tectus
fide bona restituetur.

Caeterum facere non potui, quin paucis tecum
communicem, quid mihi Bambergae paulo ante me-
um istic discessum cum primario quodam Sacerdote
vsu venerit. Eramus quodam in loco vna, Eccle-
siastes summi templi ibi, Martinus Dumius, Licen-
tius, vt vocant, Theologiae, Duci Bauariae olim
a Confessionibus, Vir non indoctus, et aulicarum
rerum vt studiosus, ita peritissimus. Is tum dixit
ad me. Audio te a nobis hinc velle discedere. Ec-
quid caussae? An nos Papistae non sumus viri boni?
Sitis sane, inquam. Sed cur me expellitis? Ille.
Cur non uis obtemperare bene monentibus? Tu iam
diu versatus es in aulis, et nondum animaduertis
fraudes in religione tuorum? Nullas ego fraudes
sed veritatem verbi diuini, in qua veritate natus
sum et educatus, et in qua ad extremum vitae spi-
ritum, Deo me adiuuante, perseuerare constitui,
agnosco. Tum ille; ego etiam legi libros Luthera-

nos, sed habeo quaedam dubia, vellesne ad illa respondere et tuam mihi sententiam dicere? Quidni, inquam, si patiaris et mihi sit absque praeiudicio. Omnino, dixit ille, et ea mittam in scedula, et expectabo tuum responsum. Altero die misit mihi in charta descripta quinque dubia de Lutheranism, cumque per aliquot dies nullum a me acciperet responsum, monuit me per epistolam: cum autem essem occupatissimus propter discessum, quem parabam, ad Aphorismos illos breuissimis quaedam consignavi, quantum per otium et uarias molestias migrationis licuit. Cumque ille mihi quinque dubia proposuisset, ego illi quinque articulos, de quibus mihi vicissim suum iudicium aperiret, obieci, sicut ex pagellis hisce adianctis, si placet, videre est. Quamuis autem exilia sint, quae Nanus Giganti, nolui tamen pro studio meo in te summo, et propensione animi singulari intermittere, quin tibi quid mihi cum id genus hominibus rei fuerit, bono studio ostenderem. Nostri nunc inter se digladiantur Theologi tanquam Cadmaei fratres, de rebus et controuersis in conciliis orthodoxis et oecumenicis iam pridem definitis. Interim vires et occasionem sumunt Papistae, non calamo tantum, sed et ferro nostros impune oppugnandi. Sed haec vt caetera sunt committenda Deo, cuius clementi protectioni nos omnes commendo. Datum Calendis Ianuarii, ineuntis Anni Millesimi Sexcentissimi, quem nobis omnibus faustum, felicem et salutarem velit esse Deus.

E. T.

officiose add.

Chr. Girschnerus.

CONR.

CONR. RITTERSHUSII

EP. AD C. GIRSNERVM.

Varia de Scioppio et versione Apologiae ecclesiae Gallicae.

S. D. Non dubito, Vir integerrime et prudentissime, quin mireris, me tuis humanissime cordatissimeque ad me scriptis litteris nihil adhuc rescripsisse. Causa tam diu dilati responsi non vna est, qua cognita, spero, te moram istam aequo animo laturum. Adiunxeras litteris tuis libellum quendam completentem controuersiam, quam habuisti acerrimam cum Martino Dumio, Ecclesiae summi templi Bambergensis: quem quidem libellum non solum ego legi et relegi, sed etiam cum D. Volcarto nostro communicavi, cui non minus quam mihi placuit, ut etiam describeret sua ipsius manu. Ita factum, ut tardius eum mihi reddiderit. Deinde et ego indecorum putans, si remitterem, quae mecum communicaras, sola, nec vicem in simili genere reponerem, expectavi per aliquot septimanas Antischoppium meum ἀπολογητικὸν ad illam virulentam epistolam Ingolstadianam, quam vidisti. Hunc enim in viciniam amico misi legendam et remittendam. Sed frustra hucusque expectavi, nec proinde iam (quod maxime cupieram) vna tibi mittere possum, facturus id breui. Interea ne plane sine foenore tuus eruditus et pius libellus ad te rediret, volui adiungere ipsi comitem Apologiam Ecclesiae Gallicae, * a me ex gallico sermone latine interpretatam. In qua etsi for-

B 4

tasse

* non audeo affirmare, hanc Apologiam impressam extare: saltem Biographi Rittershusii huius scripti mentionem nullibi faciunt.

tasse non omnes omnia probabunt, tamen hunc librum instigantibus amicis aliquando imprimendum dabo, *sed ἀπορρομῶς*. Te interim rogo, ut per otium inspicias eum, et quid super eo sentias, libere candideque, ut fert ingenium et consuetudo tua, mihi aperias. Licet autem retineas hanc primam conceptionem meam, quamdiu voles, dummodo ad me aliquando remittas per certos homines.

Ad Schoppium paulisper ut redeam, vide quaeso hominis insignem falsimoniam. Heri eius litteras* accepi Roma, in quibus prolixè et solícite excusat primam illam suae epistolae editionem, quae Ingolstadii prodiit, quasi se inuito procuratam ab iis, quorum in potestate sit. Et idem tamen, quasi non fuerit satis peccasse semel, eandem recusam in Silesia Nissae inscripsit eius loci Episcopo. Prior enim editio, si meministi, dedicata erat Episcopo Ratisbonensi, a Typographo Ingolstadiano, vel potius (ut aliqui odorabantur ex coniecturis valde probabilibus) ab ipso Schoppio, sub persona Typographi latitante. Quid huic bilingui et duplici hominum generi amplius credas? Cogito ad illum scribere, me non posse ipsius excusationi fidem habere, aut in ea acquiescere neque amicum deinceps ei vivere, nisi publice edat aliquam significationem et contestationem huius rei, quod ipso inuito (ut videri vult) edita sit ista epistola. Sed hoc ipse nunquam, opinor, volet. Valeat igitur, et alium quaerat, quem pro suis benefactis ludibrio habeat et con-

* non hae sed aliae litterae ob hanc causam ad Rittershusium scriptae litterae Scioppii legi possunt in Struuii Act. litt. T. I. fasc. V. p. 64. &c.

contumeliis laceret. Me interim et conscientia bona et amicorum iudicia consolantur, qui non *μὴν* (ex vna parte) hanc causam cognouerunt, sed *ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκούσασθαι* (simul ambos audire) voluerunt: de quibus forte dabitur aliquando plura colloquendi coram occasio. Nunc feliciter vale. Altorfii, d. 10. Febr. quae erat Dominica Christi in deserto tentati, qui et sub pedibus nostris Satanam conculcare dignetur. Anno 1600.

Tui studiosiss. et amantiss.

Conr. Rittershusius. D.

CONR. RITTERSH. EP.

AD C. GIRSNERVM.

*Gratulatur Girsnero acceptum munus intimi Secretarii
Senatus Nor. et promittit Antischoppium.*

S. P. Recte abs te factum est, Vir integerrime et ornatissime, cum per litteras nobis significare voluisti res tuas secundas. Gaudemus enim tua gaudia, quotquot hic te nouimus, tibi que toto pectore gratulamur de tot felicitatibus, quibus te clementiss. Deus vno eodemque tempore cumulauit, optantes, vt solidum, proprium ac perpetuum tibi tuisque sit istud gaudium: et munus quidem intimi Secretarii, cui te Ampliss. Ordo praefecit, non modo tibi ornamento ac salutis sit, verum etiam redundet ad vtilitatem et dignitatem inclytæ Reip. Norimb. cuius salute etiam salus nostræ Academiae continetur, quae sibi in tuo fauore non paruum col-

locat praesidium. Filiolus autem tuus, ὁμωνυμος
tibi, succrescat per Dei gratiam in patrias uirtutes
tibi que sit

Dulce senectutis praesidium et columen,
tandemque haeres aeternae per Christum partae
salutis.

Quod Apologeticum meum contra calumnias et insultationes Schoppij videre desideras, facis amice ac beneuole. Ego vero vel ultro ad te illud scriptum misissem iam pridem, nisi me nimis diu remoratus fuisset amicus quidam, cui αὐτογραφον meum misi in plura exemplaria per discipulos diffundendum. Is ante complures menses hanc operam mihi spopondit, sed postea caussatus est nunc morbum, nunc alia impedimenta, per quae non licuerit sibi dictando, sicut coeperat, pergere. Ita nunc quoque meo exemplari πρωτοτυπω (originali) careo. Quamprimum autem recepero (nec desinam urgere amicum, qui vnus diei itinere a nobis abest) tuum illud desiderium leniam. Interea, quo id minus impatienter feras, mitto tibi descriptam nouam nouae editioni praefixam ab ipso Schoppio epistolam. Et tamen (vide hominem effrontem) audet ad meam expostulationem rescribere mihi, se inuito illam epistolam Ingolstadii ab aliis fuisse impressam et diuulgatam. Quam vanitatem hominis egregie retundam ac detegam scripta ad eum epistola, cum qua simul cogito mittere renunciationem amicitiae: quamuis sint ex amicis aliqui, quibus haec nostra amicitia dissuenda potius paulatim, quam subito et propalam discindenda videatur. Sed de hoc videbitur.

Ad

Ad te, Vir humanissime, vt redeam, quoties de tua, qua auctus es, felicitate cogito, toties in te quoque impletum cogito illud Saluatoris nostri promissum: Si quis propter ipsius nomen res carissimas deseruerit, et veritatis confessioni posthabuerit, ei etiam in hac vita saepe easdem multiplicatas restitutum iri. Non tulit te Bambergae: at excepit et fert in oculis Norimbergae. Illa te rebus caris priuauit, et (vt fit in migrationibus, praesertim tali ex causa) procul dubio aliqua iactura affecit; haec tibi omnia illa restituit, et porro quoque resarciet damna accepta. In quo omine desino. Bene vale, et me, quod facis, ama, tuae dignitatis studiosissimum. Altorfii 17. Aprilis 1600.

T. Praestant.

obs. et am.

Conr. Rittershusius. D.

C. RITTERSHVSII EP.

AD C. GIRSNERVUM.

Luget vehementer obitum coniugis suae, illamque maxima effert laude.

S. P. D. Tuis, Vir Praestantissime, amicorum ocelle, plenis beneuolentiae charitatisque christianae litteris fero quidem sed serio respondeo. Cupiebam multo ante, fecissemque cupita, nisi me negotiola ex aliis alia retraxissent. Hoc enim tibi constare quam primum optabam ex responsoriis meis, tuam illam epistolam, vt in ordine consolatoriarum,

riarum, quas non paucis ab amicis * condolentibus accepi in hac viduitate ** mea, omnium primam, sic et longe gratissimam fuisse prae ceteris. Accesserunt deinde et versus *παρηγορητικοί* (consolatorii) pii et eruditi, quorum lectio me non parum recreauit ac refecit in summo moerore meo. Pro gemino itaque illo officio tuo; quo luculenter ostendisti, quantopere meis aerumnis afficiare, et quam bonus animorum sis medicus, eorumque morbis *ἡπνε φαρμακκ* (placida medicamenta) noueris applicare, geminas, imo multiplices ago et habeo tuae praestantiae gratias et opto tibi, ne similem plagam vnquam iterum experiaris. Saepenumero vero ego tum legitum audiui: Et fideles amicos rebus aduersis, vt aurum ignibus maxime probari, et, orationem animi aegrotantis pharmacum esse (siue vt Graecus habet Senarius *ψυχῆς νοσῶσης εἶναι ἰατρὸς λόγος*. Quarum sententiarum vtramque mihi tua in mentem reuocauit epistola, cum versibus paulo post subsecutis. Nam etsi et recens est mea haec plaga, vt vulnus tam alte impressum et adaetum ad ipsa ossa et medullas, vt tam cito vel cicatricem ducere, vel persanari non possit; sensi tamen tuis illis remediis, quae scitissime temperata mihi suppeditasti, non parum mihi iam nunc allatum esse leuamenti ac lenimenti. Sane quo praestantius fuit bonum, quod nobis ereptum est, eo et iacturam et dolorem esse maiorem, vero simile est. In mea vero matre familias quantum boni habuerim, quantum cum eadem amiserim, vitae praesidium, rerum incommodarum solatium, secunda-

* Caselii epistola consolatoria ad Rittershusium extat in Noltenii commercii litterarii T. I. p. 29.

** amissa coniux, cuius mortem tam acerbe luget, erat Helena, filia Georgii Staudneri, Superintendentis Solisbacensis.

cundarum decus et ornamentum, rei familiaris fulcrum et columen, subsidium atque adiuumentum educationis liberorum (de nouem autem, quos per XV. annos ex illa per Dei benignitatem suscepi, quinque reliquit superstites, quatuor praemissis masculis) nemo me rectius nouit, nemo facile credat. Etsi enim ipsius egregiae dotes animi et morum sexui conuenientes (forma enim corporis erat, sicut et dos pecuniaria vel mediocris, vel etiam infra mediocritatem, quarum neutra etiam placere aut se commendare studebat, multo minus superbiebat) sed illae animi et morum dotes internae pariter et externae etsi pluribus erant cognitae grataeque praesertim quibuscum aut virgo aut marita vixit propius, inter quos non solum inferioris conditionis homines fuisse scimus, verum etiam nobiles, adeoque principes, qua feminas, qua viros: tamen nemini melius ac penitus perspectae ac cognitae fuerunt eius virtutes, quam mihi, cui sese in hac coniugali consuetudine quindecim ferme annorum omnem aperuit, qualis quantaque esset matrona, sine fuko et fallacia, (quod dici solet) pia, proba, pudica, prudens, sobria ac frugalis, *οἰκτρος*, (domus custos) aliena ab omni curiositate aut garrulitate, *ἡσυχάζουσα καὶ τὰ ἴδια πράττουσα, καὶ ἐπὶ ταύτῃ φιλοτιμύουσα*, (tranquille viuens et sua curans, et ex eo honoris appetens) mariti pariter ac liberorum amantissima. Et quid multis opus? Quicquid praeterea dixero, minus dixero, quam pro re ipsa. Tali igitur tantoque bono cum sit mihi posthac carendum, quis non intelligat, quanto verfer in moerore et luctu? quem quidem indies cum ipsa aurora sentio renouari et recrudesce, praesertim quoties aspicio
aut

aut cogito paruulas puellas duas, quae maxime opem maternam requirunt. Itaque haec mihi cor ipsum findere possint. Amisi ego antehac et parentes et quatuor filios extuli, magno illorum omnium mortes et funera dolore mihi constiterunt. Sed hic praesens tantus est, vt facile priores omnes deleat, vel certe obscuret, quemadmodum a maiori lumine minus solet ita obscurari, vix vt amplius videri possit. Quid ego dicam de circumstantiis quibusdam mortis coniugis? quae etiam augment mihi dolorem per se grauem. Vtinam saltem suprema eius mandata (quae mihi relinquere conabatur in agone, sed conatu irritato, cum vocis iter impediisset morbi grauitas) percipere potuisssem! Ita fortassis paulo aequiore animo hunc casum ferrem. Verum quid faciam? In tanto luctu studeo animum ad tranquillitatem componere, quantum possum per Dei gratiam, quae in imbecillitate potens et efficax est ad consolandum. Huius in voluntate paterna oportet me acquiescere, huic gratias agere conuenit, et quod talem mihi dederit, vitae fociam, et quod tam diu (si quicquam in hac vita diu) reliquerit, et quod foecundum nostrum coniugium et bene concordans esse voluerit, et denique quod tam pia et placida morte illam ex vita hac in meliorem migrare iusserit, diuturnioribus cruciatibus ereptam. Eundemque rogo et oro, vt liberis meis optime consulere et me illis seruare velit. Certe nisi liberorum respectus me cogeret optare et precari longiora vitae spatia, nihil esset, cur in ista calamitate magnopere vitam mihi diuturniorem expetendam ducerem. Sed Dominus prouidebit, in cuius manibus sunt nostrae sortes. Dico igitur ex Psalmo 68.

Ipse

Ipse onus imponit nobis, releuatque vicissim:]
 Alteraque affligit manus, at manus altera sanat.

Vxori vero meae etiam gratulari incipio, quod vitae miseriis et angoribus liberata et multis calamitatibus praerepta sit. Reuera enim

Nil vita est hominum, iugis nisi terror et angor,
 Quae si fine bono clauditur, acta bene est.

Vt a proximis exemplum sumam. Non cruciatur illa, iam metu, quo nos superstitēs, quorsum tandem euasura sit calamitas patriae meae, de qua nuntiabas hisce diebus tristitia per Cl. D. D. Remum. Quod si viueret, vna mecum particeps esset curarum, quae me super hac re coquunt, et animum affligunt. Habeo enim duas in vrbe sorores, quas nolum vel iterum experiri obsidionem patriae, vel etiam obiici periculis, quae ab hoste, vel certe ab exlege atque effrenata petulantia militari et licentia metuenda sunt. Vtraque pars iustas se aut putat aut fingit habere causas. Deus adsit vim atque iniuriam passae. Tibi, Clarissime Dne Girsnere gratias ago pro communicatione illorum nouorum, quae recipis et quidem cum foenore. Adiunxi enim nuntium claudicantem, qui continet *συναγγελειαν* magni, vt aiunt, operis, quod contra ciuitatem parat Princeps. Communicari velim ista cum Cl. V. D. D. Remo nostro, et postea ad me reuerti. Vale feliciter et me amare perge, scribebam raptim inter varias interpellationes. Prid. Kal. Augusti 1607.

T. Praest.

Amantiss. et studios.

C. Rittersh. D.

C. RIT-

C. RITTERSHVSII EP.

AD C. GIRSNERVM.

Consulit Girsnerum de accepta vocatione a Senatu Brun-
svicensi.

S. P. Magno redemptum cupiuissem heri collo-
quium tuum, Vir Praestantissime, Dn. et Amice di-
lectissime et honoratissime, cum in vrbe essem per
horas paucas. Magna enim et ardua res est, de
qua tecum consultare cupiebam, atque ita mihi pla-
ne proposueram. Sed partim domi tu non fuisti,
occupatus in officio publico, partim ego alibi diu-
tius fui retentus. Itaque dolens abii sub vesperam,
quod essem fido ac prudente consilio, quod mihi
abs te pollicebar, destitutus. Assumo itaque vica-
riam operam litterarum, quibus adiunxi documenta
quaedam (diligenter asseruanda mihi remittenda)
ex quorum lectione cognosces, quid mihi a Senatu
patriae meae offeratur. Quid tibi super hac re vi-
deatur, nescio. Intelligam autem ex epistola tua.
Equidem sic statuo. Cum haec diuinitus mihi obla-
ta fors sit, non cogitanti vel affectanti quicquam
tale, non esse negligendam vel aspernandam. οὐ
γὰρ ἀποβλητ' ἐστὶ Θεῷ ἐρικυδέα δωρεά, (non enim
sunt respuenda perillustria dona Dei) vt canit sa-
pientissimas Poetarum. Non carebit illa prouincia
difficultatibus suis, fateor, et poterant allegari mul-
ta, quae me ab hac mutatione abstinere ac retrahere
debebant. Sed neque hic in rosis ambulamus aut
feriamur, aut extra omnem teli iactum positi sumus.
Plura autem inuitant, vt operam patriae vocanti ad-
dicam,

dicam, praesertim tam honesto proposito salario, quid enim ad hoc 325. floreni, pro quibus hic tot annos inseruiui Academiae cum iactura patrimonioli mei? Multo maluisssem coram tecum de hac re agere et audire ac reddere voces. Sed vt dixi, non licuit. Proximum est, vt quam primum hac de vocatione certiores faciam DD. Scholarchas et petam honestam dimissionem, quod faciam ad proximum diem Veneris. Interea rogo, vt cuncta ista mihi mature remittas, quia cogito ea in authentica forma exhibere cum litteris meis. Dom. Baudii Poemata, quae vtenda dederas mihi, reliqui apud Cel. Virum D. Remum, a quo recepisti iam, vel mox recipies. Peto ate, ne moram restitutionis aegre feras, et ago pro communicatione magnas gratias. Spero ex his nundinis proprium exemplar. Bene vale, Altorfii die XV. Martii, Anni 1608.

T. Praestant. omni studio addictus

Conr. Rittersh.

RESPONSIO C. GIRSNERI AD LITTERAS PRAECEDENTES

Aperit sententiam suam de vocatione Brunsvicensi.

P. S. Accepi heri, Vir Clarissime Domine et amice omni studio colendissime, circa vespertinas tuas. Respondissem illico, nisi consuetis laboribus impeditus Tabellariam, quae valde maturauit abitum, inanem dimittere necesse fuisset. Moram boni consulas quaeso, Te proxime me inscio hic fuisse, doleo.

C

leo.

leo. Nihil mihi gratius accidere potuisset, quam tecum coram de multis, (quod per litteras non aequale licet) bono et sincero pectore conuersari. Negotium, de quo scribis, arduum est. Quod autem de eo sententiam exquiris meam, agnosco beneuolentiam et singularem animi inductionem erga me tuam. Magnum profecto incommodum discessu tuo et Resp. nostra et Academia sensura est. Sed cum cogito, nos non tam nobis et aliis, quam potissimum patriae esse natos, et pro aliis obstrictos, non video, quomodo Patria vocante prouinciam tam honorificam tam lautam, honeste recusare possis. Iam in illa es constitutione, ut multis vigiliis, multis molestiis et laboribus acquisita multiiuga tua doctrina et a Deo largiter tibi concessis donis condigna aliquando fortiantur praemia et emolumenta. En habes Deo propitio ita volente et ordinante, quae vel hisce vel aliis locis fortassis vix vnquam poteris. Non licet per litteras, de quibus coram libenter fusius tecum garrirem. Aegre sine dubio dimissionem impetrabis et ex otio liberali in magnum pelagus laborum et molestiarum coniciaris, nisi etiam te absterreant difficilia cum Principe istic negotia (quanquam quid his regionibus expectandum aliquando sit, constitutis in Imperio rebus, ut nunc, incertum esse videtur). Velim tamen haec simul etiam a Patronis tuis ad senatum nostrum per-scripta et de dimissione requisitum fuisse. Sed quid ex re tua et tuorum, qui minime sunt negligendi, sit futurum, tu considerabis. Remitte originalia. Et gratulor tibi ex animo hanc felicitatem, quam Deus salutarem, constantem et perpetuam esse velit. Pudet patriae me aliquando per medias per-

AD LITTERAS PRAECEDENTES. 35

personas uocanti, non obsecutum fuisse. Sed sic
fuit in fatis et nunc τα παροντα σερεοντα. Bene et
feliciter cum tuis vale. Raptim 16. Martii 1608.

E. T.

ex animo

Chr. Girsnerus.

CONR. RITTERSHVSII EP.

AD C. GIRSNERVM.

Nunciat, se Catharinam Holzschuchiam sibi despondisse.

S. P. Quanquam non dubito, Vir praestantissime
et Amicissime, quin, vt est fama velocissima, iam
ex ipsius indicio his diebus cognoueris de rerum
mearum statu, et sicut auguror ac spero, in melius
conuersione, tamen pro amicitia nostra intermittere
non debui, quin meis quoque litteris te facerem ex
certo certiore. Breuiter itaque sic habeto. Bam-
bergae me fuisse hebdomada Paschali, mihi que de-
spondisse Ornatissimam et pudicissimam Virginem
Catharinam, filiam Viri Amplissimi et Consultissimi
Dn. D. Pancratii Holzschuch*, sic enim exigere tan-
dem videbatur necessitas rei domesticae et libero-
rum, cum et illa matrem familias, et hi alteram ma-
trem iam fere alterum annum vertentem desideras-
sent. Scio, qui tuus est erga me tenerrimus affe-
ctus amoris, gauisurum te nostra gaudia et instituto

C 2

ap.

* fuit I. V. Doctor, Praepositurae Bambergensis Administrator,
et Nobilitatis Franconiae Aduocatus, a quo etiam Dinnerus,
Prof. Iuris Altd. et Hoefflichius, Syndicus Norimb. filias habe-
bant uxores, ideoque vinculo affinitatis cum Rittershusio iun-
cti erant.

applausurum, idque suo tempore etiam coram te facturum spero, cum dies nuptiarum venerit, qui erit volente Deo XIX. Iunii. Sed inuitatio solennis alias sequetur. Nunc ante omnia secundarum nuptiarum praeparatoria in eo sum totus, daß Ich mit den Kindern erster Eh eine Wichtigkeit mache, ne quid de me possint queri: qua in re et legem hac edictali C. de sec. nupt. et cum ea plane congruentem Reformationem inclytæ Reip. Nor. perpetuo mihi ante oculos propono, velut quandam actionum mearum huc spectantium cinosuram ac normam. Inventarium etiam iniussus solenne conficio. Incidit autem nuper quaestio inter me et collegas *ἐν ἀπρόσδρομῳ*, de qua velim ad me breuiter scribas, quid apud vos obseruetur. Qualis sit quaestio, inclusa docebit scheda. Vale et salue Amicissime Domine Girsnere, meque vt facis, ama. Altorfii, die 29. April. Anno 1609.

Cunradus Rittershufius D.

qui haec dictabam aliis laboribus fessus.

Q V A E S T I O.

Quaeritur in thesi, an paterfamilias, habens liberos ex priore matrimonio, et viduitatem cum altero matrimonio commutare cogitans, Norimbergae cogatur petere vel inuitus admittere tutores honorarios liberorum prioris matrimonii: an vero sufficiat, si ipse, cum quidem de eo nulla sit suspicio dissipationis aut profusionis bonorum, se dicat futurum tutorem et administratorem liberorum suorum. Ob er mit bey solchen erbieten und angeloben gelassen, oder ob ihm dannoch aufgedrungen werde, seine Kinder mit besondern Vormunden zu versehen.

C. RIT-

C. RITTERSHVSII EP.

AD C. GIRSNERVM.

Inuitat Girsnerum ad nuptias suas.

S. P. Quo in loco res meae sint, Vir Praestantissime, Domine et Amice plurimum dilecte et honorate, me videlicet nuper ex viduo fere bienni sponsum esse factum, non ignoras. Cum igitur eum, qui certus est, amplius certiorari nihil sit necesse, vt Iuris interpretes dicere solent, nihil negue de sponsae nomine, neque de parentibus tibi notissimis nunc scribo. Quin potius ad id, quod caput est, hoc est, ad inuitationem nuptialem, recta me conuerto.

Nuptiis dictus est dies Iunii XIX. quem quia cupimus quam maxima fieri potest celebritate obiri, iam nunc incipimus conuiuas nuptiales inuitare. Etsi autem scio, quam catenatos labores sustinere soleas, tamen de tua quoque praesentia, qua nuptias nostras honoratiores effici posse, persuasum habeo, non omnino despero, quin potius commeatum ac veniam vnius et alterius diei ab Ampliff. ordine te impetrare posse confido, vt amico paulisper des operam, eiusque nuptiis intersis. Quod vt facere velis, maiorem in modum abs te peto. Magno enim honori mihi ducam, si te quoque virum ab aliquot iam annis mei amantissimum habere possim hospitem nuptialem, qui non modo pompam illam solennem augeat et exornet, sed et Dei benedictionem matrimonio nostro in coetu ecclesiastico vna cum aliis amicis ac beneuolentibus exoret. Erit hoc mihi gra-

tissimum, si vllum aliud officium tuum. Quare iterum atque iterum te rogo, vt cum vxore honestissima et Cl. Domino D. Cunone * (quem seorsim inuito) ad condictum diem hic excurras. Diuerforium non ingratum vobis assignari curabo, cum certi quid de vestro aduentu praesciuero. Expectabo igitur responsum tuum in tempore. Vale feliciter et aliena manu vtenti ignosce. Altorfii Cal. Iun. 1609.

T. T.

Cunr. Ritrshusius, D.

CONR. RITTERSHVSII EP. AD CHRISTOPH. GIRSNERVUM.

Loquitur de morbo suo.

S. D. Vir Praestantiss. quo loco sint res meae, non patietur omnino te ignorare meus εὐελπις, quem ad te mitto. Eum etiam cum Cl. D. Remo nostro communicare poteris et si cui praeterea videbitur non ingrata fore lectio nostrorum versiculorum νοσερων. Ne nimium decedat Auditoribus meis, domi doceo, ** vbi satis frequentes et discendi cupidi conueniunt. A publico aliquantisper abstinere valetudinis ergo; atque vtinam citius hanc rationem iniissem! Vale et Deum pro me ora, quod facis. Altorfii die Annunciationis seu εὐαγγελισμῶ ab

* Io. Cuno Medicus Norimb. cuius mira in sanandis morbis felicitas saepius a Rittershusio laudatur

** haec testantur litterae I. G. Styrzelii ad Nic. Rittershusium p. 58. sic scribentis: in non postrema felicitatis meae academicae pono parte Patrem tuum vidisse et in lecto quamuis decumbentem proflentem audiuisse.

ab Archangelo coelitus de reparanda salute nostrae delati, Anno 1613.

Tui studiosiss. et amantiss. Affinis

Cunr. Rittershusius, D.

CONR. RITTERSHVSII EPIST.

AD C. GIRSNERVM.

Gratias agit pro transmissis medicamentis, exponit rationem morbi sui, et desiderat Medicum ex Norimberga.

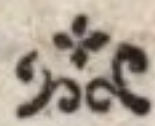
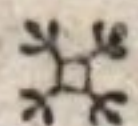
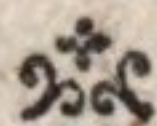
S. P. D. Praestantissime et Ornatiss. Vir, Dn. Affinis exoptatissime et carissime. Cum adhuc deberem responsum tuis prioribus, superuenerunt heri mihi redditae aliae, quae non minus prioribus plenae sunt omni amore, beneuolentia et sollicitudine. Gratias tibi magnas ago cum prioribus illis, quibus etiam munera ex domestica sua apotheca deprompta adiunxerat matrona tua, quae etiam nunc gratus degustare soleo, tum pro recentibus his litteris, quae luculentum perhibent testimonium perpetuae tuae sollicitudinis de statu valetudinis meae, simulque offerunt quicquid praestare queas opis et auxilii. Nunquam tradam obliuioni illam amicissimam oblationem hospitii tui, quo me excipere paratus sis, si forte curandae valetudinis causa in urbem aliquando transportatus forem. Deus tibi bene faciat et honestissimae matronae tuae ac familiae vestrae pro isto in me animo, quem nunquam ego ex *istis* (ex aequali) rependere potero. Quod ad praesentem

valetudinis meae rationem attinet, nondum cessauit tussis et debilitas virium, quae me iam nimis diu lecto affixum habet dies noctesque. Appetitus cibi fere nullus est, tametsi aliquid assumo, quo tutius bibere possim. Deus novit, quorsum euasura sit haec infirmitas, de qua libenter aliquando cum vestrati aliquo medico conferrem, si copiam illius habere possem Altorfi: qua de re bene me sperare iussit nuper Nob. et Ampliss. Dn. Volcamerus, cum in sermonem de me venisset cum M. Queccio, significauit enim non obscure, si fiduciam habeam de quopiam Rp. Medico, posse illum cognito desiderio meo huc aliquando excurrere ad me visendum. Cogitavi de rogando Cl. Viro Dn. D. Ioach. Camerario, quippe mei amante et antehac saepius de me bene merito. Sed nondum ausus fui neque ad hunc scribere, neque ad aliquem ex Dominis nostris de illo ad vnicum diem dimittendo. Ego quominus possim curare me transportandum in urbem, nimia virium imbecillitate prohibeor, quae vix permittit, vt per hypocaustum, in quo decumbo, incedens pauca faciam spatia. Quid si per occasionem aliquando desiderium istud meum aperires vel Ampliss. Domino Volcamero vel Dn. Doctori Camerario, explorandi animi causa? Si quem etiam ex Collegis suis sibi adiungere vellet Cel. Dn. D. Cameraarius. Quicunque ipsi idem et mihi gratus esset futurus aduentor et gratum animum meum ambo experirentur. Altorfi d. 22. April. 1613.

Tui amantiss. et studios. affinis

Cunr. Rittershusius, D.

C. RIT-

C. RITTERSH. EPIST.

AD C. GRSNERVM.

Arg Gratias agit pro beneficiis in morbo suo exhibitis.

Multa et magna sunt beneficia, quae simul in me contulisti, Vir Praestantiss. quorum ullam partem an unquam referenda tibi gratia affecuturus sim, vehementer dubito: nisi tu pro singulari bonitate tua, quo minus re potero et opera, animo et studio tibi satisfieri patiaris. Medicinis a Cl. D. D. Camerario descriptis suauiter vtor. Quantum vero tibi debeo, mi Domine Affinis, quod etiam sumtus et pretia Pharmacorum a D. D. Camerario mihi praescriptorum exsoluere volunt Amplissimi Domini Scholarchae,* tua maxime commendatione adducti? Peropportune haec Dominorum liberalitas mihi hoc praesertim tempore accidit. Annum enim exsuperior satis grauem, non solum ob morbum, in quo multos magnosque iam feci sumtus fere inutiliter, verum etiam propter iacturam rei familiaris, quam feci in patria.

Divos remunerator ille omnis boni

Rependat illis centuplum, quod dant mihi,

Idem tibi tuisque reddat centuplum.

Abrumpo, tum quia simul ad plures aliquid dandum est, tum quia non debeo nimis defatigari. Vale et salue cum matrona tua ornatissima et benefactrice mea. Altorfii, d. 5. Maii 1613.

Tui studios. et amantiss. Affinis

C. R.

C 5

CONR.

* Huius gratiae quoque mentio fit in Cel. Willii Lexici Erud. Norimb. P. III. p. 351.

CONR. RITTERSHVSIVS AD. MELCH. RINDERVM,

Laudat graecismi cognitionem Rinderi, optatque, ut aliquando euadat Doctor Academicus.

S. P. D. Reuerende et Doctissime Vir, Domine et Amice dilecte et honorate, cum primis Tuas litteras cum elegia graeca, qua Passionem saluificam pie et erudite celebras ac recolis, heri recte accepi, et huius lectione animum aliis curis et occupationibus plurimis defatigatum egregie recreaui, Dno. Piccarto quoque et M. Queccio affini et compatri meo carissimo sua exemplaria pro te distribui. Omnes tibi gratias agimus et quantum tibi hanc uenae felicitatem et graecismi cognitionem accuratam gratulamur, tantum dolemus, Tibi non esse eas occasiones in aliqua schola, per quas possis illas dotes praeclarissimas in multos transfundere, et linguam pulcherrimam pro parte virili latius propagare. Sed te Deus in alia statione interim collocauit per legitimam vocationem, in quo rectissime facis, quod tamen exercere atque occupare hoc tuum talentum non desinis. Maeste tu, mi Dn. Rinder, perge, qua coepisti! Et quis scit, annon cum laude aliquando reuocandus olim sis inde in Academiam? Waldungus noster iam serio incipit urgere suam promotionem ad professionem publ. oratoriae facultatis, pertaesus classicorum laborum et fugitans; quam quo facilius obtineat, petiit a Senatu Academico commendationem sui ad DD. Scholarchas et ante octiduum impetrauit. Classsem tertiam affectat Mag. Braun,

Braun, qui Loeffelholziorum fuit paedagogus. Quid quisque obtineat, in DD. Scholarcharum est manu. De affine Dni Compatriis tui Melchioris Peuntneri, quae mea sit sententia, ex inclusa scheda cognosces, quam ideo scripsi germanice, ut illi, si videbitur, exhibere possis. Cupio ipsi gratificari, quantum possum. Saluta virum optimum. Witebergam scribendi animus quidem saepe fuit, et est nunc quoque; si modo paullulum daretur otii, quo plane destituor. B. V. Altorfi XIX. Martii, 1607.

T. A.

Cunradus Rittershusius D.

Reuerendo et Doctiss. Viro,
Dn. M. Melchiori Rindero, Diacono Ecclesiae Norimbergensis fideliss. Dno et amico inprimis dilecto et honorato.

Nurnberg.

CONR. RITTERSHVSIVS
AD MELCH. RINDERVM.

De Philippo Hrubetio Moravo.

S. D. Reuerende et Doctiss. Vir, Domine et Amice inprimis dilecte. Diu nihil cognoscere poteram de Philippo HRubetio Morauo, cui Witebergam ituro, sicut aiebat, fasciculum illum ad Dn. Taubmannum et T. H. et Siberum aliosque eius loci amicos dedimus, quo inquam ille peruenisset, aut quid litteris nostris denique factum esset. Equidem

dem cum permoleste ferrem, litteras illas non esse redditas, sic mecum ratiocinabar: aut insigniter improbe egisse hominem, qui data opera nos fefellisset, recipiendo litteras, quas interuvertere nobis, quam reddere, quibus debebat, voluisset: aut in magnam aliquam incidisse calamitatem. Quorum alterum sane detestabar tacitus, alterum commiseratione dignum arbitrabar. Hodie demum post diuturnam ἀγνοίαν agnoui nimis veram fuisse alteram mei dilemmatis partem. Relatum est enim mihi pro re certa a quodam ipsius condiscipulo in schola Norica, Coburgi in itinere cum esset, in furorem ipsum incidisse, plateas indusio tantum contectum discurrisse, et in uincula coniectum, tandemque a Duce Saxoniae Dominis nostris, apud quos ultra biennium vixisset, remissum fuisse cum commendatione, ut curam ipsius vellent suscipere, Dominos nostros ipsum receptum remisisse in patriam addito custode et viatico. Horum quamuis tristium novorum te participem facere volui, quoniam illorum ignarum esse ex prioribus tuis litteris coniicere potui. Rogo autem te, ut Norimbergae inquiras, apud hospitem ipsius, quem te nosse puto, ubinam sint ipsius libri et reculae, si forte inter illas lateant nostrae litterae, vel etiam an Coburgi forte sint relictæ. Nam recuperare illas peruelim, maxime illas, quas ad Dn. Siberum scripseram de ipsius cum Decimatore controuersia, cuius me velut honorarium arbitrum ceperat. Vale, et quicquid rescieris, fac me ut sciam. De tua in Natalem meum oda gratulatoria simul et consolatoria gratias antehac tibi egi et nunc quoque habeo, semperque sum habiturus. Litteras illas, quibus etiam significabam recepisse

pisse me Dionysium meum τον περιηγητην te recte accepisse confido, iterum uale et nos ama. Altorfii XIX. Decemb. 1607.

Tuus omni officio et studio

Cunradus Rittershusius. D.
qui ista dictabam a coena diurnis defessus laboribus nec relegeram.

CONR. RITTERSHVSIVS
AD ANDREAM DINNERVM.

Consolat eum ob abortum, quem coniux fecerat.

S. P. D. et consolationem diuinam precor.

Vir Cl. Dn. Compater Cariss. Modo intellexi de conditione domus tuae satis afflictæ, hoc est, de abortu uxoris tuae, matronæ honestissimæ: qui nuncius mirum quantum me perturbauit: Vnde qui tibi sit animus, facile possum colligere Sed quid facias, mi Dn. Compater? potius quam te dolori dedas. Cogitabis, neque voluntati Dei posse nos resistere et opt. illum parentem sic nos exercere, vt probet fidem, spem, et patientiam nostram: Præterea tunc illum nobis proxime adesse, cum videtur nobis longissime remotus, tunc nostri amantissimum esse patrem, cum videtur nobis maxime iratus et aduersus. Quare et ipse hanc calamitatem domesticam aequo et christiano pectore feres, et eriges decumbentem uxorem in spem auxilii diuini et vos ambos melioribus temporibus reseruabis. Omnino
vere

vere dictum est, scholam crucis esse coniugium, quod ego quoque ante annum multimodis expertus sum, ut meministi, quoniam et tres liberi primum aegrotarunt periculose et minimus natus filiolus, cum octiduum vixisset, extinctus est, et triduo post eum secuta est vxor desideratissima. Si cum hac mole calamitatum nostrarum conferas tuas, tolerabiles adhuc videre debent tibi tuae, quamuis per se gravissimas esse fatear. Sed cogitabis illud Iobi: DEVS DEDIT, DNS ABSTVLIT. Nosti cetera, quibus obfirmabis animum. Plura coram. Vale et non modo virum te memento, sed et Christianum. Ex museo. Postridie S. Iohannis Bapt. 1608.

T. T.

C. R.

Si quid est, in quo tibi prodesse possit opera mea, quaeso libere illa utaris.

Inscr.

CL. V. Dn. D. Andreae Dinnero, IC. Antecessori,
Coll. et Comp. Cariss.

CONRADI RITTERSHVSII AD ERNESTVM SONERVVM.

Gratum se profitetur ob praestita sibi officia, cum morbo laboraret.

S. P. D. Clariss. Dn. Doctor, Collega et amice plurimum obseruande et amande. Si antehac nesciuissem, magnae tibi curae esse meam salutem
(quod

(quod tamen probe sciui et expertus sum antehac) vel proximus annus extremo suo mense satis abunde mihi hoc ipsum declarasset, quo tempore videlicet sollicitudinem summam de mea mihi valetudine probasti, saepius me inuisendo, consilium dando, sciscitando de mea valetudine, in summa nihil praetermittendo eorum, quae ad officium boni ac prudentis Medici, fidiissimique amici pertinerent. Ego vero ingratus et agrestis sum nimis, si non haec tua merita agnoscam et me tibi gratum probem. Sed de ratione testandi aliquo signo ac monumento grati animi cogitanti mihi aliqua oboritur difficultas. Quid enim? Mittam aliquid nummorum? Metuendum est, ne, vt antehac factum abs te memini, ad me id, quicquid erit, redire iubeas. Cogitaui igitur de alia ratione, nescio quam bene aut feliciter. Comparauit mihi non ita pridem a Bibliopola exemplar Isidori mei, quod mitto et rogo, pro strena vt accipias, nec manusculi tenuitatem asperneris. Alioquin me ingratum viuere et mori coegeris. Sed et aliis, quibuscunque sciam et potero modis studebo tibi semper ostendere, non te litus arasse, dum mihi meisque benefecisti. Feliciter vale et hunc annum cum tota domo et propinquitate tua prosperime decurre atque exige. Kal. Ianuariis Anni 1610.

T. Excell.

obs. et am.

Cunr. Rittersh. D.

C. RIT-

CONR. RITTERSHVS.
AD NICOLAVM RITTERSHVSIVM.

Hortatur ad strenue pergendum in studiis.

S. P. D. Placuit mihi tua in scribendo diligentia, mi fili, placuit etiam specimen versuum, quos fecisti de argumento Psalmi primi, quo fundamenta pietatis continentur. Etsi enim tam in epistola quam in carmine illo manuductionem alterius agnosco, tamen recte facis, quod illam subsequeris. Nam ita futurum, Deo dante, spero, ut quemadmodum infantes aliquandiu manuducti a parentibus vel nutribus vel fratribus ac sororibus robustioribus et aetate maioribus, tandem ipsi per se recto talo stant et incedunt progressu aetatis, sic tu quoque aliquando possis tuis niti viribus. Utar et alia comparatione: ut illi, qui natare discunt, primum corticem, vel iuncum vel vtres inflatasue vesicas axillis subdere confueverunt, quibus tandem remotis natare possunt; ita tu quoque breui tuo Marte aliquid conscribere disces. Age itaque, mi fili, perge, ut coepisti, et quotidiana exempla imitare, quae cernis tum domi, in Dn. M. Rosacino, tum in Schola in Dn. Rectore ac praeceptoribus caeteris. Mitto tibi litteras fratris ac sororum, quibus magnam tua munera laetitiam pepererunt.

Habes hic quatuor exemplaria Saluiani a me non paruo sumptu editi; quorum vnum offeres Dn. M. Rosacino, alterum Dn. Pastori Ecclesiae vestrae, tertium Dn. Rectori Scholae, Praeceptoris tuo, et
quar-

quartum Dn. Ioanni Lucino, Archigrammateo ciuitatis Suticensis, quos omnes ac singulos officiose salutans rogabis meo nomine, vt hoc litterarium musculum boni consulere velint, et in mei memoriam conseruare ac per otium perlegere.

Dn. M. Adamo hero tuo antehac misi aliquot Salviani pagellas, quas ad me vt remittat, ipsum rogabis. Poterit enim aliud exemplar inde compleri. Bene vale, et in curriculo eruditae pietatis et honestatis strenue perge, suoque tempore saluus ad nos reuertere. Altorfi XXX. Octobris. 1611.

T. P.

Conr. Rittershusius, D.

Inscr.

Dilecto filio meo Nicolao Rittershusio, Suticii bonis litteris operam nauanti.

Suticii.

CONR. RITTERSHVSII EP.
AD SIMONEM STENIVM.

Aperit sententiam de oratione quadam Stenii, quam non prorsus approbat.

S. P. D. Nae mihi felix nuper illuxit Dei beneficio dies Iacobi, vt quo iucunditatem συνδιημερευσεως, quae mihi cum D. Rhumelio erat, adauxerint duorum amicorum et inter se veterum συμφοιτητων litterae. Simul enim mihi et tuae et D. Ladislai reddebantur, quibus quantopere fuerim exhilaratus,

D

tus,

tus, non facile dixerim. Gratum fuit et munus literatissimum, quod tuis incluseras: admonitionem dico illam ad iuventutem de studio pietatis non posthabendo litterarum humaniorum et antiquitatis tractationi. Omnino haec saluberrima et maxime necessaria est admonitio. Multos enim in ista pro-
ram et puppim eruditionis collocare videmus, et omne aevum consumere: quidquid de pietate et religione christiana fiat, quasi huius cura parum ad se aut nihil pertineret. Ab hac ergo peruerfitate cum reuocas τὰς εὐφρονας τῶν νέων ad saniora consilia, rectissime facis. Mallent tamen nonnulli etiam eorum, qui alioquin tecum per omnia sentiunt, abstinuisse te ἀπο καταιγιδας ad Stygias aquas, quod nimis esse vehemens et atrox, aut certe Deo relinquendum putant, viuorum iudici et mortuorum futuro. Illud ipsis etiam calumniosum videtur, Lipsium in scriptis suis abhorruisse a Christi nomine, cum ostendi possit, et Christum et Christianos aliquoties ab eo nominatos. Itaque haec mallent non fuisse admixta saluberrimae alias admonitioni, quibus metuendum sit, ne magis magisque non solum Pontificii, sed etiam alii aliarum partium φιλοσοφισαῖ (Lipsii amici) et irritentur, et ab huiusmodi admonitionibus alienentur. Qua de re possem tibi ostendere amicorum litteras, et praesentium sermones plures referre, si una simus. Tu haec pro candore tuo in optimam partem accipies. Thomsoni vindicem veritatis hic etiam legimus, cuius vehementiae, ut putant, nimiae multos audiui praeferre moderationem illius, qui dissertationem scripsit de Idolo Hallensi. Quantumuis enim in scopo conueniant ambo, qui est Idolorum destructio, et vanitatis eorum

rum imo et impietatis detectio atque demonstratio, contraque ea vnius veri Dei gloriae adfertio, tamen in mediis, h. e. modo ac ratione tractandi homines et persuadendi ipsis paulatim vt abiecto mendacio veritatem amplectantur, saepe non parum interesse aiunt, hoc an illo pacto agas. Verum tibi, hominī prudentissimo et experientissimo non est ignota iudiciorum inter homines diuersitas, saepe vt cum Theognide exclamare liceat: σοι μὲν ταῦτα δοκῶντ' εἶναι, ἐμοὶ δὲ τὰδε. quanquam haec non sic a me proferuntur, neque ita abs te accipi debent, quasi non inter nos duos facile possit conuenire. Tuum enim ego maturum et graue iudicium magnifacio et abs te porro amari cupio, vale. 5. Sextilis, 1606.

SIMONIS STENII EP. AD CONR. RITTERSHVSIVM.

*Iustum Lipsium inter Idololatrias esse referendum,
demonstrare nititur.*

Amicorum liberas admonitiones, Conrade eruditissime, mihique amicissime, aequissimo animo admitto. Quis enim mortalium est, qui se ab omni errore immunem dicere audeat? κατὰ κριμα tamen των εἰδωλολατρων non meum est, sed ipsius Dei per Apostolum affirmantem, ὅτι τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς ποιοῦντες, in quibus diserte ponit εἰδωλολατρείαν, & κληρονομήσῃ τὴν βασιλείαν τῆς Θεοῦ, καὶ εἰ τις secundum Ioannem προσκυνεῖ τὸ θῆριον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ἐκεῖνος βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἑνώπιον των ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἑνώπιον τῆς ἀρνίῃς.

Et ut idem ait: Μακαριοι οἱ ποιουντες τας εντολας αὐτης, ἵνα ἔσαι ἡ ἐξουσια αὐτων ἐπὶ τὸ ξυλον της ζωης etc. ἐξω δε οἱ κυνες και οἱ Φαρμακοι και οἱ πορνοι, και οἱ Φονεις και οἱ εἰδωλολατραι, και πας ὁ Φιλων και ποιων ψευδος. Iam Artolatram et Idololatram Lipsium fuisse, qui et Idola defenderit et inter Idololatrās et Artolatrās vixerit, si quis dubitet, cum eo ego non disputauero. Hoc tantum quaeram, quem locum destinet ei, qui haereditatem non adit regni Dei. Nam quod Christum et Christianos aliquoties nominauit, quam vim habeat, tu non ignoras. Etiam Lucianus Christi et Christianorum mentionem fecit, nihilominus inter Epicureos primum e locum tribuerim. Hoc autem non intelligo, quod scribis metuendum esse, ne magis magisque non solum Pontificii sed etiam alii aliarum partium φιλοψιαδαὶ et irritentur et ab huiusmodi admonitionibus abalienentur. De Pontificiis non laboro. Aliis hoc dico, me Christianum esse, et eruditionem magni facere, sed pluris pietatem, veram, inquam, non simulatam, qualis inter Pontificios est, cum quibus viuere et inter quos mori voluit Iustus ille, qua spe aut fide, ii noverint, qui morienti affuerunt. Epitaphium, quod ipse sibi conscripsit, certe tale est, quale ipse Lucianus, si viueret, suo busto inscribi veliet.

Quis hic sepultus, quaeris? ipse edisseram.

Nuper locutus et stylo et lingua fui.

Nunc altero licebit. Ego sum Lipsius

Cui litterae dant nomen, et tuus fauor.

Sed nomen. Ipse abiui, abibit hoc quoque

Et nihil hic orbis, quod perennet, possidet.

Vis altiore voce me tecum loqui

Hu.

Humana cuncta, fumus, umbra, vanitas,
Et scenae imago et verbo ut absolvam, **NIHIL.**
Extremum hoc te alloquor
Aeternum ut gaudeam tu apprecare.

Nonne similiter Epicurei *πας ὁ βίος σκηνή και παι-
γνιον, παντα γελοιως και παντα κενος και παν-
τα το Μηδεν.*

Finge, Bucephalum ita loqui:

Bucephalus iaceo hic, qui cursu et robore quon-
dam

Corporis eminui quoslibet inter equos.

Praelia quo vectus iuuenis Pellaeus iniuit

Cui vincenti orbis non satis vnus erat.

Ipsae abii, nomen mansit, sed et illud abibit

Quid de me poterit dein superesse? **Nihil.**

Quid de te reliquum, Lipsi doctissime, praeter

Nomen, et hoc ipsum tolle, quid inde? **Nihil.**

Et tamen aeternum vis, ut laetere precemur

Cum statuas quod sis post tua Iusta **Nihil.**

Scilicet illudis mortalibus et nihil inter

Bucephali exequias esse tuasque putas.

Et fato pecudes hominesque extinguiet vno

Quod docet et docuit grex, Epicure, tuus.

Sed haec tu preme, ne denuo stomachum moueam

τοις Φιλολυσιαδαις. Vale vir praestantissime et me

quod facis, ama. Dab. 20 Aug. 1606.

Tuum Pelusiotam videre gestio

S. Stenius.

Magnifico Viro, Virtute et doctrina excellenti

D. Conrado Rittershusio, Academiae Noricae

Prorectori et in eadem IV. Professori. Do-

mino amico honorando.

EP. C. RITTERSHVSII
AD GEORGIVM REMVM.

Rittershusii iudicium de antecedenti epistola Stenii et religione Lipsii.

S. P. D. Tuas, mi Domine Compater, cum odario heri mihi redditas breui accipiet Rhumelius noster. Gratam ipsi rem fecisti, et diu expetitur officium persoluisti. Ego quoque Iambos aliquot feci nudius tertius της αὐτης ὕλης Lege, recense et remitte. Hodie Stenius respondit meis nuperis, quas vidisti. Leges libenter, ni fallor, etiam ipsius defensionem. Cum non facile cedit, more senum facit. Idololatrias in quam ταξεί collocet sacra scriptura, non equidem ignorabam, Deumque oro, ut me in veritatis cognitione conseruet, ne vnquam in illa reperiar. Sed num ob id vult eadem aut iubet, uti nobis etiam de hoc aut illo indiuiduo sumamus iudicium? ita quidem, ut orco ipsum et Stygiis aquis mancipemus? Annon autem in eo videtur tibi Lipsio facere manifestam iniuriam, cum ex Epitaphio ipsius (quod antea mihi non visum fecit sibi Lipsius) vult colligere amicus ille doctissimus Epicureum fuisse, qui statuerit, nihil inter hominis mortem et pecudis interitum interesse? Hoccine statuerit is, qui cupiat, ut sibi apprecentur AETER-NVM GAVDERE? Esto, dixerit Lipsius, humana omnia nihil esse atque interire (et quoties idem inculcant SS. Patres, imo etiam ipsae sacrae litterae?) nomen quoque et famam celeberrimi cuiusque in
lit-

litteris viri tandem oblitterari obliuione et extingui. Se, qui hinc abierit, nihil post se praeter nomen et famam reliquisse, quae et ipsa in his terris non sint futura aeterna, quia nihil sublunare sit aeternum et interitus expers. Quid haec habent impietatis? Num qui negat suum nomen in terris aeternum fore, idem etiam negat scriptum id esse in coelis? An qui ait, se abiisse et qui aeternum gaudere post abitum desiderat, is omnia cum corpore extingui credit, adeoque et Bucephali et suum interitum habet eodem loco? An vero eodem animo credibile est Christum et Christianos a Lipsio in scriptis suis poni, quo eos Lucianus ponit in suis? Nonne constat hunc *εμπαικτην* fuisse omnium non modo christianae religioni addictorum, sed etiam Philosophorum? De Lipsio autem melius sentire fas sit, tametsi in religionis negotio sibi non constiterit, sed aliter forte adulescens, aliter senex opinatus fuerit: quam quidem in deterius mutationem nec ipse vnquam probauerim. Quid tandem non erit calumniis obnoxium, et quid non ex quouis fieri poterit, si haec valere et admitti debet ratio? Quid tuto dici aut scribi poterit? Si *παντα εἰς το χειρον* volumus interpretari? Verum iam nimis multa de epistola Stenii: de qua tamen malo tuum audire iudicium, quod tibi relinquo liberum. Ego candide exposui meum. Habeo sane illum pro doctissimo viro et amicitiam quoque ipsius magni facio. Non tamen probare possum hanc detorsionem, qua ipsum non tam dolo malo vti arbitror, quam studio defendendae prioris opinionis suaeque in manes Lipsii elegiae; qua in re aut ego fallor, aut ipse humani quid patitur. Plerique enim mortales nec Philosophi soli solent *την θεσιν δια-*

Φυλαττειν. Vale Cl. Domine Compater et amice
vnice colende. Altorfii, 28. Augusti 1606.

C. RITTERSHVSII AD GE. REMVM.

De recipiendis in aedes et mensam suam Studiosis.

S. P. Da quaeso veniam ob retentas tam diu literas Semlerianas, Cl. Dom. Compater. Excusserant mihi nuper earum memoriam turbae quaedam negotiorum, quae etiam effecerunt, ne die proximo Veneris dare quid possem. Habes inuicem, quas legas a Cl. Dn. D. Exlino ad me peramanter scriptas. Optimus et vir et poeta est, qui in sacris mysteriis vtriusque foederis explicandis plane est eximius et admirandus. Nec vero is ego sum, qui possit ipsius sacras Musas recensere aut reprehendere, quamuis (vt vides) magnopere id a me omnibus precibus contendat. Lectam epistolam videbis ad me reuerti.

Quaerebas ex me nuper de recipiendo in aedes meas quodam ciuis tui filio, quid animi habeam? Scis, me etsi inquilinos semper habui, tamen conuictoribus iam tertium annum caruisse, ex quo scilicet optimam meam matremfamilias extuli. Nec iam ea sunt tempora, vt de nouo debeam recipere conuictores. Mirifice enim creuit pretium omnium fere rerum. Parentes autem plerique interim grauantur aliquid addere. Vnde aliud fieri non potest, quam vt quis cum suo damno alat conuictores, pro
eodem

eodem pretio, quod accepit pro conuictu ante duos
tresue annos. Itaque cum meis tantum 4. liberis,
et (vt sic loquar) filiaſtro Bohemo et vxore ac famu-
lo famulaque cibum tenuem capio. Iam ſi vel vnum
conuiſtorem recipiam, primo illud erit incommodi,
quod apud alios, quibus haſtenus ſaepe petentibus
ſe quoque recipi denegaui, parata erit mihi inuidia
(putabunt enim ſibi iniuriam factam eſſe, dum ſunt
excluſi) deinde adoleſcens, qui in vrbe lautiffime,
delicate haſtenus apud ſuos cibatus eſt, noſtram te-
nuitatem, qui ſaepe uno alteroue ſumus ferculo con-
tenti, vix boni conſulet. Certi igitur, quod pro-
mittam, nunc quidem nihil habeo, nondum prae-
fertim cognito, *τις καὶ τίνος ἐſι*, cuius cauſam agis.
Si qua vero in re potero ei, cum huc venerit, gra-
tificari, faxo lubens tua et tuorum cauſa. Vbi vero
manet Rotingerus noſter cum auunculo? Pyrkelii
Theſium exemplar tibi mitto ſed vitioſe impreſſum,
more ſcilicet ſolenni Typographorum et Correſto-
rum. Poenitet, quod non potius Ruſtico noſtro
datae ſint ad imprimendum. Sed haec tranſeant
cum caeteris erroribus. Tu vero mi *παμφιλτατε*
quam optime et belliffime, cum matrona tua vale,
Altorſii die 12. Nouembri Anno 1610.

T.

Conr. Rittershuſius. D.

Inſcr.

Nob. Clariff. atque Doſtiſſ. Viro Dn. Georgio
Remo, Patricio Aug. Conſiliario Reip. Norimb.
Dn. Compatri et Amico vnice obſeruando.

Nürnberg.

D s

CONR.

CONR. RITTERSHVSII
EP. AD GE. REMVM.

Varia de edendo Saluiano et de familia Rittershusiana.

S. P. Hodie a prandio tuas mihi reddidit noster Dinnerus. Gratias ago pro tanta benignitate, qua in me vteris concesso Saluiani editionis geminae usu. Vtinam perseuerasses tu potius in illa sententia, quam aliquando habuisti, scriptorem illum in Germania edendi! Nam et ipse hanc prouinciam longe rectius ac felicius obire potuisses, nec mihi iam in eo illustrando laborandum esset. Non dissimulabo autem, quicquid boni ex tuis istis duobus codicibus hansero. In excudendo ipso Saluiano tria folia iam sunt absoluta. Cumque lente suis bobus aret noster Agricola,* ad notas meas spisso gradu tandemque perueniet. Interea illas perpolire licebit. Quam ad rem valde desidero Gothorum et Visigothorum leges, vt aliquando inspiciam. Atque vtinam suam, quam promisit editionem maturet Ioachim. Chutenius noster, quem adhuc Argentorati esse puto, si quem nosti, qui apud uos habeat illas leges, quaeso fac me certiore, vt rogem vendas.

Aurum illud non Tolosanum sed Chelianum recte heri tradidit Iustinus Herdesianus, quod inter Chelii creditores a me diuiditur. Contianas Nouellas
breui

* intelligit typographum Altdorfinum, de quo confer, Cel. Willii breuem historiam Typographorum Altdorfinorum, quae extat in eius Museo Norico, p. 25. et Norib. Erudit. Lexici P.I. p. 6.

breui remittam D. Hoeschelio et Cl. Frehero, quas ille desiderat. Casp. ille Rittershusius * Montanus, an ex cognatione mea sit, plane ignoro. Hoc scio, quosdam me habere propinquos in Holsatia et in Pomerania. Vnus etiam ex patruis meis, antequam ego nascerer, in Belgio militauit. Cum autem a patria procul et diu abfuerim, de illis nec inquirere licuit nec resciri multa. Si autem Heidelbergensis ille *υεονομιος* ex mea est gente, fortasse aliquando se mihi notum faciet vel coram vel per litteras. Mitto tibi legendas litteras Gruterianas, pro quibus transmissis gratias magnas ago et Dn. Loeffenio et tibi. Probat, vt vides, nostros in Saluiano edendo et illustrando conatus. Hainhofero tuas statim tradidi. Vale et salue mi Dn. Compater *παμφιλ-
τατε και τιμιωτατε*. Altorfii, die XXII. Nouemb. 1610.

T.

Conr. Rittershusius. D.

CONR. RITTERSH. EP.
AD GE. REMVM.

Dolet mortem Fureri. Quaedam de Sitzmanno et Heinio.

S. P. D. Est omnino in obitu Dn. Fureri ** p. m. maxima facta iactura, Cl. Vir, Dn. Compater carissime,

* de hoc sequentia Remus scribit: Dn. Casp. Rittershusium XXV. Octobr. in Doctorem promotum laudari ab insigni eruditione audio. Ei patria est Eluerfeldum, oppidum in Ducatu Montano. De familia Rittershusiana conferri potest Ge. Rittershusii Collectio monumentorum, quae ad notitiam gentis Rittershusianae pertinent &c. Culmbaci, 1664.

** Gens patricia Fureriana summos semper Viros exhibuit. Inprimis Christophorus III. Furerus, cuius obitum hic luget Ritters-

me, vt in quo Respublica principem virum, tota regio consiliarium prudentissimum et fidelissimum, Academia nostra fautorem singularem, plurimi ciues parentem publicum amiserint. Habemus igitur causas luctus nimis iustas ac graues. Habemus, quod oremus Deum, qui hanc tantam iacturam refarciat. Notum est illud vetus: Cum Deus bene facere vult alicui ciuitati, bonos et prudentes viros ei largitur: rursus, cum punire eandem vult, tales aufert. Absit in hoc casu omen! absit! Et Deus porro Remp. Norimbergensem beneficiis suis ornare et omnipotenti nutu clementer conseruare pergat. Venio ad laetiora. Nudius tertius duo mihi tuis verbis salutem vna hora nuntiarunt. Sitzmannus noster et Heinius, quorum iste disputationem de restitutione minorum mihi attulit, ille duos adduxit Nobiles discipulos Brandensteinios, quibuscum cogitat hic annum exigere. Gratissimus fuit mihi vtriusque reditus, quorum alterum toto quadriennio et quod excurrit, non vidi, alterum ante XIII. hebdomadas ad vos curandorum oculorum causa dimisimus. Valde praedicat apud me et alios insignem comitatem tuam et officiosissimam beneuolentiam, quam multimodis expertus sit. Eo nomine ego quoque, vt qui eum tibi commendarim, tibi multum debere fateor.

Rittershusius, multis ex causis clarus est factus. Litteris probe imbutus Italiam, Siciliam, Aegyptum, Arabiam, Syriam, Palaestinam, Hungariam, Poloniam et Bohemiam magno cum fructu peragrauit. Per quadraginta annos Senatoris munere functus Patriae grauissima praestitit officia, et in summo honoris fastigio constitutus obiit Anno 1610. Itinerarium eius per Aegyptum, Arabiam, Syriam et alias regiones orientales prodiit Norimb. 1620. 4. latino idiomate: germanico vero ibidem A. 1646. 4. quod recensetur in I. Fabricii bibl. P. V. p. 208.

fateor. Sed quando et quid tibi ego non debeo? Semper in aere tuo me oportet esse. Et sum sane libenter, dummodo detur dissoluendi facultas et occasio, h. e. gratum tibi animum probandi.

Redeunt ad te Codicilli Dn. Hoeschelii nostri, deprecantes culpam, quod hic nuper remanserint. Volebam addere meas litteras, quas ad eum curares cum tuis, sed excludor tempore. Sequentur proxime.

Lege, si placet et remitte, quas ampliff. D. Bongarsius ad me nuper dedit Hanouia, nec non quas N. V. Dn. Esaias Brandensteinus pro filiis suis. Vale et saluta meis verbis matronam tuam. Altorfii, die 4. Decemb. 1610.

C. R.

C. RITTERSHVSII EP.

AD G. REMVM.

Dolet statum miserum Brunsvici, patriae suae. Quaedam de edendo commentario in Salvianum.

S. P. Binas tuas vno die, nudius tertius inquam, accepi cum Brunsvicensibus, Lipsiensibus et Boemicis. Beasti me tuo more, quanquam affinis litterae parum me recrearunt. Tantam enim scribit esse patriae miseriam, ut ciues vix habeant, unde sibi victum quaerant, et domus, quae ante 12. annos M. verbi gratia florenis valebat, iam vix inueniat emtorem, qui CCC. praestinare velit. Sic tabe lenta magisque aperto Marte conficitur misera
ciui.

ciuitas, quae quondam me puero et retro erat Saxoniae ocellus, per illud infelix diffidium cum Principe suo. Deus det remedia. Me beatum puto qui a talibus miseriis procul absum, quanquam et absentis in thalamos penetrant.

Dno Carolidae alias respondebo. Gaudeo meas per Dn. Rosacinum probe curatas esse.

Lipſia vetus meus Paedagogus mihi mittit pulcherrimam editionem Saluiani, quae prodiit Parisiis anno 1608. Utinam hanc vidissem priusquam ego manum operi admouissem! Sed iam alea iacta est. Fere autem ad indices peruentum est, qui intra paucos dies adiicientur, Deo dante. Tum ad commentarium venietur. Hic vero mihi sudandum erit in colligendis illis, quae sparsim annotaui. Sed qui dedit velle, dabit et perficere bonum opus. Valde me exhaurit sumptibus Saluianus.

Mitto tibi 4. exemplaria πολυγλωττα nostri Studiosi. Ea mittes alio, vt concilietur fama bona Academiae nostrae. Pro pretio nihil desidero. Plura tibi debeo. Mihi cum Auctore nulla intercedit notitia. Sed faueo ingeniis. Quaeso per occasionem salutato meis verbis opt. meo ciui Georgio Vastardo, gratias age pro bene curatis litteris. Dic etiam eidem, si videbitur, qualia de miseriis patriae ad me affinis Olſius. So ersparet der Herr Bevater mir eine Mühe Ihm zu schreiben. B. V. Altorſi 24. Ianuar. 1611.

C. R.

C. RIT-

CONR. RITTERSH. EP.

AD GE. REMVM.

Rogat, ut ei centum florenos ad imprimendum Saluianum mutuum det.

S. P. Clariss. et Cariss. Dn. Compater, res seria est, quam ad te defero. Cognosces aequo animo. Commentarii mei in Saluianum cum notis Weitzii et Sitzmanni maiorem in molem excrescunt, quam ab initio sperabam. Et tamen cuperem, omnia illa edere propter bonitatem et speratam utilitatem, quae ad bonum publicum redundabit ξὺν ὧσιν cuius hic negotium agitur. Sed ut Plautus ait: Ratio apparet, argentum οἰχεται. Sperabam subsidium a quodam debitore, qui habet CCC. florenos. Itaque ab eo nuper repetii, negat is, se ante annum posse soluere, petens prorogationem termini. Similiter apud alium mihi spes decollat. Interea quid faciam? Strenue opus impressorium procedit. Sed opus est praesentario argento. Haberem quidem ἐν χειρὶ αἰσῶν unde darem; quia vero et rara est moneta illa, et per aliquot mihi annos asseruata, non libenter expenderem. Possemne vero in hoc casu necessitatis C. florenos vel a te vel tuo beneficio ab aliquo amico foeneri accipere ad vnum annum? Quaeso consule in medium et cito responde. Der Drucker will alle Samstag sein Wochengeldt haben, und kan nicht warten. Constitutum habeo cum Wagemanno, ut (εἰς δὲ μυστηρίον σοι τῆτο) die Mercurii conueniamus Fischbachii ad colloquium. Per hunc
et

et has accipies: et per eundem quaeso fac habeam
 responsum, darnach Ich mich zu richten haben mö-
 ge, an possim tuo beneficio C. florenos accipere mu-
 tuos, in vnum annum sub legitimis vsuris, und wann
 Ichs solte abholen lassen, syngrapham et obligatio-
 nem mittam, vbi responsum accepero. De ceteris
 proxime. B. V. raptim, Altorfi, 4. Febr. 1611.

C. R.

CONR. RITTERSHVSI EPIST. AD GE. REMVM.

Varii argumenti.

S. P. Sperabam me posse hisce feriis ad vos ex-
 currere, perque vnum et alterum diem vobiscum
 esse. Tum etiam tuis litteris, mi Cl. Dn. Compa-
 ter, respondere coram constitueram: et persuadere
 Imhofio id quod petit Freherus, et ex vsu publico
 vestro. Sed me haec animo agitantem oppressit in
 ipsa ecclesia die Natalis Domini tussis et catarrhus,
 per quem ne domo quidem per aliquot dies pedem
 efferre licuerit, ne dum aeri frigido per 3 milliaria
 me committere ausus fuerim. Interea praeuentus sum
 a te noua mihiue gratissima epistola, quam debē-
 bat anteuertisse mea, et anteuertisset certe, si sta-
 tum tempus seruasset auriga, quod ille anticipans
 media nocte porta emissus iter fuisset ingressus. In-
 telligis causam silentii longioris, cui veniam peto.
 Recipis litteras Dni Gruteri, quas nemini ostendi,
 nam alias satis cito cristas attollunt homines praeser-
 tim

tim ὁπλωτεροὶ ἄνδρες ὧν αἱ Φρῆνες ἤρρεθονται, καὶ ὁ
 ομηρον. Miror, quid sibi velit Dom. Gruterus,
 dum tantopere pro duobus illis laborat, quibus ne-
 mo nostrum, vt puto, non vult optime. Quorum
 etiam alter luculentiore fruitur stipendio, quam
 quisquam vnquam id loci alius: alter etiam vt spe-
 ramus, fruetur lautiore; est enim adhuc coelebs et
 recens Professor. Et ego cum ad Iuris Professionem
 vocarer, non plus initio habui. Quid igitur sibi
 vult, qui tam odiose ad te scribit, per te et tuos
 stare, quo minus illi emergant, et nescio quos auri
 montes mereantur? Sed haec missa facio et cetera
 ad colloquium nostrum reiicio.

De Libanii oratione in Constantium et Constantem
 gratulor tibi et bono publico. Ego autem Liba-
 nium Parisiis nuper editum mihi nondum comparavi.
 Vidi autem exemplar donatum nostro Scipioni Gen-
 tili a Dno Bongarsio. Id inspiciam, quamprimum
 huc redierit ille, qui iam, vt scis, opinor, apud
 vos est, tuam in gratiam et illius orationis causa,
 cuius, ἀρχὴν καὶ τέλος adscripsi. Quicquid in-
 uenero, vel non, tibi proxime significabo. Op-
 tarim autem, si scriptam hanc tantum habes, non
 extare inter editas, vt tibi Themistii interpreti
 et illustratori nouum hoc genus beneficii debeat-
 mus. Pansae mihi tam lentum negotium non pla-
 cet. In posterum tales missi faciendi erunt. Be-
 ne vale Cl. V. Dn. Comp. cariss. Deus tibi hunc an-
 num, quem hodie ingressi sumus, prosperet, omni-
 busque accumulet felicitatibus. Quod idem et mea
 vxor tuae comprecatur. Iterum atque iterum vale.

Eusebium Scaligeri ego proprium nec dum habeo. Tantum per transfennam inspexi apud nostrum Magnif. Baronem, qui emit. Iudicare non meum. Libenter audiui quae sit sententia D. Camerarii summi nostri. Ei, si nondum vidit, facio per te indicium Chronologiae Sethi Calvisii, cui praefixa est Scaligeri epistola accurate scripta. Ab eodem Setho nuperrime accepi hanc, quam vides. Lege et remitte. Domus Taurelliana heri novum nata est dominum. Vendita est autem ex decreto a tutoribus Dno D. Sonero 1450 fl. Q. F. F. Q. S.

CONR. RITTERSH. EP. AD GE. REMVM.

Queritur de negligentia typographorum. Inuitus versus componit. Sizmanno in Professione Ienensi Gryphander praefertur.

S. P. Cl. et Consultiff. Vir, Dn. Compater cariss. et heri litteras tuas et hodie fasciculum alienorum libellorum ac litterarum te curante accepi. Quid multa? beasti me tot officiis tuis aliis super alia cumulatis. Ego vero quid tibi rependam aut reponam praeter gratum animum et gratiarum actionem? Cum autem intelligam abs te desiderari plura exemplaria nuper missarum pagellarum, illas ad te mitto, ut tuo arbitratu distribuas inter amicos, quibus talia curae. Plura desideranti plura submittam. gratum accidisse Ampliff. nostro Camerario meum officium in describendis Petrarchae litteris, laetor cum ex
ipsum

ipsius epistola cognoui. Eidem rescribo, teque rogo
vt meas curare velis.

De vitiis typographicis quae in nostris versicu-
lis commissa sunt nimis multa, non est quod te nobis
excuses. Nemo te excusat: et novimus flagitiosam
huius generis hominum negligentiam non solum in
graecis imprimendis, sed etiam in latinis, ut 1) vir-
tutum aliorum, 2) abominale pro abominabile, 3)
vtra pro vera. Si non alias ob causas iam pridem
mississem nuncium talibus studiis, deberem vel nunc
id facere vel propter hanc solam causam, quia si
quis quid edat, cum talibus monstris colluctari de-
bet. Hoc tamen ipso die duo veteres amici me
carmina rogarunt, alter in Doctoratum suum, et nu-
ptias, alter in honores Magisterii sui. Si citra in-
iuriae speciem fieri posset, so möchte mich einer eben
so leicht an den Hals schlagen. Es steht aber Thun
und Lassen bey mir, und bleibt bey dem, was ich
vor Ienen 11 oder 12 Jahren geschrieben habe:

Carmina ne posthac a me petat vllus amicus.

Qui petet ille parum gratus amicus erit.

Sed quo delabor? Optimus noster Sitzmannus,
cui in Professione Ienensi praelatus est Dn. Gryphi-
ander, quid ad me de rerum suarum statu scribat,
cognosces ex iis, quae proxime ad te mittam, com-
municanda cum Cl. Hübnero et aliis quibus voles.
Manet illum, vt spero, melior fortuna, neque o-
ptarem ipsi sterilem cathedram, quam ego iam vltra
viginti annos triui, non sine iactura rei familiaris.
Vt significarem tibi citius illam occasionem fortui-
tam ad Rosacinum nostrum scribendi, quo et ipse ea

utereris, prorsus fuit αδυνατον. Ita enim me paucis horis circumclusit tabellarius, ut vix a me pauca auferre potuerit. Vale mi Dn. Compater, cum matrona tua ornatissima. Altorfii, die 21 Ianuarii, 1613.

T. T.

Conr. Rittershusius D.

CONR. RITTERSH. AD IAC. BONGARSIVM.

Gratias agit pro missis libris. Commendat Laurent. Nicolai. Nunciat nuptias Scip. Gentilis, aperitque consilium de edendo M. Antonino.

S. P. D. Libellum ego miseram tibi, Nob. et Amplissime Domine, vnum atque alterum: tu mihi tria grandia et pretiosa munera redonas. Quae inter haec comparatio est? Nimirum fere qualis est inter pauca thuris grana, quae Deo δωτηρι και σποτηρι παντων ab hominibus oblata incendebantur: aut qui in primitias frugum eidem oblatas, atque totam messem. His enim exemplis uti malo, quam permutationis Glauci et Diomedis, ne Saluiano nostro iniuriam fecisse videar. Pro tanta igitur liberalitate tua, qua me multi modis victum profiteor, dans manus victori, maximas ago et habeo gratias. Tuas προσφωνησεις, quas et ad regem Christianissimum et ad Sereniss. Ducem et Remp. Venetam praeclarissime fecisti, eadem, qua tu illa munera, accepi hora, legi ac relegi summa cum voluptate. Ad ipsa vero opera libens diuertam quoties licebit per alias

αχο-

ἀχολίας nec unquam illa in manus sumpsero, quin datori omnia felicissima comprecer. Qui has tibi reddet Laurentius Nicolai, natione Suecus est, eruditione et animi inductione ea quae ex sermone cum ipso facili deprehendes et probabis. Mihi constat, eum in Germania diu vixisse cum laude probitatis et φιλομαθείας, earumque fuisse venerando Seni D. Ioanni Caselio in Academia patriae meae, et Eberhardo a Weihe, aliis magnis et claris viris. Quo proposito et fine iam in Gallias venit, rectius ipse tibi commemorauerit. Magnam ei spem fecit Caselius de vestra humanitate et comitate, Tuam inquam et magni Thuani et Cl. Casauboni, tametsi hunc iam habet Britannia. Illius fructum aliquem si quando cognouero percepisse hunc Laurentium, erit hic nuncius mihi quoque magnae voluptati. Faueo enim impense talium iuuenum commodis, qualem hunc esse compertum habeo. Cl. Scipionem nostrum tandem adiecisse animum serio (quamvis fortasse paulo serius *) ad matrimonium, procul dubio iam nostri ex ipsius vel aliorum litteris. Fauemus merito huic pulcerrimo instituto et animo cogitantis de posteritate, nec tamen de libris sed etiam de liberis. Ego hac pagella, quam inclusam videbis, ei εὐφρησα. Quaeso te, Ampliss. Dn. Bongarsi, possuntne ex Bibliotheca regia vel alia quapiam apud vos haberi aliquae emendationes librorum XII. M. Antonini * Imp. quos de vita sua fecit. In eo enim

E 3

me

* 49. annos iam habens in matrimonium duxit Magdalenam Calandriam, filiam Patri tui Luccensis et Mercatoris diuissimi Norimbergensis. Hoc coniugium post 5. annos A. 1616. morte Gentilis rursus dissolutum est.

** seruauit hoc promissum.

me esse, vt illos emendatiores edam, restitutis quoque non paucis latinae versionis erratis, iam ante, ni fallor, ex me cognouisti. Magnopere me tibi deuincires nouo beneficio, si quid tale mihi procurares. Expecto etiam subsidia a Cl. Casaubono, cui per occasionem rogo, vt plurimam ex me salutem nunties. Si non indecorum esse putatis, etiam Praesidem Ampliff. Dn. Thuanum meis verbis officiose salutabis. Equidem non vbique locum esse puto illi nostrorum hominum adagio: *Gruß kompt von Huse*. Romano certe more solenne fuisse meministi, vt clientes salutatum quotidie irent patronos. Editioni nostrae librorum D. Marci consensum praebuit Cl. et opt. Vir D. Hoeschelius, quem Epicteta seorsim daturum speramus, quamuis maxime similia ac prope geminata *τοῖς τῶ ἀποκρυπτοῦ Μαρκῆ δογμασι*. Vale et mihi quod facis, fauere perge. Altorfii die V. Ian. Anno MDCXII. quem vt dei benignitate exigas longe felicissime animo voueo et opto.

Magnifico D. Reſtori, Spectabili Decano, Ceterisque Viris Reuer. Cariff. ac Doctiff. DD. Professoribus Academiae Noricae, Dominis et Collegis honorandis atque obseruandis.

Magnifice D. Reſtor, et Vos Ampliffimi Domini Senatores huius Academiae, omni honore et obseruantia mihi colendi, Et naturalis ratio, et omnium honestarum gentium consuetudo, et ius ciuile iubet (quod vos minime fugit) vt quisque quod sibi ab alio deberi putat, id iure iudicioque persequatur: a vi
autem

autem et minis et diffamatione criminationeque omni abstineat et sibi temperet. Inprimis autem si quis iactet, se aliquid iuris contra alterum habere, usu receptum est, eum ad instantiam illius, contra quem ius aliquod praetendit a magistratu cogi posse ad agendum intra certum temporis spatium, nisi ius suum amittere et in posterum tacere malit, quem hodiernus iudiciorum usus vocat processum ex lege Diffamari (de ingen. manum: Hoc actionis genere nunc me quoque uti aduersus Arnoldum Clapmarium * et ipsius in me non semel usurpatae intemperiae et meum honoris mei defendendi studium iubent. Vos hanc causam aequis animis quaeso cognoscite, et quod ius ac ratio dicat, super ea decernite. Quod prox. die Lunae XII. Septembris in Senatu vobis audientibus mihi minitatus fuerat, suo se tempore nescio quid contra me facturum, idem in porticu dimisso iam senatu coram nonnullis collegis etiam iteravit. Aut igitur iure mecum agere cogitat: aut vim inferre meditatur Vtrum vtrum sit, iustam mihi videor habere causam, de istiusmodi vocibus apud vos conquerendi. Iure iudicioque mecum experiri volet? Experiatu fane. Exitus acta probabit utriusque, et videbimus, ab utro stet veritas. Sed ut hac re omni semel ac mature defungamur, neue maiora inde, si protrahatur in longum, nascantur incommoda, rogo V. Magnif. et

E 4

Di-

* quam feruidum et rixarum cupidum animum habuerit hic vir, antea militiam secutus, postea Historiarum Profess. Altd. patet ex Apino, qui in Vitis Professorum Philos. Altd. p. 101. sic de eo scribit: „animum militarem adeo sustinuit, ut in ipso docendi munere iam constitutus ob singulare certamen binis vicibus cum studiosis initum iustas animaduersiones a Senatu Academico tulerit.,,

Dignit. velitis ei certum agendi terminum praefigere, intra quem illud nescio quid, quod contra me habere dicitur, coram vobis proponat. Quod nisi intra terminum faciat, tum ipsi a vobis perpetuum silentium imponatur. Vim minatur? Pro vestra auctoritate et nobili officio (quod debita cum subiectione imploro) compescite hominis ferociam, atque in bonos et immerentes insultationem: imperate ei pacem et de non offendendo cautionem iniungite. Haec ita iuri et aequitati conuenienter peti, et locum apud aequissimos arbitros debitum inuentura confido. Nec mihi vllum est dubium, quin sicut nuper coepistis nostram controuersiam ad curam vestram reuocare, sic etiam porro in eandem curam incubituri sitis, vt illa amaritiae radix, quae culpa certe non mea inter Clapmarium meque suppullulauit, stirpitis (si potest) tandem euellatur. Quamdiu enim ille, vt coepit, iactare perget, se nescio quid contra me habere, quod suo tempore effectum sit daturus, tamdiu concordiam illam, ad quam Magnificus Dn. Rector nos salutari voce cohortabatur, inter nos coalescere et constare minime posse, ipsimet facile pro vestra eximia prudentia per vosmet intelligitis. Est sane mihi nihil antiquius aut optabilius pacis et concordiae studio cum omnibus hominibus et maxime cum Collegis et Professoribus aliis colendae: itaque me non modo vobis et quicunque ad Acdemiam pertinent, verum etiam ciuibz et Dominis nostris per hosce complures annos cognitum esse confido, vt qui lites verecunda minimeque improbanda cogitatione excreter, optans,

Vt lis a coetu Diuumque hominumque faceffat.

Sed

Sed eatenus tamen pacem et quietem colendam esse didici, dum id saluo honore nostro per alios liceat. Qui vero honorem et existimationem suam, (et quibusuis diuitiis, et vita adeo ipsa potiora bona) obtentu pacis et concordiae negligat, et impune ab aliis laceffi patiatur, hunc non tam pacis amicum et studiosum, quam honestatis inimicum et in se ipsum crudelem esse habendum. Valete et meum honorem vobis commendatum esse sinite, Altorfii XV. Sept. 1603.

V. Magnif. et Clariff. Spectatiff. Dignit. obseruant.

Cunr. Rittershusius, D.

Testimonium publicum Promotionis Doctoralis Georgii Rittershusii, Conr. Filii.

Apud A. Gellium lib. 5. c. 6. M. Cato non immerito (vt nobis quidem videtur) excandescit aduersus M. Fulvium nobiliorem, quod milites per ambitionem coronis leuissimis de causis donasset. Nam principio, ait Cato, quis vidit corona donari quenquam, cum oppidum captum non esset? aut castra hostium non incensa essent? Fulvius tamen, in quem hoc a Catone dictum est, coronis milites donauerat, ideo tantum, quia vel vallum solum curauerant, vel puteum strenue foderant. Nos quoque merito, non Cato quidem, sed quicquid vsquam est virorum doctorum et cordatorum perstringeret, si vel Priuilegii Augustalis Inuietissimi Caesaris D. Ferdinandi II. Domini nostri Clementissimi, nuper nobis indulti, vel muneris nostri immemores, et ipsi immerentes coronis, hoc est, sublimi Doctoris in utroque iure ti-

tulo et honore collato donaremus eoque facto non tam ipsos dignitate Doctorali quam Collegium nostrum gratia Caesarea indignum declararemus. Sed bene res habet per Dei gratiam, nec quicquam tale vel Collegio nostro, vel iis, qui hunc honorem apud nos legitime adepti sunt, metuendum est. Quos inter eminet Cl. Vir, Dn. Georgius Rittershusius, Conradi illius, Icti olim in hac Vniuersitate Antecessoris longe celeberrimi atque clarissimi, nec non inclytæ Reip. Norimb. Consilarii, dum viueret, optime meriti, filius. Qui in vtroque genere explorationis h. e. tentamine et examine rigoroso, quae vulgo dicuntur, in disputatione item publica quam sine Praeside habuit et titulum fecit: Promulsis errorum Inneriariorum etc. ita se gessit, vt summo omnium consensu supremis in vtroque iure honoribus, priuilegiis et insignibus dignus iudicaretur, et eadem opera testimonium hoc Promotionis publicae, quod a nobis petiit, promereretur. Exornatus fuit publice insignibus istis d. Nouembr. 24. anni praesentis interuenientibus praecipue solemnibus, quae in priuilegio S. C. M. nouissimo expressa fuerunt, vt pileo phoeniceo vel coccineo capiti imposito, annuloque aureo oblato insigniretur, vt liber non modo apertus, sed etiam clausus eidem offerretur, vt osculo exciperetur, eoque velut symbolo in collegium I. V. DD. cooptaretur, vt velut in folio, in Cathedra superiori docentium locaretur, eique post renunciationem Dn. Collega noster honoratissimus D. Andreas Dinnerus IC. Decanus p. t. Collegii eum in nomine SS. Trinitatis bene precaretur et gratularetur. Haec otia Dn. D. Georgio Rittershusio nostro tum virtus, Iuris vtriusque Scientia cum varia exaltaque

Etque scientiarum atque artium plurimum cognitione, diuersisque peregrinationibus Gallica, Italica, Anglica Belgicaque adquisita prudentia ac rerum usu coniuncta fecerunt: vt quod nulli prius Vniuersitas haec debuit, ipsi atque Dominis Competitoribus ipsius deberet, nec prius debere desineret, quam summum, quod haberet, pretium eisdem persoluisset; ipsique vicissim, quod ante vos nulli Vniuersitas contulit, consequerentur et acciperent. Scilicet non ille vallum tantum in castris Themidis curauit, aut puteum strenue fodit, aut ad palum cum tyronibus se exercuit; sed collato pede nunc cum Iuris Candidatis exercitatissimis in Disputatione publica praelians, nunc cum ipsis Vniuersitatis huius Antecessoribus Iuris peritissimis ancipiti certamine contracto nec diis nec viribus (quod dicitur) imparem se tot ac tantis duellatoribus ostendit, dignumque corona doctorali probauit. Idem Dn. D. Rittershusius inaugurationis huius Spectatores et Testes nactus est Amplissimos Nobiliss. et Prudentiss. Viros, Dn. Christophorum Fürer ab Heymendorf, Septemvrium, Dn. Georg. Christoph. Volcamer, Dn. Vlricum Grundherr, Dn. Carolum Schlüßelfelder, omnes inclytæ Reip. Nor. Senatores et Scholarchas, Dominos et Patronos nostros colendos, qui nomine eiusdem Reip. non tantum de honore supremo in vtroque iure collato ipsi gratulati sunt, verum etiam affectus singularis testandi conuiuio Doctorali ac solenni (quod magnam partem ipsi largissime instruxerant) non tam interfuerunt, quam praefuerunt, praeter Magnificos Dnn. Procancellarium et Rectorem huius Vniuersitatis, aliosque innumeros summae auctoritatis ac fidei Viros, hospitesque honoratissimos.

Nos

Nos quidem pro eo ac debemus de susceptis honoribus praedicto Dn. D. Georgio Rittershusio ex animo gratulamur, Deumque O.M. veneramur, vt novum hunc Doctorem nostrum bono reip. christianae quam diutissime conseruare et ad ea, quae porro ipsi tacitis votis destinauimus, virtutis ac doctrinae praemia amplissima bonis doctisque omnibus applaudentibus, perducere dignetur. In quorum omnium fidem tabulas has testimonii promotionis publicas signo collegii nostri communiri iussimus. Signabantur ipso die S. Andreae Apostoli, h. e. pridie Kal. Decemb. Anno Redemptoris nostri supra MDCXXIII.

A. Dinnerus, I. V. D. Senior ac
p. t. Decanus Collegii, Cel-
sissimique Saxoniae Ducis ac
Dn. Dn. Io. Casim. ad actum
hunc legatus &c. in fidem m.
p. subscripsit.

Erasmus Vngebaur,
I. V. D. Prof.
Pand. et Reip.
Nor. Consil. in fi-
dem m. p. subscri-
psit.

Aeg. Agricola V. I. D.
Prof. et Consil. Nor.
in fidem m. p. sub-
scr.

Io. Gerh. Frauenburgus
V. I. D. Prof. et Consil.
Nor. in fidem m. p. sub-
scr.

Conradus Iberer, Imp. authoritate Publicus
Notarius et Ampliss. Collegii ICtorum
Actuarius manu sua subscripsit.

G. RITTERSHVSII EP. AD GE. REMVM.

Describit breuiter cursum litterarium per Sueuiam et Bauariam, eumque consulit de diuidenda haereditate.

S. et obseruantiam, Cl. et Consultiff. Vir, Dn. et Patrone pl. honorande, nobis feliciter domum reuersis decebat omnino, vt quemadmodum tu in nobis ad iter hoc instituendis multus fuisti, ita et nos euentum illius tibi mature referremus. Sed si, quae nobis sunt dilationis huius causae idoneae non fuerint, veniam deprecamur.

Vrbes & oppida, quae perlustrauius, haec fere ordine fuere, Schwabach, Gunkelshausen, Oettingen, Nördlingen, Dillingen, Lauingen, Augsburg, Friburg, München, Pfaffenhofen, Ingolstadt, Beerengräß, Berching, Neuenmarkt. Haec loca qualia sint, dubio procul maxima ex parte nosti, eorumque descriptione supersederem, nisi te hoc expectare scirem. Oetingae uidimus templum satis splendidum, D. Iacobo, ni fallor, sacrum. Noerdlingae salutauimus bigam egregiorum virorum, D. Heher, et D. Kyllingerum, qui in nobis humaniter excipiendis inuicem certarunt. Quibus adiungendus Scholae ibidem Rector, M. Simon Retterus, Vir in omni artis genere peritissimus et humaniss. Vtinam vero haec humanitas etiam Laugingae nobis contigisset: ibi enim in D. quendam Theologiae, famosum alias, Philippum Heilbrunnerum, hominem difficilem, et plus quam dici potest, morosum, incidimus. Aliis viris doctis compellandis tempus deerat. Hinc oblata occasione Augustam con-

contendimus, vbi raram etiam Dn. Hoeschelii experti fuimus humanitatem, quam non tantum bibliothecam nobis monstrando, sed coenae etiam exceptione honorifica testatam fecit. Et ne e Bibliotheca ieiuni exiremus, Cod. Ms. Nou. Test. Graecum in 4. nobis exhibuit, in quo illa ultima orationis dominicae uerba (quae a multis editionibus absunt, et nouitiis ab aduersariis affinguntur) ὅτι σὺ εἶναι ἡ βασιλεία etc. leguntur. Idem Dn. Hoeschelius filium suum studiorum causa ad nos mittere constituit: quo in negotio si forte ipsum iuuare possum, me promptum ipsi obtuli et per te etiam nunc offero. Ibi quoque D. Simonem Toellmannum, Virum apud Augustanos loco haud postremo compellauimus: qui an ille ipse sit, cuius in Peruigilio Mercurii mentionem iniicit G. Loysius, scire aueo. Τα ἀξιοθέατα maxima ex parte ibi vidimus. Inter alia autem licuit nobis gentis tuae nobilitatem et splendorem colligere, ex Theophili et Wolfgangi Andreae, Remorum a Koelz, Ecclesiae quondam Augustanae ad D. Virginem, Canonorum. Item ex aliis duobus Epitaphiis, quorum uetustas litterarum perspicuitatem pene deleuit. Scilicet non satis erat, fortunam nobilitatem virtute et ingenio partam in te, Vir integerrime, contulisse, sed natalium etiam splendorem, et nulla non alia, quae nobilitatis appellatione veniunt, adiunxit. Monachii in nundinarum strepitum incidimus. Vrbs illa est in planitie sita, ita vt eius turrets ultra tria milliaria in conspectu sint. Satis est ampla, bene munita, aedificia habet splendida et bene quoque disposita, ita vt hoc altero magis non promineat, habet et plateas latissimas et quadriuales, quibus duobus nominibus a politicis aliis Germaniae vrbi-

urbibus longae praefertur. Visu maxime dignum est Collegium et templum Iesuiticum, quo an aliquod augustius vel Ratisbonae, vel Pragae, vel Augustae, vel Ingolstadii, vel Dillingae sit, dubito. Sed et Dux Maximilianus, is qui summae rei praest, iam iam ad senectutem declinans, nouam sibi sedem parat, quae si absoluta fuerit, multorum basilicas superabit. Id autem antequam fiat, complurium annorum sumptibus opus erit. In cimeliarchion abmissi non fuimus. (Eius tamen descriptionem si expetis, en! habes auctore Dn. Schleichero *αὐτοπτα*) Ingolstadii praeter aliquot ex Dn: Professoribus, Scioppium etiam salutauimus, hominem specie tenus nobis valde humanum, Thrasonem egregium, tribuentem sibi Patricii Romani, Equitis S. Petri, Caesarii, Regii, Archiducalis denique Consiliarii titulos. Exhibuit nobis libros nonnullos, quos proximis annis edidit, nobis antehac non visos, MSS. item trium voluminum, sub tit: Promptuarium linguae Romanae etc. cuius bonam partem ipsum Cl. Giphanio suffurtum M. Queccius retulit. Quo scripto *τὰ ἐν ἁγίοις* Casauboni famam prosciderit, sub tit: Holofernes etc. tibi forte iamdudum videre contigit.

Habes, Vir Cel. breuem itineris nostri delineationem, cuius adeo felicem successum diuinae Providentiae et custodiae tuaeque instructioni acceptum ferimus. Et haec prior epistolae pars.

Alteram, quam possum breuissime expediam. Haereditas Paterna hucusque indiuisa est, nosque fratres et sorores consortes sumus. Quanquam autem praeterpropter de facultatum nostrarum modo ex inuentario constare nobis possit, attamen cum post illud confectum aliquid accesserit, incertior patrimonii

nii nostri quantitas reddita est. Hoc autem vtut sit, quaestio est, an non e re nostrum haeredum omnium sit, commune diuidere, et cuilibet suam Legitimam assignare? Si quid mihi videatur dicere licet, in hanc sententiam valde pronus sum. Sic enim vitae suae rationem quisque melius inire potest, nec spe amplioris patrimonii decipi. Accedit, quod diuersi sumtus sunt, qui in nos alendos fiunt: hic fratrum gaudet stipendio, ego operis meis aliquid acquiro; alter utroque caret: sororum impar quoque est ratio. Ne igitur aliquando difficultas oboriatur, vel alterius pars praegrauetur, an non melius sit, communi diuidendo agere? Ego quem alium de hac re consulam, nisi te, Patrone unice, neminem habeo. Ad te ergo, tanquam ad sacram anchoram confugio, quidque mihi faciendum sit, exquiro. Adde, oro, hoc aliis beneficiis tuis, quorum vt numerus ampliabitur, ita et ego me magis tibi mancipabo et consecrabo, nisi forsitan adeo iamdudum tuus fui, vt nulla mei pars mihi superfuerit. B. V. Vir Cl. et prolixitati ignosce

Excellentiam Tuam

deuote colens

G. Rittershusius.

G. RITTERSH. EPIST.

AD GE. REMVM.

Nunciat, Ducem Pomeraniae poculum inauratum pro dedicatione Saluiani misisse.

S. P. Hanc scribenbi prouinciam me subire facit, Vir Nob. Celeberrimeque Dne et Patrone sum-

summopere colende, quod tertium, quem promisit, Dn. M. Queccius, litterarum fasciculum invenimus. Eum ergo E. T. proxima quaque occasione transmittere debuimus, voluimus etiam. Accedit deinde, quod cum haec exarare incipiebam, obuenerunt litterae opt. nostri Adanii Rosacini, quas inclusas accipe.

Legati Philippi II. Ducis Pomeraniae, Dn. Martinus Chemnitius, Cancellarius, et Matthias von Karnitz in transitu ad comitia obtulerunt nobis Poculum inauratum nomine Sereniss. Ducis. Illud aestimatum est ab aurifice 34. fl. et duobus baceis. Vtinam vero tertia tantum pars eorum, quibus Saluianus dedicatus est, tam gratos se praeberent. Quo forte fieret, vt si non totam iacturam, quam Dn: parens b. m. in eo imprimendo fecit, saltem maximam eius partem compensare possemus. Sed nec gratitudo in hoc consistere videtur, vt aliquid eiusmodi semper reddatur, fallor. Tum demum eam sentiemus, quando opera istorum hominum indiguerimus. Quae sane plerumque plus potest, quam quoduis aurum et argentum. Sed quo se extendit epistola? Bene vale, Vir Cl. Dn. et Patrone magne, meaeque interpellationi tam crebrae ignosce. Salutat E. T. officiose et amanter Dn. M. Queccius, et familia nostra, quae se eiusdem E. fauori commendat. Dabantur Altorfii, 12. Augusti, 1613.

E. T.

obseruantiss.

G. Rittersh.

GE. RITTERSHVS. AD G. REMVM.

Exponit sententiam de edendo commentario Giphanii.

Sal. et obs. Iam diu est, quod nihil litterarum ad te, Vir Nob. etc. dedi, verum silentium hoc consilium quo in causa, tam publicam quam priuatam concernente vtilitatem, opus habemus, rumpit, ad quam vtramque cum pro innata tibi humanitate omnibusque gratificandi promptitudine omne studium et operam te conferre sciamus, ad tuam prudentiam, tanquam numen tutelare confugimus et receptum quaerimus. Editis iam iis, quae e scriptis Dn. Parentis aliquanto perfectiora nobis visa sunt, curam nostram ad aliorum lucubrationes, quas bibliothecae nostrae quasi proprias parentis industria fecit, luci publicae exponendas reuocauimus. Inter quas Cl. Dn. Giphanii commentaria Iuris primum et dignitate et amplitudine locum sibi vindicare videntur. Causa vero, quare nos potissimum eorum editioni manum admouere velimus, non vna est. Si enim alii falcis in messem alienam immissioni amicitiae, quae ipsis cum Cel. illo viro intercessit, et industriae singularis, qua in conscribendis eius ingenii monumentis fuerunt, velum obduxerunt; annon quo magis vtraque Dn. Parens n. alios vicit, eo iustius ex transmissione nobis id vindicare possumus? Nec aliae hic nostrae partes erunt, quam vt ex collatione eorum, quae a diuersis iam edita sunt, Commentario inquam, in Institutiones, Lecturis Altorfinis, Codice etc. secundum Pandectarum, quae restant, seriem concinemus.

nemus. Cauendum tamen nobis est, ne crabrones excitemus, si inscio plane filio commentatoris (qui ubi agat, si quid Claritati tuae constat, ni graue, edoceri volumus) id faciamus, euitarique posse putamus, si in dedicatione (exemplo Bartholomaei Immendorffii, qui Institutiones edidit) ipsi aliquem habuerimus honorem. Te, Patrone colendissime, maximo rogamus opere, vt quid super hac re tibi videatur, per otium perscribas. Catalogum eorum, quae dixi haec Tuae Claritati scheda exhibet. Adhuc duo sunt, quae precibus ab E. T. contendimus, vt has litteras ad Olfenium, haud grauatim curare, atque ea, quae penes te sunt, exemplaria Contractuum et I.L. 12. per occasionem transmittere velit. Quod si nostra quoque exigua licet opella E. T. inferuire poterit, vt eam isti iam dudum destinauimus, ita etiamnum eam deferimus et consecramus. Bene vale. Altorffii, 28 Nou. 1617.

E. T.

colens obseruans

G. Rittersh.

GE. RITTERSHVS.

AD GE REMVM.

Arg. De libro Warem. ab Erenberg iudicium. Status Acad. Tubingensis et Altorf.

Salutem cum obs. coniunctam. Redit ad te Vir Cel. etc. Waremundus ab Erenberg, siue vt vero nomine indigitem, Eberhardi a Weihe, cuius lectio ad praesentem, quam tracto, de pace materiam haud

mihi parum profuit. Redit, inquam, cum magnis gratiis, iisque maioribus; quo in eo comparando plus adhibuisti diligentiae. Est quod in eo auctore mireris multiugam tum Theologorum, quam ICtorum, Historicorum, Philologorum aliorumque lectionem, verum non solum ordinem meliorem desideres, sed etiam quaedam *ἔδεν πρὸς ἔπος* ita vt Christophori ab Vngersdorf, quem quidam Scioppium nequam dicunt, iudicium quamuis forte ex maleuolo profectum animo, non de nihilo sit: Libellos eiusdem esse centones, quos nec inuentio nec iudicium, nec stylus commendet. Sed ne *ὑπερ ἐσκαμμενα*, iudicium immaturum suspendo: quin potius gratias auctori habeo pro iis, quae ad meum inde propositum hausi.

Nudius quintus litteras a D. Nicolao Eggebrecht Tubinga accepi, in quibus officiosa Exc. T. imperit salute, et tam suum quam Academiae statum multis aperit. Conuietu D. Eberhardi Gilgen Dicafterii prouincialis Wirtembergici Aduocati, pro quo hebdomatim Ioachimicum soluit, ex consilio Caroli Froelichii, quicum hic etiam familiariter vixit, vtitur: Deplorat communem nobis cum ipsis studioforum paucitatem. Quanquam vix est, ne nostra Tubingensi Academiae praeferrī hoc nomine possit. Ibi namque ciuium Acad. numerum vltra octoginta non excrecere scribit. Nos modo quidem eum superamus, verum si quorundam qui nunc est, animus ita stet, futuro vere non pauci migrabunt. Priori certe septimana Christophorus Abrahamus a Steinbach, Io. Masius, et Daniel Pohl abiire, iste in patriam, ille Spiram, hic Heydelbergum. Sed bona spe fruamur, fore vt Professores nuper in ordinem

rece-

recepti reliquos ad diligentiam et aemulationem excitaturi eoque ipso studiosos allecturi sint. Pluribus T. C. non morabor. Bene vale et salve officiose et pl. Vir Nob. Dn. Patrone observande. Altorfii
9 Febr. 1618.

E. T.

cliens deditiss.

G. R.

GE. RITTERSHVSIVS

AD GE. REMVM.

Praeter excusationem silentii continet laudem M. Io. Sauberti.

Sal. et obs. Heri ex ingenuo adolescente Andrea Schurgero audiui Te, Vir Nob. mirari subiuisse, quid de discessu meo fiat, quodque tam diu sileam. Prius quod attinet, ipse ego moleste fero, me, qui primo vere abitum certo sperabam, etiamnunc Altorfii subsistere, causamque morae istius grauissimae Schaumii mei Curatorum negligentiae adscribere necesse habeo. Heri tamen a fratre ipsius litteras accepi, quae nundinarum Lipsiensium exitum indeque nuncium nos certum expectare iubent. Ita ergo res habet. Silentium vero mihi imposuit Disputatio de Pace, cuius defensionem D. D. Dinnerus mihi iniunxit, quae quo difficilior ob quaestiones minime vulgares et protritae, mihi futura visa est, eo facilius taciturnitatis istius meae veniam ab E. T. me impetraturum confido. Gratum fore Cl. Dno. Praefidi meo intellexi, si E. T. carmine disputationem

nostram splendidiorē reddere non grauaretur. Quod ipse per litteras peteret nisi occupationum tuarum moles animum ipsius hactenus absterruisset. Tu Vir Cel. quid per curas tuas liceat, videris. Ego de voto Dni Praesidis mei hoc tangere volui. Hoc ipso mane M. Iohannes Saubertus, Dni M. Iacobi Iordani Exdiaconi, qui ex Academico paganus * factus est, successor orationem praeliminarem habuit, cuius thema fuit, Quantum adiumenti Philologia et artes humaniores Theologiae afferant: qua variam variorum vtriusque linguae autorum lectionem mire ostentauit, vt neminem non in sui admirationem rapiens amplissimam de fructibus suis in eccles. et Acad. nostram redundaturis spem concitauit. Idem fere argumentum (quanquam breuius) An Clerico et cuius Christiano conueniat ac permitti debeat lectio & studium poetarum et historicorum gentilium etc. pertractauit Dn. Pacens ὁ μακαρίτης lib. 7. different. vtr. iur. cap. 11. etc. Vale, 23 April, quem tibi natalem quam saepissime et felicissime me te agere ex animo opto voueoque.

EP. G. RITTERSHVSII AD FRATREM N. RITTERSHVSIVM.

Arg. Agit de suis itineribus.

S. P. In peregrinatione Gallica in Oras Lugdunenses delatus ex Paulo Burckardo Argentinensi Te, Nicolae frater amantissime, Geneuae cum Nobili quodam

* Scilicet Pastor Pommelsbrunnensis: sic etiam b. D. G. G. Zeltner ex Professore Academico et Pastore Primario Altdorfano factus est Paganus Pastor Poppenreutensis.

dam Schenckio viuere inaudiui: sed aliquanto tardius quam vt hinc ad Te excurrere potuerim: expectanda namque mihi erat commoditas ordinaria redeundi Parisios, quos ante trimestre reliquimus et haec interim nobiliora Galliae loca salutauimus: Aureliam, Blaciam, Turonium, siue Caesarodunum, Salmurium, Andegauum, Leodunum, alias Iuliodunum, vbi tum temporis Hugenotae, quos vocant, conuentum agebant, Pictauiam, Rupellam, Burdigalam, Aginnum, Patriam Iulii Caes. Scal. Tholozam, Carcassonam, Narbonem Martium, Montispeilium, Nemausum, Arelatem, Massiliam, Aquas Sextias, Auenionem, vbi pascha celebrauimus, Valentiam, Viennam. Et has quidem haecenus vrbes. Geneua nobis visa est Mense Octob. anni superioris, cum Heluetiam lustraremus. Maluisssem alicubi in Gallia haerere linguae Gallicae perfecte addiscendae ergo: verum frequentia Eggeberti mei Curatorum monita quietem illam mihi inuident. Ex Gallia in Angliam tendimus, indeque per Belgium Francofortum patrios Eggeberti mei lares repetituri: fieri tamen potest vt Ciuitates etiam Hanfaticas adeamus, si per valetudinem aliosque casus maiores fieri possit. Peraeta ista peregrinatione omnes ingenii neruos intendam, vt ea quae tantum non obliuioni a longo iam tempore tradidi, in memoriam mihi reuocem, atque in vfu habere discam: Cui otio quem secessum electurus sim necdum mecum constitui. Tibi quoque vt studia curae sint hortor moneoque. Stimulum addat nomen parentis, quod ab interitu vt hoc et modo vindicemus, pietas a nobis exigit: ne de Bibliotheca instructissima, quae iam iacet, dicam. Quod spero facies, et spartam quam nactus es probe ornabis: Quis re-

rum nostrarum status sit, ni tu melius scias quam ego, parum certe tibi constabit: Vltimas literas a Queccio ante semestre habui, quae tamen nihil eorum, quae desiderabam, continebant. In fine videbitur cuius toni. Nostrum interim erit in id incumbere, vt fartam teetam beneuolentiam eorum, qui reculas nostras administrant, conseruemus. Balthasarus Conso-brinus noster Parisiis eodem, quo ego tempore fuit, mihi tamen non salutatus neque visus etiam. Parentis tamen eius literas ad ipsum datas apud Mercatores Noricos reperi. Gregorius in Italia versatur: Reditum ipsius Amasia, quae Argentinae est, anxie expectat. Quibus de amoribus si Parentibus constaret procul dubio haberent, de quo gauderent. Sed ipse viderit: Nos nostra curemus. Haec breuiter tecum per literas communicare necesse habui, vt coram plura tecum conferrem, angustia temporis non sinebat. Salue ab Eggeberto meo: qui Dno Tederingo bene et per te precatur. Vale Nicolae frater et rem bene age. Dedi raptim Kal. Mai. st. Iulian. Ao 1620.

Frater Tuus Georgius.

G. RITTERSHVSIVS AD G. REMVM.

Varia de Scriptis edendis Giphanii.

S. P. Nob. et Ampliff. Vir. Ante decendium D. Iohannes a Giffen mecum hic collocutus est de scriptis Dni Parentis sui. Rationem, quare non facile permissurus sit illa ab aliis edi, hanc dedit, quod nescius non sit, Dn. Parentem suum scripsisse non-
nulla,

nulla, a Pontificia religione aliena et ἀλλοτρία, quae cum famam ipsius facile denigrare possint, illa prius castranda esse. Adhaec praetendit, se MSta pleraque iam dudum tradidisse cuidam in superiori Alsatia reuidenda atque edenda, qui vtrum in proposito perrecturus sit, se exploraturum et prima quaque occasione responsum mihi daturum. Haetenus etiam per litteras a me petiit consignationem de vita et scriptis Dn. Parentis sui secum communicari, quod promisi me facturum, vbi eam a vobis recepero. Ad dam autem illis nonnulla, quae ex ore ipsius habeo.

Pro transmissis litteris Dni Tederingi Amplitudini tuae magnas ago et habeo gratias. Meminit in illis, se hoc vere per Longobardiam repetiturum Germaniam cum Marco suo, quam ob rem scire gestio, quibus conditionibus D. Rehlingerus alium Inspectorum filii sui sit conducturus. Quid si interim in proposito meo, quod nosti, pergerem? nihilominus deinde statuere possem de recipienda conditione, quod complacuerit. Dno Tederingo respondebo proxime. Spargitur hic, Rusticum quendam eadem hora, qua Dux Bauariae inuestitus fuit de Electoratu, globo transfixisse Aquilam, eamque Imperatori obtulisse. Quod si verum sit, certe non caret omine.

Bene et feliciter vale. Dedi Argentorati, d. 3 Martii 1613.

Nob. Ampl. tuae
addictiss.

Ge. Rittershusus.

GE. RITTERSHVS.

AD GE. REMVM.

De futuris suis nuptiis et aliis nouis.

Sal. et obs. Nobil. et Ampliff. Vir, Mirabar iamdudum, quì fieret, quod nullas abs te, cuius in respondendo promptitudinem noueram, haberem. Causam transcribebam interuersis forte litteris vel occupationibus tuis grauissimimis. Sed bene est, quod non tantum vera indicas, sed etiam de valetudine recuperata laeto me nuntio afficis. Faxit Deus Soter, vt illa constante et pancratica diu vtaris. Ego, eidem sint gratiae, adhuc viuo valeoque. Praeterito mense Februario fui Culmbaci cum Patrono meo D. Stadmanno, qui filiam suam Vrsulam Rosinam, virginem pudicissimam et liberalem mihi condixit, sed sub hac conditioe, vt consummatio matrimonii per annum adhuc differatur. Dabo tamen operam, vt ad summum tres anni quadrantes socia mea beer. Magnam apud viduam Ruprechtianam (forte etiam apud affines et Cognatos ipsius) mihi conflauit inuidiam, quae nihil non fecit, vt me subiugaret. Sed aliter Deo, aliter mihi visum fuit. De dote, donatione propter nuptias, aliisque προαυλοις (praeludiis) nihil specialiter actum, neque agam absque tuo meorumque consilio et arbitrio.

Heri domum ducta est Ill. et Generosi Comitissae Dni Wolfgangi Ernesti a Loeuvenstein, coniux Barbara Hoenloica Waldenburgerensis : Comitata fratre Ludouico Eberhardo et Friderico Ludouico a Leonstein eiusdemque socru duabusque aliis Comitissis.

Optan-

Optandum, vt coniugium illud sit foecundum, ne Comitatus hic in manus των ἐτεροδοξων perueniat.

De terrae hiatu in superioris Burggrauatus praefectura Streitbergensi et subsecuto obitu Marchionis Ioachimi Ernesti audiuius. Varia procul dubio hominum iudicia cadent de casu illo inopino, si acta praeteriti temporis memoria repetantur. Plura hac vice non addo. Tu Vir Nob. atque Ampliss. bene et feliciter vale, meque, quod facis, ama, scripsi Werthemii, Dom. Inuocauit. A. 1625.

Ampl. T.

omni obseruantia addictiss.

G. Rittershusius D.

EP. NIC. RITTERSHVSII AD MICHAELEM VIRDVNGVM.

Desiderat expositionem prouerbi: a ruta ad pulegium venire.

Sal. et obs. Etsi pene religio mihi est interpellare Te, Vir Clariss. et Doctiss. Dne Patrone et fautor summo obseruantiae cultu colende, in grauissimis negotiis Tuis; fretus tamen Tua erga nos beneuolentia et Dni Parentis nostri p. m. quae semper apud Te viget, memoriae, schedam hanc ad Te exarare et mittere, nihil veritus sum. Magnopere autem rogo, vt eam in dexteriores partem interpreteris. Incidi hisce diebus in prouerbum hoc: *a ruta ad pulegium venire*: cuius interpretatio cum in Adagiis Erasmi non extet, nec alibi a me inueniri possit, et licet Cicero aliquid de eo in epistola 23 lib. 16 ad Tir. ego tamen
verum

verum eius sensum inde extorquere nequeam : a Te Vir Clarissime et Doctissime obnixe et nimio opere peto, vt mihi tribus verbis haud grauatim eius interpretationem annotare per otium velis. Officia mea quamuis exigua, at quouis tempore paratissima repromitto. Vale Vir Clarissime, et audaciam meam Te interpellandi in meliorem partem accipe. E Musaeo meo 9. Cal. Octobr. Anno 1615.

Nominis et virtutis Tuae
obseruantissimus

Nicolaus Rittershusius.

Responsio Virdungi eiusmodi erat:

Non memini, me hoc prouerbum vsquam legere. Si tamen coniecturae locus, videtur paene talis esse sensus, qualis illius vulgati ἀπο ἰππῶν ἐπ' ὄνους, ab equis ad asinos. De iis, qui ad deteriora se convertunt. Ruta enim et pulegium vtraque contra venenum et morsus serpentium facere putantur : sed, nisi fallor, rutae acrior est vis etc.

Inscr.

Clarissimo et Doctissimo Viro, Domino Michaeli Virdungo, Historiarum et Eloquentiae Professo-
ri dignissimo, Dno Fautori et Patrono summo
obseruantiae cultu colendo.

NIC. RITTERSHVSII EP.

AD G. REMVM

Gratum se profitetur ob acceptam commendationem, nunciatque se inter convictores receptum esse.

Si quem, Vir Clariss. Domine et Patrone aetatem colende, amas, quod Te amat, certe ego Tibi maxime

xime amandus. Nemo anim est Te mihi carior, nemo quem magis venerer aut Parentis instar honorem. Neque id immerito. Patrem Te enim mihi eo, ne dicam amicum declarasti, dum me Viris Clarissimis commendasti, quibus nunc familiariter vtor, saepius accedo, audio perquam vtilia docentes, eorumque praeceptis animum polio. Pro quo beneficio Tibi certe animam debeo. Quodsi Te, Vir Clarissime, rogem, vt amorem illum, quo me prosequeris, conserues, facerem imprudenter. Nullus enim dubito, quin velis in eadem erga me voluntate permanere, quamdiu ego in premendis vestigiis τῆς μακροῦς Dni parentis nostri et quamdiu fomitem virtutibus semel accensum non subtraxero. Caeterum ne ignaviae aut inertiae a Te Vir Cl. accuser, etsi me argumentum deficiat, litteras tamen ad Te mittere non dubitavi, nec vereor, ne eae Tibi molestae sint, quin ita T. E. interpretaturum confido, vt hoc meum studium existimet esse non obscurum signum pietatis in illam meae. Vellicaui Viris clarissimis, Amicis, tuis aurem, num aliquid ad Te vellent; ecce igitur E. T. illorum litteras, ex quibus fortasse noua intelliget. Ego illa non curo, potius studia mea tracto; nec est ex quo resciscere possim, cum nunquam ex Musaeo pedem efferam nisi prandii coenaeue hora audita. Ne enim nescius sis, fruor iam ex parte beneficio illo Principis h. e. suffectus sum in locum vacantem cuiusdam studiosi, quem morbus lecto affixit. Spero autem D. M. Christophorum Heidmannum p. t. Prorectorem Magnificum mihi, dum ille reconvalescat, de loco prospecturum. Optime enim vel Tui causa mihi cupit. Plura, quae addam, non habeo, nisi vt Te, Virorum Clarissime, cum familia
Deo

Deo T. O. M. commendem, quem sine intermissione oro, vt Te reip. litterariae diu saluum et incolumem conseruet, et annos Nestoris viuere concedat. Vale meque Tibi commendatum habe. Dabam 14. Decemb. 1617.

T. E.

obseruantiff.

Nic. Rittershusius.

NIC. RITTERSH. EPIST.

AD HIERONYMVM BESLERVM. *

De negotio quodam Pragae illi concredito.

Nobilis et Clariss. Vir, Dne Socer parentis loco obseru. Mirari Te, atque adeo indignari credo, quod nullas a me litteras acceperis, ex quo Noriberga discessi. Sed oro Te per Deum quiduis potius putes silentii mei causam fuisse, quam vllum frigus meae in Te obseruantiae, nam illa quidem, vt semper, viget et feruet. Valetudinem potius accusa, quae me huc vsque exercuit, apud Te minus vocalem reddidit et a scribendo avertit, corpore ob animi moerorem aliquantum male affecto. Sustineo et curo valetudinem, vt possum, et vere Numinis benignitatem ἀφ' αὐτοῦ experior. Negotium quod expediendum suscepi, lente procedit. Nisi senatus noster parce nimis, more suo, honoris titulos in inscriptione litterarum tribuisset

* Erat Medicus Norimbergensis, cuius filiam, Mariam Magdalenam, viduam Laur. Kaestelii Icti Nor. Nic. Rittershusius in matrimonium duxit.

buisset iis, qui ad clauum regni sedent, quosque ipse Imperator non dedignatur illis tribuere, sperabam in Deo posse illud perfici multo citius, quam nunc poterit, conuentu statuum huius regni multum inter-
 iungente, et Viennam ad nuptias Regales abeuntibus iis, qui puppis et prora futuri fuissent. Res mihi erit cum miris hominibus, pistoribus, sartoribus et aliis eius farinae, qui hic causas agunt, et elementa iuris ne per somnium quidem viderunt. Hoc agunt, vt coelum terrae misceant, et si qua restant concordiae scintillae, eas extinguant, contra omnium animos ad mutuas discordias irritent. Equidem vates non sum, neque *μαντοσύνην* me vel pater, vel mater *ἔδιδαξαν*, hoc tamen affirmare omni asseueratione ausim, nisi Deus imminentem confusionem auerterit, praesentem rerum statum non posse diuturnum esse. Non possum sine lacrymis meminisse status, qualem sub Rudolpho vidi, quin misereat simul huius, qualem nunc uideo. Verum hoc ad alios spectat. Ego vt me expediam, omnes machinas adhibeo: et negotio mihi commisso incumbo *ὅλος καὶ πας*. Vis amoris in coniugem dilectissimam vires languido corpori suggerit et laborem omnem facilem reddit. Redire ocius ad eam non cupio sed *διψῶ*, cum neque ego ipsius, neque ipsa mei desiderium ferre possimus. Sed et ad Musas meas postliminio redire vehementer opto, vt voti, quod est supra omnia mea vota, compos fiam. Quod superest, Deum O. M. oro, vt pro tua singulari pietate omni bonorum genere Te cumulet, firmamque Tibi valetudinem, mihi beneuolentiam Tuam praestet. Vale, Socer venerande, et vxori socrui meae dilectissimae, filio Domino Affini charissimo, Domino Koetzlero eiusque
 Caiæ

Caiae et aliis, quibus nos amari scis, plurimam a me salutem, nisi graue est, nuntia, Tibique vnice dilectam vxorem meam etiam atque etiam commendatam habe. Pragae, $\frac{5}{15}$ Februar. 1631.

Tuus obseruantissimus gener

Nicolaus Rittershusius.

Inscr. Nobili et Clarissimo Viro Domino Hieronymo Beslero, Medicinae Doctore Excellentissimo, Inclytae Reip. Noriberg. Physico ordinario et Seniori, Domino Socero suo parentis loco honorando.

NIC. RITTERSHVS. EP. AD IVSTVM HIERON. KAESTELIVM.

Praeclara paterna admonitio ad studia strenue prosequenda: et quaedam noua.

S. P. Litterae tuae, Kaesteli fili charissime, non sine solitudine de te, cupide expectatae redditae mihi sunt ab Affine Beslero, ex quibus intellexi, meas 27 Iulii ad te datas, minus recte curatas. Scripsi omnino et iuxta mecum mater tua, et dolet mihi nostras periisse. Gratulabar tibi in iis felicitatem hanc tuam, qui praeter aliorum doctorum virorum informationem frui possis domestica consuetudine ac voce Clarissimi Berneggeri et doctissimi Freinsheimii, quos lumina huius aevi vocare iure possim. Quod tanti hi viri non dedignantur inter curas altiores sese ad te demittere et de studiis tuis cogitationes suscipere, noli spernere nec putare parui. Sub his tantis magisteriis si nihil aut parum profice-

res,

res, magno te scelere impiares. Cogita quaeso, mi Kaesteli, quantum dedecus ac probrum tibi futurum id esset, quod vt nunquam in te cadat, dies noctesque sedulo dabis operam laborando, meditando, repetendo, discendo et ante omnia opem diuinam, sine qua nil possumus aut proficimus, implorando. Gratissima fuerunt, quae Cl. Berneggerus de studiis tuis ad me scripsit. Vide ne vlla horula frustra labatur, et historico studio politicum cum tempore coniunge, vt in iuridicis laboribus minus laboris et difficultatis sit. De Arithmeticis et Geometricis studiis quae addis, placent: ita litteraria exercitia tua Encyclopaediam mihi quandam sapiunt. Sed non satis est coepisse. Plus vltra cum Deo. Inprimis tibi autor semper fui, nec muto, vt in hac tenera adhuc aetate Logices studium commendatissimum tibi habeas: parum enim prodest, mente praeditum, vsu vero eius recto et sano destitutum esse, quod non magis ratio ipsa, quam quotidiana et domestica experientia comprobat, misere se prostituentibus, qui citra peritiam artis istius in arenam cum aduersariis scriptis suis descendere haut verentur. Hinc enim fit, quod in omnibus facultatibus tantum errorum committatur, cum maior numerus nec naturam propositionum, quibus niti volunt, nec argumentorum vim, per quae fides rei paratur, accurate intelligant. Vnde pudenda illa barbaries in litteris subinde repullulat. Da quaeso locum admonitionibus paternis. Quantum intelligere potuisti, amaui te semper, et de promouendis studiis tuis cum cura saepius cogitavi; vbi perrexeris, quo coepisti pergere, ego etiam, quod meum erit, porro deinceps faciam. Ceterum priuatus domesticorum status talis est, qualem

fere reliquisti, nisi quod matertera tua Kötzleria 18. Augusti filiam peperit, quae statim post baptismum expirauit. Nemo fere parturienti adfuit, quia et nec maritus, nec ullus alius unquam somniauit, illam utero gerere. Altera, noua nupta, huic tam similis, ut e puteo similior nunquam possit aqua aquae sumi. Viuit adhuc cum matre auia tua, quae de secundis nuptiis cogitat. Simplex femina omnia illa, quae annus tuus pie defunctus clam omnes habuit, propalauit, eoque nemini magis, quam sibi incommo- dauit, similis coruo, qui si tacitus pasci posset, haberet plus dapis et rixae multo minus inuidiaeque. Grata illi compellatio tua et amorem tibi suum spon- det, quamdiu in te aliquid illo dignum. De pu- blicis ex aliis cognosces.

Castrum Lichtenau deditione sua extrema mala euitauit. Agitur iam de Forchheim. Hic vero et in tota vicinia uiuitur inter spem et metum, quod praesentium rerum fastidium nullo alio sane pharma- co curamus quam constanti virtutis cultu. Cogito cum matre tua proxima hebdomada Onoldum, non quod ut iam ibi subsistam, sed alias ob causas, de quibus propediem ad te scribam. In conficiendo indice phraseologico Sallustiano vide, ut diligentiae laudem assequaris. Magni beneficii loco ducimas, quod Clarissimus hospes tuus indicem istum tibi conficien- dum dederit, pro quo gratos nos exhibebimus mer- catu proximo. Iam enim commode mittere, quae volumus, nequimus. Tenta quaeso, num ab illo magno viro tantum impetrare possis, ut mentionem aliquam tui, vel in editione Sallustii, vel alio scripto faciat, licet praeter spem in te laudare nihil nunc queat. Sunt illius erga me affectus maxima signa sem-
per

per mihi ante oculos, publice etiam multis nota, quamvis ea publice non exprefferit, quod ut aliquando fiat opto. Salutem plurimam et officiosissimam adscribo illi Cl. hospiti tuo et doctissimo Freinsheimio cum gratiis pro transmissio Panegyrico. In collegio huius historico quod respondentis partes sustinueris, intellexi. Quod expectare a te non potest, id a nobis compensabitur, ita ut ἀχρεΐας crimen effugiamus. Rescribe ocyus et litteras tuas mercatori, cui Mulcius te commendavit, trade, ita recte curabuntur. His vale et salve a matre et avia salvis. Scr. Noribergae 30 Augusti 1633.

T. p. a.

Nicolaus Rittershusius.

Inscr. Meinem freundlichen lieben Sohn Justo
Hieronimo Kästel, anjeto zu
Straßburg
bey Herrn Bernegger ic. zu erfragen.

NIC. RITTERSH. EP.
AD GEORGIVM RICHTERVVM.

Continet varias querelas.

Nobilis, Ampliff. et Consultiff. Vir, suspiciende Fautor.

Heri sub noctem a typographo accepi Dissertationem in promotione Cl. Domini D. Kobii habitam. Hanc edidisse nec Tibi nec cuiquam bono impudens videri velim, sed ita interpretari, quasi quae a maleferiatis hominibus vi mihi extorta, absque quibus fuisset inter reliquas reiectaneas chartas delitesceret.

G 2

Probe

* quia haec epistola manca et non integra in Ge. Richteri Epistolis legitur, eam hic exhibere volumus.

Probe noui, mihi maxime dedecorum existimationi-
 que meae damnosum, quod meam in hoc genere im-
 peritiam apricor. Docendae innocentiae aliter face-
 re non potui; nec cupio hac dissertatione placere
 doctis, quod etiam si mihi persuaderem, plane ridi-
 culus forem. Si probauero nullo meo merito nulla
 iniuria laceratos crabrones in me spicula sua inten-
 tasse, satis mihi erit, nec poenitebit sumptuum, quos
 alias, ut difficilimis his temporibus melius collocare
 potuissem. Certe egregie ad miseriam ego natus
 mihi videor. Nuper conflictatus sum cum pericu-
 losissimo morbo et vix me colligo, nunc iniuriis et
 conuitiis proscindunt me homines nequam, insuper
 tanta difficultate numaria premor, quanta ante hoc
 tempus nunquam. Itaque quod hucusque pudor
 meus mihi non permisit, iam necessitas cogit adire
 Magnificos et Nobilissimos Dnn. Duumuiros de Sa-
 lario, quod a quatuor annis mihi debetur. Sua Cl.
 Dni Collegae mei statis temporibus ab aerarii Prae-
 fectis receperunt; mihi non licuit esse tam felici,
 et si vel causam rescire possem, quare ego in subse-
 ciis relinquer, acquiescerem. Sane odorari non
 possum, quid in me admiserim, quare conditione
 sim deteriore, quam ii, quibuscum aequales labores
 sustineo. Illis haecenus supplex fui, at nunc vale
 longum dico et ad hos confugio, penes quos omne
 ius, in quibus omnis mihi spes. Cum autem in vr-
 be praeter te, Vir Amplissime, non habeam magis
 idoneum, qui impetrare possit quod de pensione et
 liberalitate inclyti Senatus mihi debetur, etiam at-
 que etiam valde Te rogo, commendatione Tua vota
 mea adiuues. Quod si me cum spes tum res etiam
 hic frustrata fuerit, noua immutandae rei familiaris

con-

consilia mihi ineunda, dimittendo prima quoque die conuictores, a quibus si indemnis manere potuisssem, id in lucro deputasssem. Nunc quae damna incurrerim, si scirent, qui mihi male cupiunt, stultitiam certe exprobrarent. Sed hoc tibi soli, vt et illud, si supplicē libello, quem meo nomine Magnif. et Nobiliss. Dnn. Duumuiris haud priuatim offeres, nihil obtineo, egere et esurire me malle, quam emendicare, quod iure mihi debetur. Bene et feliciter vale, mihiq̃ vbi mereri videbor, fauorem tuum perenna. Altorfii 2 Martii A. 1638.

Nobil. et Amplit. Tuae
obseruantiss.

Nic. Rittershusius.

Inscr. Nobili Ampliss. et Consultiss. Viro Dno
Georgio Richtero V. I. D. Consiliario inclytæ
reip. Norib. Vniuersitatis Altorf. Procancellario,
Domino ac Fautori reuerenter colendo.

NIC. RITTERSH. EP.

AD IANSSONIVM.

De rebus Geographicis.

Speculatissime et integerrime Vir, Amice plurimum honorande. Non morabor Te multis hoc tempore nundinarum, quo scio Te occupationem esse. Superioribus diebus Noribergae forte incidi in Franconiam meam, iamdudum pro derelicta habitam aeri a Te incisam et mirari satis non potui, nulla a Te mihi exempla missa, quae Reuerendissimo Praesuli Duci Franconiae, cui a me dedicata erat, offerre potuis-

tuisset, id quod aliorum potius negligentiae quam
 tuae incuriae tribuo. Vt autem hac occasione per
 Mercatores Noribergenses XV. Exempli mihi mit-
 tas, etiam atque etiam valde Te rogo. Eandem
 Franconiam forma paulo maiore iussu Celsissimi Mar-
 chionis adorno : eam accipies, ubi absolvero. Inte-
 rea Territorium Novoforense in Palatinatu Superiore
 quod doarium esse debebat Friderici Bohemiae Re-
 gis viduae, nunquam antehac visum Tibi mitto. Id
 si sumptibus tuis aeri incidendum dederis, erit de
 quo mihi gratulor ; sin vero, significes quaeso, quan-
 ti sumptus requirantur, ut ego certi quid statuere
 possim. In Appendice tuo Atlantis errores depre-
 hendi infinitos : eos lubens et germana fide Tibi
 notabo, si exemplum illius miseris. Ipsum Atlantem
 maiorem nouissimae editionis ut et Ptolomaeum Ber-
 tii, si tolerabili pretio mihi addiceres, futuris nun-
 dinis Francofurtensibus nummos transmitterem, id-
 que si cautione opus est, vel hoc chirographo pro-
 mitto, idem dictum puta de XV. Exemplis Tabulae
 Franconiae. Bene vale Spectatissime Dne Ianssoni,
 mihiq̃e fauere perge. Altorfii 23. Martii, 1624.

Tuarum virtutum cultor

Nic. Rittershusius.

IO. STEINBERGIVS AD NICOL. RITTERSHVSIVM.

Amicitiam Rittershusii et distichon petit.

Celeberrime Vir,

Domine et Fautor Honoratissime.

Equidem in hac mea Sparta, in qua diuinæ providentiae benignitas me collocauit, cum post Nordlinganam cladem iam in aulam Palatinam vocatus Consiliarii munere excidissem, et ab eo tempore usque ad annum 1638. Genevæ Iura publice docuissem; nihil voto optatius habeo, quam illorum amicitia frui, quos litterarum artiumque cultus, et ex hoc nata famae celebritas iamdudum eruditorum auribus ingeniisque commendavit. Quos inter Te, Vir CLme, palmarium huius seculi sidus aestimo, qui geminas propria virtute incomparabile Magni Patris nomen. De quorum gloriosae memoriae, famaeque nomine, ut ego quoque participem, ausa est, ut eruditissimam Tuam humanitatem adpellem, quam virtutem, velut in individuo comitatu cultoribus disciplinarum peculiarem Poetarum elegantia decantavit: imo cuius iam dudum a Te particeps factus sum, qui pro singulari Tua benevolentia me intra magnos Berneggeros, Boecleros, Gothofredes, Merillos, in eleganti Tuo carmine votivo pro felici Laurea Stirniana recensere dignatus es. Qua Tua animi facilitate et auiti nominis fama motus ulterius porro in Tua me amicitiae sacra ingero, officiose rogans, ut me inter religiosos virtutum Tuarum cultores seriosque eruditionis Tuae incomparabilis

aestimatores conseruare perseueres. Sed quid longius vota litteraria edere verecundor? Quorum ecce, hoc caput et summa est: vt effigiem meam, cum reliquorum Professorum, quos Groninga fouet, fouetque, imaginibus, aeri incidendam tribus distichis exornare non dedigneris. Atque hoc est, in quo amicitiae Tuae *συμβολον*, quale alii Collegae mei ab aliis viris famosissimis vndiquaque colligunt, poposcerim. Quod si haec ad animi consensum officii promptitudo atque alacritas accesserit, vicissim nullo non tempore habebis in Tuae spem gratiae, nihil non faciendi, si occasio detur, voluntatem nostram. Responsum Nobilissimo et Ampliss. Dn. Pomerò, cuius filius studiorum gratia apud me moratur, vel Nobiliss. Dn. Io. Leonh. Furero, amico meo singulari si commendare volueris, neuter horum acceptabile officium litteras tuas ad me missiculandi denegabit. Sic importunitatem deprecanti hanc meam in te occupando libertatem condonabis. Vale ver Excellentissime.

Groningae, d. 17. Sept. A. 1645.

Ampl. tuo nomini
addictissimus

Ioan. Steinbergius. V. I. D. et Antecessor primarius h. t. Rector.

Exemplar libelli, cum ad calcem pervenerit, grato animo submittam.

Inscr.

Amplissimo, Consultissimo atque Excellentissimo Viro Dn. Nicolao Rittershusio, Icto et Antecessori in incluta Vniuersitate Altorphina Celeberrimo, Dno et amico meo pl. colendo.

Altorff.

N. RIT.

N. RITTEESH.

RESP. AD IO. STEINBERGERVM.

S. et O. Verba mihi defunt, Magnifice, Ampliff. et Consultiff. Vir, fautor unice colende, quibus pro tanta in me prothymia tamque obuia comitate gratias agam, quod prior ad me scribis et vltro oggeris, quod ambitiosissimis precibus mihi impetrandum erat. Verum is non sum, quem arbitraris, sed amator solum admiratorque litterarum meliorum: id munus si impleo, satis est mihi. Gaudeo interim ita affectum tuum Tibi glaucoma obiicere, vt me in studiis aliquem putes. Voluntate quidem conor esse item affectu, verum facultas et effectus non respondet. Semper reperio me adhuc vel intra vel circa carceres, id quod praeter alia loquitur carmen pro felici laurea Stirniana, quod Te legisse puto per vitrum coloratum amore Tuo grandi, ideoque de musca elephantum facis. Certe nimis laxo freno in laudes meas exspatiaris: caue, nisi velis postea ob aliena peccata Tibi subnasci pudorem. Eruditionem, ingenium aliasque illas praerogatiuas Tu Tibi aliisque relinquas, nam ego in balbutie. Itaque aliquantum haesi de versibus, quos a me petis, quibus ab aliquot annis desuetus tanquam verus Musarum transfuga. Exsculpsi tamen velut e quercu tria disticha, quae nebulae erunt inter vestras stellas, neque merentur, vt subiiciantur tanti viri effigiei, quae animo et memoriae meae infixae haeret iam ab annis 25. vbi Argentorati nos vidimus et salutavimus, Tu Nobilium a Waldavv, ego Werner Schenk in Flechtingen Ephorus. Versus autem ita habent:

Saecula STEINBFRGVM mundo si prisca
tulissent,

Cum Pudor et Nemesis Fasque teneret humum:
Scaeuola, Iulianusue, Modestinusue fuisset,

Sidus, Paule, tuum, Papiniane, tuum.

Nunc ille ingenio par istis omnibus, instar

Claret Apelleae forma verenda Deae.

Poeta adeundus erat, ego similis sum aurigae, cui
adhuc suauiter accidit ad aures crepitus flagelli.

Boni itaque consules ieunos versus, quorum tenui-
tatem supplebit affectus meus. Inclusas si Auricum

curaueris, expectationem meam de naturae Tuae
bonitate plane impleueris. Vale Vir Magnifice, et

quod facis, amore perge

Altorfii 3 Id. Octob.

1645.

Virtutem tuarum cultorem diligen-
tiss. Nicolaum Rittershusium, D.
Reip. Norib. Consiliarium eius-
demque Vniuers. Prof. P.

NIC. RITTERSH. EP.

AD IO. GEORG. STYRZELIVM. *

De lite inter Salmasium et Taborem.

S. P. D. Qui negarunt epistolam erubescere, ii
an id dixerint, quod *κατα παντος* et vbique rerum
sit, ipsi viderint. Mea quidem haec, Vir Ampliss.
et

* est haec epistola responsoria ad eam, quae p. 30. etc. in epi-
stolis Styrzelii legitur.

et Prudentissime Domine Affinis et fautor aetatem colende, fidem ipsis plane derogat nec assensum praebet. Ex meo enim rubore, in quem Tuae me litterae dederunt, ipsa quoque non parum contrahit ac participat, nec absque rubore in Tuum venire conspectum audet. Duplici enim nomine in ruborem datus sum et insigni munere & exprobratione silentii. Hoc excusare nolo, sed perficere conabor, ut id crebritate scriptiois sarciam. Pro munere vero, quo me beasti, quovis auro et argento chariore gratias immensas ago. Utinam illum diem videam, quo rependam tot tua in me collata liberalissime beneficia. Quod de lite inter *Δαυμασιον* Salmasium et D. Taborem quaeris, *ἐμὸν ἔν ἐστὶ δὶακρίψαι τὰ τοιαῦτα*, nec etiam quicquam istorum legi praeter epistolam ad Ducem Augustum, qua Semonem illum Grammaticum et Sophistam Leidensem, Equitem Calamarium vocat. Vellem intra *τα σκαμματα* modestiae continuisset D. D. Tabor, nea irritasset crabrones; neque enim ille taciturnitate aut obliuione conteret grauissimas has iniurias. Ego Salmasium semel itaque iterum salutasse Lutetiae in magna parte felicitatis meae pono. Taborem non noui. Caeterum a Dno Rauchbaro impetraui, proxeneta Dno Crusio, Genealogiam Baronum a Sainsheim et Comitum a Schvvarzenberg, qui ab illis descendunt, verum ita vitiose et corrupte descriptam, ut nesciam, negligentiane maior fuerit illius Scribonii, an ignorantia. Olim Carolus M. Imperator Gloriosissimus legem (vti refertur lib. I. legum Franc. tit. 105) tulit de Scriptoribus his verbis: *ut non vitiose scribant*. Hanc legem magnis poenis in usum reuocarem, si mihi apicem tanti honoris conscendere daretur.

tur. Descripsi quantum *καπογραφή* legibilis fuit. Tibi mitte etiam atque etiam rogans, vt lacunas, praesertim Geneal. Schvvarzenbergicae, si potes, expleas. Non auderem Tibi hoc onus imponere, nisi naturae **Tuae** bonitas et amor cognitus ac perspectus esset. Rem mihi feceris sane gratissimam. Hoc genere studiorum et historiarum lectione edulcare soleo ius Tribonianicum. De pace, quam Osnabrugga et Monasterium parturiunt, laetos accipimus nuncios: ego eius spem quidem video, sed longinquam admodum. *Βαρδισαί γὰρ μακάρων ἀραί.* Morae texuntur studio et arte ab iis, quorum fortuna armis creuit, sine his vacillat. Si seria nostra poenitentia et ad Deum conuersio Deum nobis placatum redderet, non dubitarem Germaniam nostram, quae vastum illud imperium Romanum deiecit, quae victori Carolo V. victoriam extorsit, quae triumphata licet inuicta mansit omnibus hostibus superstitem futuram. Deus nostri misereatur et Ecclesiam suam protegat, quae sub cruce militat et humano iudicio victa vincit et oppressa triumphat. Vale, Vir Ampliss. et Prudentiss. mihiq̃ue, quod facis, fauere perge. Altorfii 25 Martii Iul. 1646.

Ampl. et Prud. **Tuae**

Studios. obseruantissimusque

Nic. Rittershusius.

Inscr. Nobili et Amplissimo Viro Dno Iohanni Georgio Styrzelio IC. Reip. Rotenburgensis Consuli Prudentissimo, Domino Affini et amico plurimum colendo.

Rotenburg.

NIC.

NIC. RITTERSHVS. EP.

AD BARTHOLD. NIHVSIUM.*

Rogat eum, ut se apud Episcopum Ratisb. ob commissum errorem in Genealogia sua optime excuset.

Plurimum Reuerende et Excellentissime Vir, suscipiende Fautor. Amoris in me Tui constantia, cuius mihi fidem fecit et allocutio cum superiori aetate hac transires et litterarum humanitas, quas Ratisbona ad me dedisti, eam iniecit mihi fiduciam, ut audeam in sinum Tuum deponere, quas me excruciant, simul et consilium et auxilium Tuum implorare. Plurimi sunt anni, ex quibus in Academiis bonis litteris operam dans stirpes et genealogias familiarum, ex quibus Reges et Principes orti sunt, inquirere ac peruestigare coepi, et in peregrinatione continuavi, quod et iucundum esset studium et omnibus in republica versantibus necessarium: quae iuuenis hinc inde collegeram, ante aliquot menses inter chartas meas reperiens typographo imprimenda dedi, sperans, opellam meam multis gratam futuram. Verum longe aliter res cecidit.

Hic ego primum non commemorabo Tibi, Vir Excellentiss. quam mihi multa in editione istarum Genealogiarum acciderint aduersa, quamque minime ex voto animique sententia res haec successerit, nihil etiam de confusione nominum et linearum, nihil de erroribus per imprudentiam commissis: est enim res ante oculos et nimis proh dolor! conspicua in
tabula

* Varia de Nihusio ex Euangelico Catholico facto vide in b. Zeltneri Vitis Theologg. Altd. p. 186. aaaa)

tabula Ducum Bauariae, de qua Reuerendissimus et Illustriss. Princeps Episcopus Ratisbonensis apud Senatum Inclytæ Reip. Noriberg. conquestus est, iniuriam sibi et toti Serenissimæ domui Bauaricæ illatam. Itaque non possum sine ingenti animi dolore illas intueri, adeoque penitus abolitas esse aut in scriniis priuatis retentas optarim. Quid mihi nunc animi esse censes, Excellentissime Nihusii, cum ad illas molestias noua crux velut quidam cumulus accessit? Credas hoc mihi velim, atque vt credas, Supremum Numen testem appello, ita me mordere et angere errorem istum, vt vita etiam acerba esse incipiat. Vnicum me solatur, quod præter omnem intentionem commissum illud *σφάλμα*. Egone enim offenderim Serenissimam Domum Bauaricam a qua summis beneficiis maectatus sum? Egone scripto laedere voluerim eum, quem inter Prudentissimos seculi nostri Principes semper numerarim et apud animum meum veneratus sim? Egone infirmus litteratorum ad iram prouocauerim Principem, quo non magis obuiæ et effusæ in litteratos et bonos humanitatis reperitur in toto Imperio nostro, cui cum omnibus bonis potius precor illud **DE NOSTRIS ANNIS HVIC IVPPITER AVGEAT ANNOS!** Absint hæc a me! Non obtusa adeo gestamus pectora, nec siuerit Deus me eo dementiæ delabi. Quid ergo est? vt rem in pauca conferam, nec modum Epistolæ excedam, nefandum hunc errorem fateor et deploro, quod temere fidem habuerim iis, quos gnaros rerum putauī: vocem autem illam, concubinae, quæ nunquam in buccam venit, quomodo e calamo effluerit, me plane non recordari, Deum et conscientiam testor, quæ innocentiae meae maxima mihi

con-

consolatio est in hoc Phalaridis tauro versanti. Crede mihi, Vir Excellentissime, prae animi grauiſſima aegritudine plura ſcribere et errorem excuſare non valeo, quin imo alter error eſſet, illum pluribus excuſare velle. Illud Te rogo maiorem in modum, vt animum Principis placare mihi et mitigare ſtudeas, quibuscunque rationibus poteris, et hic poſſiſſimum furanimam illam ſuadam tuam experiaris atque adhibeas. Mihi curae erit maximae, vt Tabula Ducum Bauariae quamprimum recudatur, et prior illa aboleatur, et breni publice teſtabor ſubmiſſam erga Sereniſſimam domum Bauaricam et in primis Reuerendiſſimum Principem Episcopum Ratisbonenſem obſeruantiam, qui vt ſapientia Dei praeſeditus eſt, ita etiam eundem imitabitur, et errorem fatenti condonabit, magnam gloriam conſecuturus, ſi, cui nocere potuit, parcet. Pluribus Te rogare nolo, vt mihi hac in re gratificeris, ne de amore in me Tuo dubitare velle videar. Hoc tantum addo, ſi a Te impetrauero, quod peto, vti ſpero, faciam intelligas, Te in hominem gratum et memorem hoc beneficium contuliſſe. Bene vale Vir Excellentissime, meque quod facis amare perge. Altorſii 18 Mart. 1654.

Virtutum Tuarum

admiratorem vnicum

Nic. Rittershuſium.

NIC.

NIC. RITTERSHVS.

AD B. NIHVSIVM.

Gratum se profitetur ob praestita officia.

S. P. Diutius quam vellem, Vir Excellentissime, dilatum mihi ad Tuas responsum, sed ignosces, quaeso, his miseris qua corporis, qua animi. Nam et Hygeia diu sane irata fuit, et curae atrocissimae ita me coxerunt, ut fere peremerint. Interim languent studia mea, ut licet in dies telam aliquam exordiar, prae animi argritudine non possim pertexere. Idem dictum puta de binis genealogiis, quas a me petiisti, eas ubi tantillum laxamenti nactus fuero, describam, et ad Te mittam. Ceterum obstrictissimum me tibi esse fateor, qui causam meam apud Reu. et Illustriss. Principem tam diligenter egeris et deprecator extiteris. Amplius vero Te mea causa laborare non est pudoris mei petere, quia tamen ad eiusmodi officium naturae Tuae bonitate et virtute augurante ultro duceris, etiam atque etiam valde Te rogo, ut exemplar, quod his adiunxi, meo nomine ea qua par est humanitate ad pedes Reu. et Illustr. Principis afferas et deponas, veniamque erroris commissi supplex depreceris. Tribue id fides ceterae Tuae in me humanitati. Te gratia manebit praestiti officii, me grati animi testificatio, quam nullo tempore neglecturus sum. Id exemplar dum chartis inuoluo, tremula sane manu id facio, utpote incertus, qua fronte Reu. Princeps illud sit excepturus. Spes tamen me tenet pulcherrima, quod cum

Sere.

Serenissima Domus Bauarica antecellat reliquos Imperii Principes multis ornamentis, tum haec laus inter praecipuas ducenda sit, qua clementia et humanitate plerosque omnes vincat. Quibus virtutibus iuxta et diuina sapientia praeditus Princeps me quoque tristem non dimittet, sed hilari fronte et mente libellum excipiet et venia errori clementissime data me in cultores Illustr. nominis et sollicitissimos famulos suos recipiet. *Reliqua desunt.*

NIC. RITTERSHVSIVS.

AD LVDOV. CAMERARIVM.

Mittit indicem epistolarum variorum ad Patrem missarum.

Magnifice, Nobilissime et Amplissime Vir, patrone suspiciende. Cum ante annos complures munificam benignitatem Tuam luculento signo nobis ostenderis, insignem fructum amicitiae cum parente nostro b. r. cultae percepimus et grati nunquam non praedicauimus. Nuper cum iterata vice in litteris ad Patronum meum Nobiliss. Dn. Luc. Frid Behaim parentis mei honorificam mentionem feceris, et de me fratribusque meis quaesueris, exprimere nequeo, quanta id me voluptate affecerit: et facere non potui, quin litteris hisce maximas, vti debeo, gratias agerem, meamque summam in Te obseruantiam testatam facerem simulque rogarem, in singulari ista animi Tui affectione in nos nominis et virtutum Tuarum cultores diligentissimos perpetuo manere velis. Quam audaciam meam mihi persuadeo Te sine vlla

dubitatione in meliorem partem accepturum. Intellexi autem ex litteris Tuis ad Nobiliss. Dn. Behaim Te syllabum epistolarum a Viris claris ad Parentem meum scriptarum requirere, concinnaui eo ordine, quo epistolas in fasciculos colligatas seruo, vbi intellexero, cuius αὐτογραφὸν desideres, ipsa lubentia lubentius mittam et quaecunque a tenuitate mea proficisci possunt, acquissima voluntate semper praestabo. Quod reliquum est etiam atque etiam rogo, vt me in cultoribus Tuis aliquo loco esse patiaris, Vale.

NIC. RITTERSH. EPIST.

AD N. N.

Quaedam de colligendis Casauboni epistolis.

Amplissime et Consultissime Vir, fautor ac Patrone suspiciende. Ex litteris Gronouii nostri, quas nuper legendas misisti, libenter intellexi, illum memorem mei veteris amiculū viuere et valere. Ego certe sic erga hominem affectus sum, vt optarim plurimos soles cum illo conderē iucundissimaeque colloquia perpetuare, ita me cepit suis dotibus, quas ex superuacuo tibi commemorarem, quippe qui multo me penitius eas noueris. E re sua et litteraria facit, quod prouinciam suscepit colligendi εἰς ἐν σωμα ἡγὰρ συνταγμα et edendi litteras magni Casauboni. Possem augere editionem magno numero epistolarum magni herois ad parentem meum p. m. Remum, Caselium, Scipionem Gentilem lumi-

na seculi nostri, scriptarum: sed eae etiamnunc latent apud fratrem Georgium in cella arcis Onoldinae putrescentes blattarum et tinearum epulae, quibus eas eripiam, quamprimum Culmbacho Onoldum redierit: sunt enim dignae legi a quamplurimis et ad posteritatem propagari. Equidem vt tibi aperiam animi mei sensum, ipse iamdudum consilium cepi colligendi magni herois Casauboni litteras ad Germanos εἰς ἐν σωμα, quarum esse tantum numerum scio, vt iustum corpus facile queant efficere. Sed de hoc, vbi ad nos veneris cum filio vnico, cuius studia et mores curae mihi summae fore scito. Vale.

NIC. RITTERSHVS. EP.

AD HIER. FRESE.

Varii argumenti.

Salve, Hieronyme. Hui tam familiariter, inquires? Sic est, ego sic decere inter amicos veteres et charos, qualem te gratissimae litterae tuae declarant, arbitror, et si eodem aduersus me iure vtaris, inanes ampullas, Grosünstig Hochgeehrt etc. missas facias, rem vtroque nostram dignam facias. In publicum ineptiamus, vt lubet, scenae enim seruiamus, priuatim vero et post siparium, cui bono? Primum Tibi, mi Frese, toto pectore affinitatem et coniunctionem, de qua scribis, egoque aliquid inaudieram, bene euenire opto, in qua magnum instar est in vtramque partem ad ciuilem vitam transigendam. Si probam, tui vere amantem, diuitiis,

genere, humanitate (dicerem et forma, nisi te egregium formarum spectatorem scirem) praeditam, natus es, ut confido, vehementer etiam atque etiam gratulor. Deus vos beet et sospitet cum liberis, si quos habetis, si nondum, Stabilinam et Leuanam oro praesto sint. Ego quoque ante annos decem ex Prussia in patriam rediens, haereditatis et bibliothecae paternae diuidendae causa, nihil minus quam matrimonium cogitans, nihil magis quam reditum Gedani, inueni conditionem gamicam non aspernandam et anno 1630. duxi Laurentii Kaestelii Icti et Consilarii Norici viduam, Hieronymi vero Besleri Reip. Nor. Medici filiam, quacum etiam nunc ἀπαίς viuo. Anno insequenti apud Illustr. Marchiones Brandenburg. in Onolzbach honesta conditio et locus inter Consiliarios Principales mihi oblatus fuit: malui tamen hanc, quam nunc tueor in patria prouinciam suscipere prae illa, quod et fratris natu maioris Consilarii et Imperialis Dicasterii ibidem Assessoris exemplum me deterreret, qui iam tum lentis maxillis comedebat, et quod rerum publicarum vigor perpetuus, Principatus contra subinde mutationibus obnoxii essent. Hic viuo forte mea contentus, quamdiu placebit Supremo Imperatori. Quid Stampelius noster agat, ubi et an inter maritatos viuat, scire cupio. Ex amicis nostris Academicis Mengershusius viduus anno superiori hic me inuisit. Huius affinis Hector zum Iungen etiamnum haeret Florentiae. Ernestus Schefer Doctor in patria Francofurti medicinam feliciter facit. Cum Iohanne Schimmelfening multus mihi Norimbergae de te sermo, et hic ditissimi Regiomontanorum mercatoris filiam vxorem duxit ante aliquot annos. Ego nunc prae manibus habeo

habeo Genealogias Principum Europae. Desidero nomina Ducum Holsatiae hodie superstitum, vt et nomen Vice-coniugis Regis. Ea nisi per te, haud facile nanciscar. Huius Medicus Cubicularius Arnisaeus * hospes Helmstadii meus, diem suum obiisse dicitur. Tu si emortualem et quid in Dania scriptorum ediderit, nosti, fac sciam. Cel. Dno Georgio Syluio, fautori et amico veteri, commensali apud Dn. Rixingerum opt. plurimam adscribo salutem vt et Stampelio. Vale, mi Frese, cum Iunone tua an Venere, meque amare perge

Altorfii 25 Martii,

1639.

Tui amantissimum

Nic. Rittershusium.

C. GIRSNERI EPIST.*

AD CONR. RITTERSH.

Continet laudem Apologiae a Rittershusio in latinum versae, et quaedam de Scioppio.

Quod moram excusas (quod minime oportuit) Vir Clarissime, dilati ad litteras meas responsi, illud verius mihi conuenire, quod ad tuam humanissime ad me scriptas haecenus non rescripsi, agnosco. Cau-

H 3.

sa

* Hic Henningius Arnisaeus Anno 1675. demum obiit secundum Lexicon Ioecherianum.

* haec epistola est responsio ad eam, quam exhibuimus supra p. 23.

sa vero longioris mei silentii nulla fuit alia, nisi pistrinum, in quod post obitum M. Renthii, donec in locum eius alius, quod breui futurum spero, substituatur, detrusus sum: quo factum est, ut libellum tuum e gallico sermone latine interpretatum legendo citius percurrere non licuerit. Fuit mihi autem lectio illius admodum grata et iucunda, cum ob methodum elegantissimam, tum singulis locis allegatos et insertos canones Pontificios, quos doctrinae et commentis ipsorum ex diametro contrarios esse nemo negauerit. Perfrictos recte et praefrictos esse necesse est, si pudore non suffunduntur, quando canones illos siue legunt siue intuentur. Et mirum admodum mihi videtur, quod non expunxerint illos ex libris et decretis siue constitutionibus ipsorum, cum omnia fere Patrum et veterum Doctorum scripta et commentarios plurimis in locis perfide et nefarie adulterasse, mutilasse et corrupisse constet. Non intermisisssem equidem, quin propria manu dictum libellum, si non interdum, saltem de nocte descripsissem, nisi ex litteris tuis intellexissem, te imprimendum daturum: quod primo tempore ut efficias communi nomine bonorum omnium te hortor precorque. Si fortissis omnes non omnia in eo sint probaturi, nihil nocet. Abundet sane quilibet sensu suo, veritas manet veritas, et nunquam poterit vinci vel extingui, sed iusto Dei, qui veritas ipsa est, iudicio, semper manebit inuicta, et palmam tandem obtinebit, rumpantur, ut ilia falsis.

Quod tu et M. Volcartus nimium tribuitis libello meo de controuersia habita cum Bambergensi illo Ecclesiaste, fieri illud ex abundantia vestrae er-

ga me beneuolentiae existimo. Animi mei sententia homini sic postulanti non fuit reticenda. Et operam dabo, vt plura aliquando eius generis a me pro meliori confirmatione, colligantur.

Ad Schoppium quod attinet, iudico te bene sentire, si hominem nequam paucis absolueris et valere iusseris. Non enim dignum est, quicum negotii quid viro bono esse debeat. Crede mihi dulci melle venena latent. Lupus pilum mutat, animum non mutat. Idem de illo censeo. Velim tamen scriptum tuum apologeticum mihi aliquando haud grauari communicari. Erit mihi acceptissimum. Nihil enim abs te proficisci potest, quod mihi non omnino gratum iucundissimumque semper sit futurum. Quem vna cum Dn. Volcarto nostro bene feliciterque valere ex animo opto precorque. Datum die 17 Febr. 1600.

T. off. add.

Chr. Girschnerus.

C. GIRSCHNERI EPIST. AD CONR. RITTERSH.

Varii argumenti.

De communicatis ἱσογενεῖς πατριωτικαῖς, quae hisce remitto, gratias tibi ago, et tecum Patriae tuae fatum et sortem doleo: vereor autem, ne similis calamitas nobis hisce in locis etiam aliquando accidat: delicta enim non pauca sunt, neque paruo tempore cumulata, propter quae talia et alia παθηματα et incommoda nobis sunt metuenda et expe-

Etanda, sicut Demosthenes in sua Phil. 4. ἐκ ὀλίγων,
 inquit, ἀμειψιμάτων, καὶ δ' ἐκ μικρὰ χρόνῳ συνει-
 λεγμένων, ἐξ ὧν Φαυλος ταυτ' ἔχει. Gratulatio-
 nem tuam ab animo amico et beneuolo profectam,
 sicut debeo, accipio. Operam dabo, et Deum prae-
 cabor, ut Spartam ornare et is esse possim, qui esse
 debebo. Nec deerit studium et officium meum
 quacunque in re honeste et pro virili inseruiendi et
 gratum faciendi Bonis omnibus. Ad Apostatam
 quod attinet, haud male te facturum iudico, si per
 epistolam vanitatem hominis futilis et effrontis dete-
 gendam et retundendam susceperis: De renunciatio-
 ne autem amicitiae certis de causis, potissimum
 vero, ne occasionem habeat sycophanta factum per-
 uerse et improbe (ut talium mos est) arripiendi et
 calumniandi autor esse nolim. Quod tamen pru-
 dentiae et iudicii tui dexteritati relinquo. Bene et
 feliciter vale, meque amare perseuera, et te a me
 diligentissime vieissim coli et constantissime amari
 certum atque persuasissimum tibi habeas velim. die
 ult. mensis Aprilis Anni 1600.

T.

toto animi mei studio addictus

Chr. Girschner.

CONR.

CONR. RITTERSH. EPIST.

AD CHR. GIRSNERVM.

Optat ut liber maneat a peste grassante et mittit Apologeticum contra Scioppium.

Quanquam rarius ad te scribo, in quo partim tuarum partim mearum occupationum rationem habeo, tamen animo tecum sum creberrime: et hoc maxime tam periculoso tempore non sine sollicitudine de te cogito. Aiunt enim, passim in vestra vrbe sparsa esse contagionis pestilentis semina: quae quidam, quibus fugere licet, praecauentes, alio se et suos transferant. Tu vero, cui per officii rationes ab vrbe abesse non diu licet, mane in statione, in qua te Deus vitae nostrae praepotens arbiter, collocauit et in ipsum reuice curas tuas. Ipse faciet, vt quamuis cadant ab utroque tuo latere aliquot millia (quod tamen pro clementia sua auertat) tamen te non attingat malum. Quod nos votum pro tua salute et incolumitate concipimus et ratum fore confidimus.

Si bene memini, aliquando tibi promisi me monstraturum Apologeticum meum contra Schoppium. Eum nunc mitto, vt per otium perlegas ac libere de eo scripto iudices, quod ego non tam propter aduersarium illum meum, quam propter me ipsum et amicos composui, nec eo consilio, vt edatur. Nam hoc multi prudentes viri et beneuolentes mei serio dissuadent. Vbi tuo commodo haec percurreris (res autem potest moram ferre) fac quaeso vt ad me redeant, quo et aliis amicis ostendi possint.

Bene vale et me, quod coepisti, redama tui amantissimum. Alt. 27. Aug. 1600.

T. Praest.

obser. et amant.

Cunradum Rittershusium.

C. GIRSCHNERI EP.

AD CONR. RITTERSHUSIVM.

Respondet ad litteras praecedentes.

Quod hoc periculoso tempore sollicitudinem de me tuam litteris ostendis, pergratum mihi est. Dominus Deus vicissim te tuosque saluos et hospites ditissime esse velit, quod toto pectore opto precorque. Pestis malum, quo hic laboramus, peccatis nostris variis et multiplicibus, ob quae ita ceu Dei flagello castigamur, imputemus necesse est. Aduersus illud nos non orci galea, sed περιεφελαια της σωτηρας Χριστου, cuius me meosque in hac mea statione clementi clientelae et voluntati iamdudum mancipavi, tueatur. Contagium hoc a finibus nostris iterum depellat, et ad furentes iam et prae fractos verbi sui sanctissimi hostes et persecutores, si ita visum est, transmittat.

Apologeticum tuum contra Apostatam Schoppium non sine singulari voluptate et fructu avidissime legi
et

et relegi, et erudita tua, quae in eo mire relucere mihi visa est, pietas, dici nequit, quantum me affecerit: atque ita quidem, vt licet antea certis de causis me dissuasisse tibi meminerim, ne tale quid in tanta scripturientium copia ederes; tamen cum videam, multis bonis et piis, tibi que amicissimis te rem facturam non ingrati nec infructuosam, si hoc tuum doctissimum et cordatum scriptum (omisso tamen odioso nomine Calviniano, quod religiosiores scilicet quosdam ferre non posse, haud ignoras) eo consilio typis diffundatur, non vt publice prostet, et a quibusuis distrahatur et allatretur, sed vt, quibus saltem videbitur, communicari id possit, consilium et sententiam meam priorem quin mutare cogar, facere non possum. Tuum itaque erit, hac in re quid faciendum sit, seriam cogitationem suscipere, idque vt facias, etiam atque etiam peto. Si sum-tuum forte rationem habendam putaueris, en ego ipse pro mea tenuitate aliquid collaturum polliceor. Idem alios facturos non dubito. Vale καὶ εὐτυχῶς.
Die 14. Sept. Anno SIs DeVs aVXILIVM, fVrge
IVVaQVe plos.

T.

toto animi mei studio addict.

C. Girschner.

CONR

CONR. RITTERSH. EP.

AD C. GIRSCHNERVM,

Remittit controuersiam Dumianam et significat, Antischoppium et Apologiam in lucem non proditura esse.

Cum ad Collegam tuum praestanti fide et virtute senem mihi hoc tempore scribendum esset, eodem oleo, eademque opera, dum adhuc calebat calamus, etiam ad tuas humanissimas litteras respondere volui. Debui fortasse citius, sed obstiterunt haftenus partim occupationes variae et quotidianae, tum quibuscum tuam διατριβην cum Dumio cummunicaram, duo Diaconi nostri, tui non minus, quam ego obseruantes et amantes. Hi enim quia priorum participes fuerunt, non videbantur horum παραλειπομένων exsortes esse debere. Interea autem dum et illi et ego haec analecta (vt sic vocem) legimus ac describimus, aliqua mora opus fuit. Nunc eas paginas ad te remitto et quidem ζυντονω χειρῶν. Fuit enim nobis gratissima ista κοινωνία, tibi que hoc nomine fatemur multum nos debere. Vidi in quibusdam rebus magis etiam ineptire tuum Dumium, quam meus Schoppius. Et certe a magno ac iam fenesciente Theologo neruosiore expectabam. Sed ipsi sibi satis placent, alios omnes fungos et bliteos arbitrantur. Quod scribis, Tibi gratam fuisse mei illius libelli lectionem, et eruditam in eo pietatem relucere, gratum mihi est iudicium tuum, aut certe beneuolentiae testimonium: quanquam ego meam tenuitatem agnosco et meipso multa desidero. Quod
autem

autem hortaris, vt Apologeticum illum typis mandem, et in plura exempla diffundi curem, omisso nomine, vt cum pluribus amicis possit communicari, eamque ad rem ipse de tuo aliquam symbolam collaturum spondes vltro; non recusarem equidem conditionem, nisi aliquot graues et prudentes viri serio dissuaderent, nescio quid periculi inde creatum iri metuentes. Vnius ex eorum numero epistolam tibi legendam mitto, cum quidem possem huiusmodi plures ostendere. Itaque omnem huiusmodi cogitationem vides nobis deponendam, et canendum intus, quod dicitur, nobis nostrisque Musis.

Ad Dumium tuum paulisper vt redeam, ei vetus quidam conuictor meus Bartholomaeus Pictorius, cognomento Sunderus (qui religionem Pontificiam nescio quibus sex de causis amplexum se profitetur) exhibuerat ante annum duos Commentarios auunculi mei Matthiae Bergii (cuius carmen praefixum habes Concilii Trident. Examini Martini Chemnitii) vnum de arte interpretandi scripturas, alterum de Ecclesia, quos adhuc ἀνέκδοτος mihi vnacum reliqua sua bibliotheca legauit. Hos libros cum diu secum habuisset, grauis ille censor, et ego expectarem ab ipso censuram tanto dignam hiatu, ecce tibi schedulam mihi mittit per Bartholomaeum, qua velut nodum gordium facit vno ictu: non esse haec catholica. quid his hominibus facias, qui omnia ad sua placita et ad praeconcepas opiniones exigunt veluti ad normam et lapidem Lydium?

Apologiam Ecclesiae Gallicae speravi his nundinis prodituram, quamuis ἀνώνυμος, sed scribitur mihi a Wechelianis, non esse integrum per senatum Franco-

Frankofurtensem ibi imprimere. Cogitant, ut audio, τυπογραφείαν instituere Hanouiae. Ego vellem recipere possem meum exemplar. Facile alium reperirem typographum. Bene vale. Altorfi, 9. Octob. A. 1600.

C. GIRSCHNERI EPIST.
AD C. RITTERSH.

Mittit orationes de synod. Eph. et Chalc. et luget et laudat Hier. Baumgartnerum defunctum.

Certamus ambo silentio, sed tu me, ut video vincis. Quod ex parte mea scriptio haecenus intermissa est, factum est, partim propter labores, quos nosti, continuos, et proxime nonnihil auctos, partim propter absentiam tuam in patria. Sed mora hac nihil de amore, nihil de beneuolentia in te mea et studio diminutum, existimes velim. Constituimus Schillerus noster b. m. et ego, grati nostri animi significationem de honorifica inscriptione nominum nostrorum testatam tibi facere, sed morbus diuturnus, et hunc tandem secuta mors impediunt. Ego certe συν Θεω efficiam, ne ingratus fuisse videar. Incidi proximis diebus, cum versarer in Bibliopolio in Orationes duas ante annos aliquot a viris doctis Sympatriotis meis de Synodis Ephesina et Chalcedonensi scriptas, earum exemplum, cum non dubitem earum lectionem tibi non ingratam fore, praesertim cum historiam nostri temporis de certaminibus quibusdam non obscure repraesentet, strenae loco, et ne litterae hae steriles ad te veniant,

niant, communicandam tibi censui, idque boni ut consulas, atque eo quo me datur animo et studio accipias, peto.

Sed quid, mi Rittershusi, dicam de communi luctu nostro omnium acerbissimo, quem hausimus hisce diebus ex infelici obitu Domini Baumgartneri nostri? Quod damnum: quae iactura morte ipsius inflicta est Reipublicae nostrae? Qualis quantusque vir fuit? Notae fuerunt non modo apud suos in his locis, verum etiam apud externos virtutes ipsius vere heroicae, ad pietatis orthodoxae, moderationis atque humanitatis officia singulares, ingenium magnum, explorata fuit multarum grauium et maximarum rerum experientia. Quis non Principum, Comitum, Baronum, quis non Nobilium et Doctissimorum vndique Virorum de rebus magnis litteras ad ipsum dare solitus est? et quae non dedit prudentissima responsa? Vidi quis et qualis fuerit (ne multa dicam) in Senatu. Sed de his alias. Dignus certe quem Musae vetent mori. Nec dubito, quin Academici vestri parentando * piis manibus et celebrando virtutes et memoriam ipsius officium sint facturi. Ego certe fatum huius urbis et impendentium calamitatum magnitudinem, quae talium virorum obitum denunciant, in hac tanta rerum omnium perturbatione agnoscere mihi videor, quae omnia ut Deus mitigare et salutarem alium (quod speramus) in defuncti locum subrogare velit, optamus, et precamur. Bene cum tuis et Collegis omnibus vale, quibus felicem ingruentis noui anni cursum et omnia

exo-

* Fecit hoc Scipio Gentilis eleganti quadam oratione. Plura de hoc immortali Viro et Patre *ὁμόνυμῳ* scire cupiens ad-
est Cel. Willii Lexic. Erud. Norimb.

exoptatissima toto pectore et animo precor. Datum
die Thomae Apostoli, 1602.

T.

ex animo

C. Girschner.

CONR. RITTERSH. EPIST.

AD C. GIRSNERVUM.

*Respondet ad priores litteras doletque obitum
Baumgartneri.*

Ita est, Vir Praest. diu a nobis cessatum est in
hoc officii genere. Sed bene factum, quod sine de-
trimento amicitiae nostrae, quae facta tecta mansit et
manebit,

Donec frigida mors anima secluserit artus.

Redeundum tamen aliquando etiam ad haec qua-
si fomenta amicitiae, hoc est ad litterarum scriptio-
nes mutuas. In quo genere me abs te praeuentum et
exemplo prouocatum laetor. Ac primum de munere
illo, quo me afficere voluisti, plurimum te amo
et magnas tibi gratias ago. Eruntque mihi illae o-
rationes *συμπατριωτων* tuorum tanto gratiores, cum
quod antea non viderim, tum quod abs te mihi pro
strena missae sint, cum comprecatione ac voto felicitis
noui anni: quod votum equidem Tibi remetior ac
refundo *αὐτῷ μετρω καὶ λωίον*. Deus te, mi
D. Girschere, et hoc anno et multis insequentibus
columna

columen ac florentem feruet tibi, Reiq. Noricae, tuis uxori et liberis, mihi amicum et huic Academiae, teque omnibus bonis beet quam cumulatissime. Par erat, vt hoc meum votum *ὁμοῦ ἐπισφραγίσαι* aliquo munusculo litterario sed, iam nihil fere te dignum quodue tuo sit *ἀνταξίον*, ad manus occurrit. Boni consule iam hasce pagellas, quas breui laetiores aliae, vt subsequantur, curabo, nempe vbi meo more anuiuersario Strenam aliquam sacram pro amicis paratam edidero, cuius te quoque suo tempore competentem faciam.

Duorum hoc anno insignium virorum obitu iacturam nunquam fatis deplorandam fecimus. Collegae tui primum Viri optimi et integerrimi, mihiq. a multis annis amici: deinde et D. Baumgartneri, quem verissimis in epistola tua ornas laudibus, quamuis omni laude maiorem. Deus in defunctorum locum substituat nobis alios, et quos praeterea dedit Patronos conseruet quam diutissime. Rem mihi gratissimam feceris, si consignaueris litteris ea, quae forte in sermonibus de D. Baumgartnero audiueris *ἀξιόμνημονεῦται*, vt solent in magnorum virorum vitae curriculo multi memorabiles euentus accidere. Prodesset mihi ea res ad institutum meum, de quo alias plura.

Bene vale et ignosce festinationi; iam enim interuenit, cui dare volebam. Itaque abrumpendum filum. Altorfii, 30. Decemb. 1692.

C. GIRSCHNERI EP.
AD C. RITTERSH.

Elogium Baumgartneri.

Gratissimae simul et iucundissimae tuae, Vir clarissime; fuerunt litterae, quod certis de causis de Dn. Baumgartnero felicis recordationis ἀξιωματικῶς quaedam expetis, laudo equidem institutum istud tuum, ad quod profutura tibi illa significas. Verum de Viro illo summo, qui vere Caput fuit et fulcrum et Pater huius Reip. (ringantur et rumpantur ut ilia malculis) nihil, nisi quorum exiguo dum hic dego tempore, et humanitate ipsius mihi frui licuit, αὐτοπτης ipse fui, et tam in Senatu, quam conuersatione familiari cognoui (quanquam et tibi et bonis omnibus, quibus notus fuit, ea non possunt non esse compertissima) quod scribam modo habeo. Vanus tamen ex iis, qui laboranti et animam agenti adfuit, Medicis mihi retulit: sicut in praestantissimo hoc viro in vita, sic etiam circa mortem multa emicuisse heroica et singularia. Etsi enim minime obscure δεικνύμενα quaedam in eo animaduersa fuerint, ea tamen incredibili sua patientia, animi robore et praesentia singulari, ita fecisse dubia, satis ut mirari nequiverint. Caeterum ad vitam et mores quod attinet, cui non fuit pietas ipsius in Deum, verumque et orthodoxae religionis studium: cui non singularis humanitas, ad quam non doctum, sed factum, non institutum, sed imbutum dixisses: cui non in amicitiiis tam Principum et illustrium, quam aliorum omnium ordinum praestantissimorum et doctissimorum virorum colendis et reti-

retinendis fidelitas et integritas fuit nota? Accessit, ut nosti, egregia et liberalis corporis figura, statura, et dignitas (ante praesertim quam dira illa tantopere corriperetur podagra) quam excellentia et bonitate ingenii, doctrina, consiliorum prudentia, omnis virtutis, sapientiae, comitatis et moderationis studio ita auxit, amplificavit et illustravit, ut laus ipsius nunquam sit intermoritura. Quanta porro in Ecclesiam, in Scholas, praesertim vestram Altorphinam, in Rempublicam ipsius fuerint merita, contestatius est, quam a me aut debeat, aut commode possit commemorari. Ad quae enim Reip. munia non fuit adhibitus? Quamprimum in Senatum adscitus est, per omnes postea gradus officiorum, ab infimo ad summum usque ascensum fecit, quibus omnibus, sicut et legationibus arduis ad Imperatorem, Comitibus, Circulos, Confoederatos et alios magna cum prudentiae et mirae dexteritatis laude perfunctus est. Et in his omnibus multum ipsum commendavit iucunda quaedam et amicabile non sine gravitate, facundia, nec non suaviloquae maiestas viuida vocis.

Talis cum fuerit praestantissimus hic Vir, non immerito auget rerum harum cogitatio dolorem nostrum. Et feceris tu et caeteri in inclyta vestra Academia Collegae, Viri doctissimi et ingeniosissimi, rem, meo iudicio, longe laudatissimam, si defuncti, de Vobis et omnibus bonis bene meriti, memoriam oblitterari non patiemini. Ego meo loco feci, non quod debui, sed quod potui, sicut ex adiuncta huius pagella videre est, de eo tuum antequam cum aliis forte excudatur, mihi iudicium communicari peto.

Gemunt certe et dolent, et non iniuria dolent et gemunt Musae Maecenatem et Patronum ex suis castris ereptum esse. Et ne dubitemus, obitu talium personarum impendere ingentem calamitatum cumulum, quem diuina vt auerruncare vel mitigare saltem velit clementia, optemus precemurque. Bene et feliciter cum tuis vale. Die των ἐπιφανειων, Anno DIs Ce DIffIDere.

E. T.

off. add.

Christoph. Girschnerus.

CON. RITTERSHVSII EP.
AD G. GIRSCHNERVM.

Quaedam de Giphanio.

Nescio, quid sinistri rumoris per D. Gabrielem Clementem Praga allatum et sparsum est Noribergae de Giphanii aduersus nostri Collegii sigillum maleuolentia, et quod apud Collegas suos, qui sunt in Consilio Imperii quasi status controuersiam nobis mouere praesumserit. Audiui autem, ad Ampliss. quoque et Nobiliss. Dni. Füreri aures hunc rumorem peruenisse. Iam quaeso vide, quam sollicite se purget in suis ad me litteris D. Giphanius, quam purgationem interest nostra etiam innotescere Dno. Fürero. In quem vsum ad te mitto ipsum autographum, et rogo, vt quatenus epistolam Giph. linea subnotaui, eatenus excerpas eius ipsissima verba, et cum de ea re mentio forte inciderit, excusandi causa exhibeas D. Fürero, vel si cui alii opus. Autographum autem penes te retentum suo tempore

re ad me redire iubebis. Vale. die Ascens. D. I.
C. A. 1603.

CON. RITTERSHVSII EP. AD C. GIRSCHNERVM.

Intempestiva persecutio exemplo Matthiae Bergii.

Memoriam quod conserues mei cum beneuolentia coniunctam perpetua et constante, libenter vel ex eo superioribus diebus cognoui, quod, mihi per Compatrem meum obseru. D. Remum salutato librum nouum ad legendum mittere voluisti. Is nunc ad te per eundem redit cum gratiarum actione mea. Comparabo mihi proprium exemplar, et tunc accuratius omnia, quae in eo sane memorabilia sunt, relegam. Nunc inter varias interpellationes tantum obiter quaedam licuit percurrere: neque debui aut volui te tui libri usu fraudare diutius. In ea lectione immanitatem persecutorum optimi viri contemplanti mihi venit subinde in mentem *χρηστικον* illud nescio cuius prophetae, quod saepe ex auunculo meo audiui Dn. M. Bergio: quousque persequetur impius iustorem se? ita ille de talibus casibus solebat conqueri, non ignarus et ipse mali, proindeque miseris succurrere aut certe *συμπαχειν* edoctus. Nam et ipse ob veritatis coelestis studium non modo dignitate officioque exutus, sed etiam patrium vertere solum anno 1582. coactus est. * Habeo eius elegiam quandam penes me, quam ad Peucerum p. m. scripsit, cum post suam ex

I 3

car.

* Primum ob denegatam Form. Conc. subscriptionem varia perpeffus deinde Caluinismi suspensus remouebatur a Scholae Brunsvicensis. Vitam eius descriptam nobis dedit S. I. Apinus in Vitis Philos. Profess. Altdorfinis, p. 63. sq.

carcere liberationem huc venturus esse in sua peregrinatione diceretur, quo tamen non venit. Hanc ad te descriptam mittam alias, cum sperem, tibi ὡς φιλοπνευμητῶ καὶ φιλαληθεῖ non ingratham fore eius lectionem. Vale feliciter, tuamque erga me beneuolentiam retine perpetuam. Altorfi die 9. Aprilis, An. 1605.

T. Praest.

obseru. et am.

Conradus Rittershusius D.

NIC. RITTERSH. EP.

AD C. GIRSCHNERVM.

De versione Nili.

Libenter vidi tuam interpretationem dicti Nili, et gaudeo, quod eius editione et missione tibi illud vertendi occasionem praebuerim. Iam ad te remitto, sicut voluisti, αὐτογραφοῦν tuum, in quo pleraque probo. In paucis non videris fatis affecutus mentem Nili, neque illa correxerat Remus. Itaque ut per omnia exprimeretur mens auctoris in versione, descripsi eam de nouo, retentis fere verbis tuis, et arbitrum adii affinem meum M. G. Queccium, linguae graecae et Ethicorum apud nos Professorem, cuius manum in duabus inclusis schedis vides. Ex his igitur inter se collatis (ὅμιλιαι γὰρ ἔτεκε τὰς τεχνάς) non erit tibi difficile, tuam versionem cum animaduersionibus D. Remi ἐπ' αὐτοῦ δῶσαι. Memorabilis certe est sententia, cum aliis multis de causis, tum quia directe opposita est Nouationis et Catharis, ideoque digna, quae in vtraque lingua communicetur cum pluribus. Ioannes Schoenfeldius eam expressit suis typis graecis, ut eorum

eorum specimen seu *δειγμα* haberem et aliis quoque commendarem. Bene vale, Altorfi, die Epiph. Anni Chrlsti McDIatoris.

C. Rittersh.

C. RITTERSH. EP.

AD C. GIRSNERVM.

De calamitate Brunsvicensi.

Haec quoque noua, quae heri accepi abs te mecum communicata remitto tibi magna cum gratiarum actione. Quoties talia vel lego vel audio de miseriis illius regionis, in qua primos 24. aetatis meae annos fere exegi, non possum, quin illud imprecor ex vetere tragoedia: *Zeυ, μη λαθοι σε των δ' ὅς αἰτιος κακων!* Quanquam in publicis eiusmodi calamitatibus sic comparatum est, vt ad eas quisque fere domo contulerit *το ἐπιβαλλον μέρος*, suisque peccatis prouocato ad iram Deo illas maturarit. Vnde etiam fit iusto Dei iudicio, vt quasi *παλινδρομασαι αἱ συμφοραι δημοσιαι* in cuiusque etiam priuati thalamum rursus intrent, etiam eorum, qui innocentes coram hominibus videntur; at coram Dei oculis, qui acutius cernunt, et vt Graeci vocant, *ὀξύδεσκεσερον*, etiam innocens non est innocens. Quam multos abstulit pestis populo Dei immissa quondam ob peccatum Dauidis? Quis autem vllum putet infontem tunc fuisse? Etsi enim illi cul-pae affines omnes non erant, quam Rex suus tunc contraxerat, ab aliis tamen non immunes fuere. Et sic de aliis huiusmodi casibus et calamitatibus publicis nos ratiocinari docent cum sacrae litterae, tum earum

earum fidus interpres, Isidorus Pelusiotes. Sed hunc velut locum communem abrumpo, in quem me deduxit tristis cogitatio de statu rerum Brunsvicensium, de quarum progressu si quid porro habueris, rogo, vt serues tuam illam mihi gratissimam in re per se ingrata consuetudinem.

De Hübnerum a nobis abstrahi nollem. Vtinam contingat nobis Collega ἐφάμιλλος, quique paria cum illo faciat, maxime in expediendis Actis et conscribendis Responsis, si quae ad Collegium mittentur, et a nobis petentur in posterum, in qua parte muneris non minus, quam in lectionibus vel Disputationibus momenti positum est ad laudem et celebritatem Academiae.

Incidi superioribus diebus in litteras binas Patris mei, penultimas et vltimas paulo ante beatum excessum e vita ad me scriptas, quibus facit mentionem illarum rerum, quae ante quadriennium contigerunt cum scilicet semina huius belli primum vtriusque spargerentur. Nec dubito, quin moerore animi ex illis turbis concepto accelerarit sibi obitum: quamquam enim sexagenario iam erat maior, tamen firma utebatur alioquin valetudine, vt spem longioris vitae praeberet nobis, si absque illo animi dolore fuisset, ac metu impendentium malorum, quibus ille tempestiue praereptus est. Lege litteras et tuo commodo mihi remitte. Adiunxi et effigiem ipsius, quam vel propter versiculos paternos ei subiectos, vel propter me non ingratham tibi fore spero. Vale et me amantissimum redamare perge. Altorfi, die 8. Maii, Anno 1606.

Tuum ex animo et omni officio
C. Rittershusium D.

INDEX

INDEX.

A

A ntischoppium scribit Contr. Rittersh,	19
Antoninum vult edere Contr. Rittersh.	69. 70
Apologiam Ecclesiae Gall. vertit lat. Contr. Rittersh.	23

B.

B aumgartneri (Hier.) laus	127, 130. etc
Bergius (Matth.) 125. varia de eo	133
Beslerus (Hier.) ad eum epistola Contr. Rittershufii	94
M. Braun affectat classem tertiam Scholae Altd.	42

K

Brun.

INDEX.

Brunsvicensis urbis calamitas
Bucephali epitaphium

61. 133
 53

C.

C*amerarius* (Lud.) ad eum ep. N. Rittersh. 113
Camerarium (Ioach.) desiderat C. Rittersh.
 in morbo suo 40
Clapmarium (Arn.) accusat C. Rittersh. apud
 Senatum Acad. 7. 71. etc
Cunonem (Io.) Med. D. ad nuptias suas inuitat
 C. Rittersh. 38

D.

D*inneri* (Andr.) coniux abortum facit 45. ad
 eum epist. C. Rittersh. 15
Dumii (Mart.) disp. cum Girsnero 21. 22

E.

E*ggebrecht* (Nicol.) 84
Ehrenberg (Waremundus ab) laudatur 83
D. *Exlinus* laudatur 56

F.

F*rauconia* aeri incisa opera N. Rittersh. 101
Fürer (Christoph.) moritur 59. laudatur 60

G.

G*entilis* (Scip.) nuptiae 89
Gilgen (Eberh.) 84
Giphanio

I N D E X.

<i>Giphano</i> suffuratus est Scioppius Promptuarium lat. linguae 79. eius commentaria Iuris Ge. Rittersh. vult edere 82. filius eius Ioh. a Gif- fen scripta patris vult edere	88. 89
<i>Girsneri</i> (Christoph.) epist. ad M. Hofmannum	11
ad eum epistolae C. Rittershusii	9. 23. 25. 27. 32 35. 37. 38. 39. 41
<i>Eiusdem</i> epistolae ad Contr. Rittershusium	20. 33
- - - Disputat cum Mart. Dumio 21. 22. fit inti- mus Secretarius Reip. Nor.	25
- - - inuitatur ad nuptias Contr. Rittersh.	37
<i>Gryphander</i> vocatus Prof. Ienensis	67

H.

H <i>eilbrunnerus</i> (Phil.) morosus et difficilis homo	77
<i>Hoeschelii</i> humanitas laudatur	78
M. <i>Hofmannus</i> se addicit Pontif. religioni 11. ad eum scribit C. Girsnerus	ibid
<i>Hrubetius</i> (Phil.) Morauus in furorem incidit	43. 44

I.

I <i>anssonius</i> , ad eum epistola Nic. Rittershusii	101
<i>Iesuitarum</i> collegium Monachii eximium	79
<i>Iordanus</i> (Iac.) ex Academico Paganus factus	86

K.

K <i>aestel</i> (I. H.) priuignus Nic. Rittershusii, epist. eius ad illum 96. indicem Sallustianum componit	98
<i>Koetzleria</i> matertera Kaestelii	98
<i>Kobi</i> dissertatio inaug. multam peperit N. Rit- tershusio aegritudinem	99

I N D E X.

L.

L <i>ichtenaw</i> , castrum, capitur	98
<i>Lipsius</i> damnatur a Sim. Stenio 52. eius epi- taphium, ib. Contr. Rittershusius eum defendit	54
<i>Lucius</i> (Ioh.) Archigrammateus Suticensis	49
<i>Lutheri</i> discipuli chamici	20

M.

M <i>aximilianus</i> , Dux Bararie novam sedem sibi parat Monachii	79
<i>Melanchthonis</i> inimici ex discipulis	20
<i>Monachii</i> descriptio brevis	78

N.

N <i>icolai</i> (Laurent.) Suecus laudatur.	69
<i>Nihusius</i> (Barthold.) ad eum epp. Nic. Rit- tersh.	109. 112
<i>Nili</i> interpretatio per Girsnerum	104

O.

O <i>etiingae</i> templum D. Iacobi splendidum	77
---	----

R.

R <i>emus</i> (Ge.) ad eum epp. C. Rittershusii 54. 56. 58. 59. 61. 63. 64. 66. ad eum epp. Ge. Rittershusii 77. 80. 82. 83. 85. 88. 90. ad eum ep. Nic. Rittersh.	93
--	----

Retter

I N D E X.

<i>Retter</i> (M.Sim.) Rector Oetting. laudatur	71
<i>Richter</i> (Ge.) ad eum ep. Nic. Rittershusii	99
<i>Rinderi</i> (Melch.) elegia gr. de passione I. C. laudatur 42. ad eum epp. C. Rittershusii	42. 43
<i>Rittershusii</i> (Conr.) Testimonium. Doctore 1. Scribit Antischoppium 19. 121. 122. 123. 125. alienus est a concertationibus de religione 19. vertit Apologiam Eccl. Gall. 23. 118. 125. dolet amissam coniugem eamque laudat 28-31. ex ea nouem liberos procreat 29 vocatur a Senatu Brunsvicensi 32. sponsalia celebrat cum Cath. Holzschhii 35. morbo graui laborat 38. 40. desiderat Medicum ex Norimbergae 40. medicamenta pro eo solunt Dui Scholarchae 41. non optat habere conuictores 56. 57. tussi et catarrho laborat 64. inuitus versus componit	67
<i>Rittershusii</i> (Ge.) Testim. Doct. 73. describit cursum suum per Sueuiam et Bauariam 77. Scripta patris edit 82. disputatio eius de pace 85. scribit de itineribus suis 86 etc. nuptias cum Stadtmanni filia futuras indicat	90
<i>Rittershusius</i> (Nic.) Suticii litteris operam nauat 48. inter conuictores Duc. Helmstad. refertur 93. Pragae commoratur 94. fuit ephorus Werneri Schenck	105
<i>Rittershusius</i> (Casp.) Montanus	59
<i>a Ruta</i> ad pulegium venire, quid significet,	92
<i>Sonerus</i> (Ern.) Sollicitus est de valetudine C. Rittersh.	47

S.

<i>Salmasium</i> inter et Taborem controuersia	107
<i>Saluianum</i> edit C. Rittersh. 58. 62. ad eum imprimendum mutuo sumit 100. florenos a Remo	63

I N D E X

<i>Sauberti</i> (M. Ioh.) oratio inaug. laudatur,	86
<i>Scioppius</i> (Casp.) ad castra Pontif. transit 10. 16. fuit discipulus et domesticus C. Rittersh.	17. 18
male agit cum C. Rittersh. 24. 26. eius titulo- mania 79. promptuarium linguae lat. furatus est Giphanio	79
<i>Sitzmanui</i> disp. de restitutione minorum 60. ei in Prof. Ienenſi praefertur Gryphiander	67
<i>Sonerus</i> (Ern.) sollicitus est de valetudine C. Rit- tersh.	47
<i>Steinbergii</i> (Ioh.) ep. ad N. Rittersh. 103. in eum disticha 106. ad eum epist. Nic. Rittersh.	105
<i>Stenius</i> (Sim.) ad eum ep. C. Rittershufii 49. eius admonitio ad iuventutem &c. laudatur 50, Li- psium damnat ib. eius ep. ad C. Rittersh.	51
<i>Styrzelius</i> (Io. Ge.) ad eum ep. Nic. Rittershufii	106

T.

T <i>aurelliana</i> domus Altd. venditur	66
<i>Tubingae</i> exiguus studiosorum numerus	84
<i>Thomsonii</i> vindex veritatis nimis vehemens est	50

W.

W <i>eihe</i> (Eberhard. a.) liber de pace laudatur et culpatur	83, 84
---	--------

Rittershausen, Konrad / Rittershausen, Georg, / Rittershausen, Nicolaus,

Conradi, Georgi et Nicolai Rittershusiorum, patris et filiorum, et
variorum ad eos datae Epistolae

Norimberga 1769

Epist. 745

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10403786-3

VD18 14907372-001